MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

DARIA-DANIELA LUPȘA

VI

EDUCAȚIE SOCIALĂ

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

Daria-Daniela Lupșa

EDUCAȚIE SOCIALĂ

MANUAL PENTRU
CLASA A VI-A

EDITURA DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ S.A.

ACEST MANUAL A FOST FOLOSIT DE:						
Anul	Numele elevului care a primit manualul	Clasa	Şcoala	Anul şcolar	Starea manualului*	
					la primire	la returnare
1.						
2.						
3.						
4.						

* Starea manualului se va înscrie folosind termenii: nou, bun, îngrijit, nesatisfăcător, deteriorat.
Cadrele didactice vor controla dacă numele elevului este scris corect.
Elevii nu trebuie să facă niciun fel de însemnări pe manual.

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
LUPŞA, DARIA-DANIELA
Educaţie socială: manual pentru clasa a VI-a / Daria-Daniela Lupşa. - Bucureşti: Editura Didactică şi Pedagogică, 2018
ISBN 978-606-31-0615-6

316

© E.D.P. 2018. Toate drepturile asupra acestei ediţii sunt rezervate Editurii Didactice şi Pedagogice, Bucureşti. Orice preluare, parţială sau integrală, a textului sau a materialului grafic din această lucrare se face numai cu acordul scris al editurii.
© Daria-Daniela Lupşa

EDITURA DIDACTICĂ ŞI PEDAGOGICĂ S.A.
Str. Spiru Haret nr. 12, sector 1, cod 010176, Bucureşti
Tel.: 021.315.38.20
Tel./fax: 021.312.28.85
e-mail: office@edituradp.ro
www.edituradp.ro
Librăria E.D.P.: Str. Gen. Berthelot nr. 28-30

Comenzi pentru această lucrare se primesc:
• prin poştă, pe adresa editurii
• prin e-mail: comenzi@edituradp.ro
comercial@edituradp.ro
• prin telefon/fax: 021.315.73.98

Manualul digital este realizat cu sprijinul Societăţii Române de Televiziune

Redactori: **Nicolae Melinescu, Sorin Casapu**
Tehnoredactori: **Corina Roxana Palaghie, Ana Ştefănel**
Grafică: **Otilia Borş**
Coperta: **Alin Casapu**

Număr de plan: 63099/2018
Tipărit la Regia Autonomă Monitorul Oficial

CUPRINS

1. Introducere.....5

2. Prezentarea manualului..... 6

3. Unitatea de învățare 1 - Caracteristici ale societății contemporane.....8

Lecția 1 - Diversitatea culturală - o caracteristică a societății contemporane.....9
Lecția 2 - Identitatea culturală.....13
Lecția 3 - Patrimoniul cultural.....17
Lecția 4 - Conservarea și promovarea moștenirii culturale.....21
Lecția 5 - Patriotismul și manifestările sale.....25
Lecția 6 - Societate multiculturală sau societate interculturală.....29
Recapitulare/(Auto)Evaluare sumativă.....32

4. Unitatea de învățare 2 - Valori și principii ale societății interculturale.....34

Lecția 7 - Principiile și valorile unei societăți interculturale.....35
Lecția 8 - Provocările diversității.....39
Lecția 9 - Abateri de la principiile și valorile unei societăți interculturale.....43
Lecția 10 - Manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate.....49
Recapitulare/(Auto)Evaluare sumativă.....54

5. Unitatea de învățare 3 - Persoana în societatea interculturală.....56

Lecția 11 - Trăsături ale persoanei în societatea interculturală.....57
Lecția 12 - Comunicarea interculturală.....61
Lecția 13 - Dialogul intercultural.....65
Recapitulare/(Auto)Evaluare sumativă.....68

6. Unitatea de învățare 4 - Proiectul educațional.....70

Lecția 14 - Proiectul educațional.....71
Lecția 15 - Proiectul *Cetățeanul*.....72
Proiect.....76

Recapitulare/(Auto)Evaluare finală..... 86

Calendar intercultural.....90

Bibliografie selectivă.....103

Bună, sunt David! Am auzit că în clasa a VI-a vom studia ***Educație socială - Educație interculturală!***
Salut! Eu sunt Daria! David mi-a spus că, în clasa a VI-a, vom studia ***Educație socială - Educație interculturală***. I-am rugat pe părinții mei să îmi spună ce înseamnă această disciplină. Iată ce am aflat!

Această disciplină își propune să facă o incursiune în lumea diversității culturale prin dezvoltarea cunoașterii celuilalt, a istoriei sale, a tradițiilor și a spiritualității sale, cu alte cuvinte se referă la deprinderea de a conviețui în armonie.

Pentru aceasta vom învăța ce principii și ce valori sunt necesare ca să trăiești într-o societate interculturală și ce se întâmplă atunci când acestea nu sunt respectate.

Ca să evităm neînțelegerile sau conflictele trebuie să cooperăm, să comunicăm eficient, să purtăm un dialog intercultural de pe poziții de egalitate și, nu în ultimul rând, să ne manifestăm ca persoane active, responsabile, flexibile, tolerante, solidare.

Această disciplină ne va ajuta să ne implicăm activ în viața școlii, a comunității și, prin intermediul unor proiecte de tip *Cetățeanul*, să contribuim la soluționarea unor probleme ale comunității locale ce presupun o politică publică.

Iată câteva tipuri de proiecte pe care le putem realiza împreună în acest an școlar: *Personalități locale care ilustrează diversitatea interferențelor culturale; Istorie locală - minimonografii ale interculturalității; Tradiții și sărbători locale; Participarea civică a minorităților și/sau a imigranților; O problemă/Probleme privind relațiile și comunicarea interculturală și nu numai acestea*.

PREZENTAREA MANUALULUI

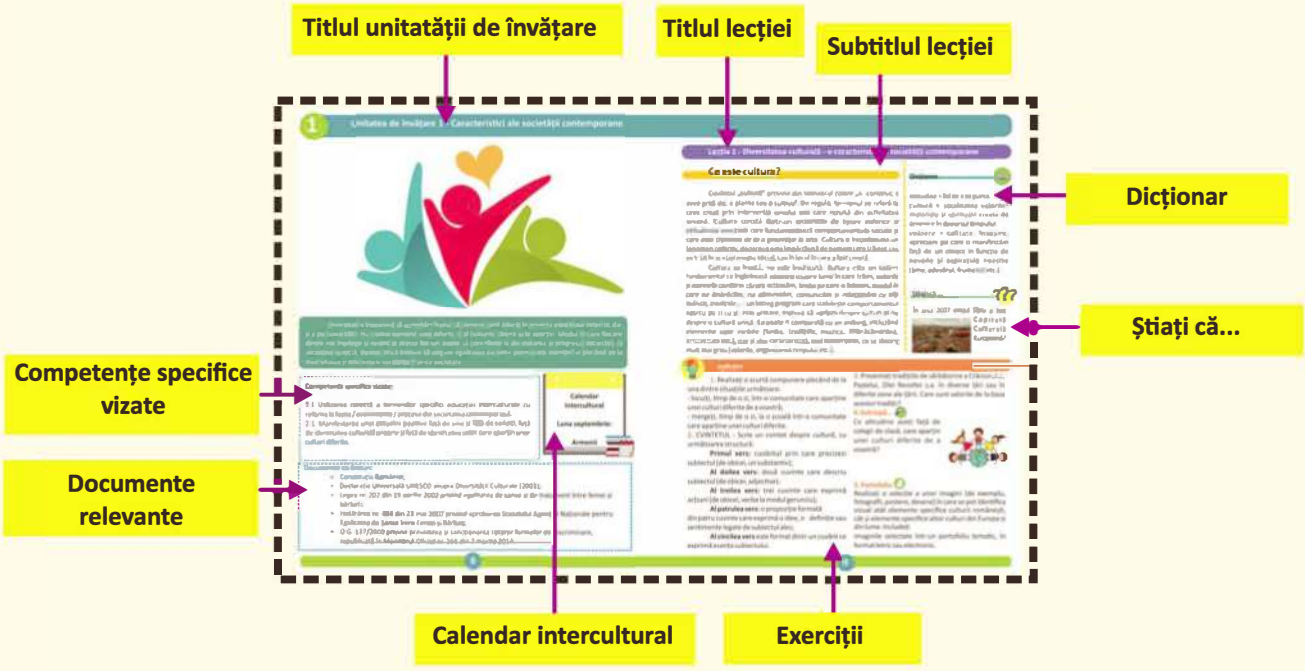

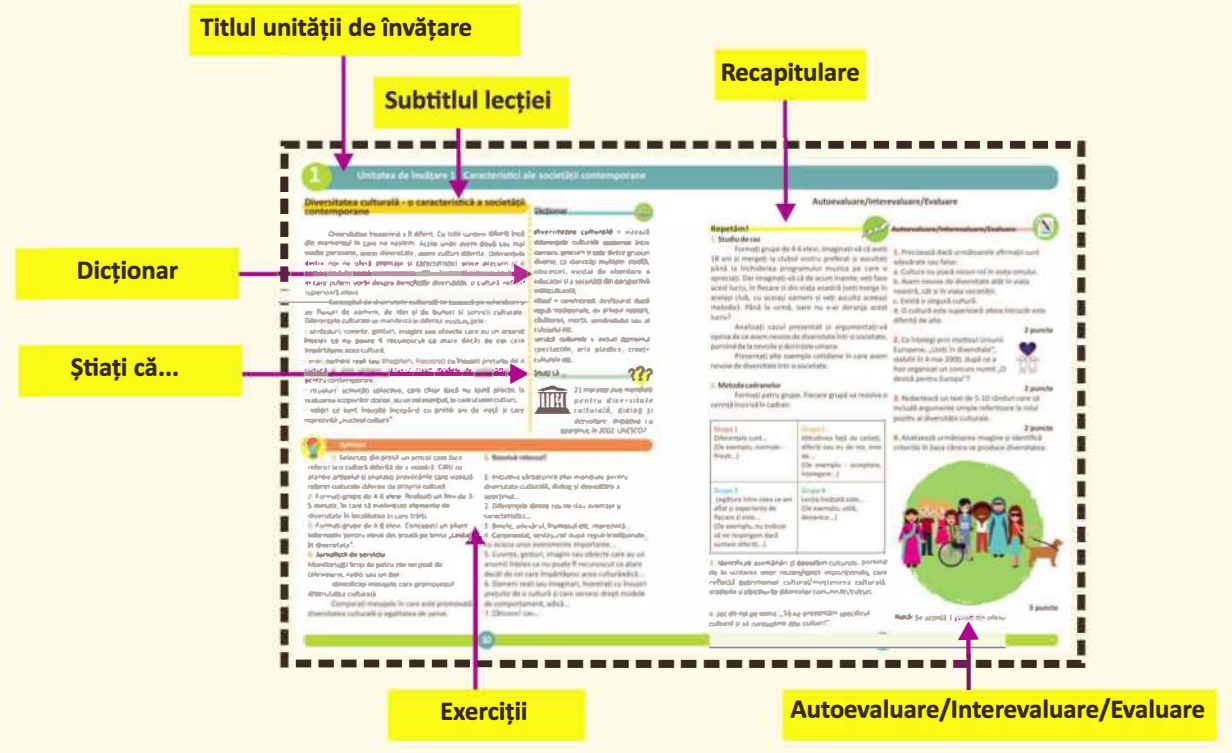

PREZENTAREA MANUALULUI

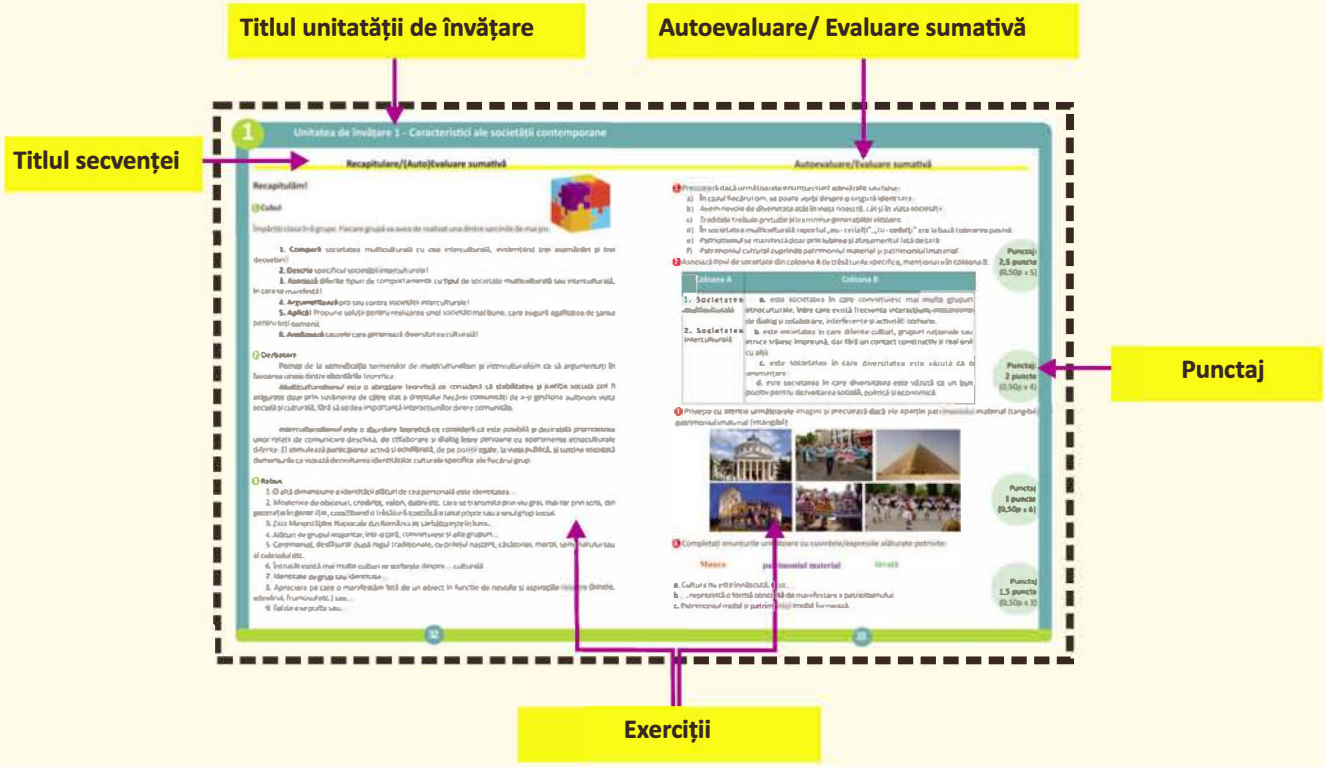

SIMBOLURI

Aplicăm

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

Știați că...

Sub lupă...

Dicționar

Portofoliu

Repetăm!

1 Unitatea de învățare 1 - Caracteristici ale societății contemporane

Trebuie să acceptăm faptul că oamenii sunt diferiți în privința aspectului exterior, dar și a personalității. Nu numai oamenii sunt diferiți, ci și culturile cărora ei le aparțin. Modul în care fiecare dintre noi înțelege și respectă aceste lucruri poate să contribuie la dezvoltarea și progresul societății. O societate corectă, democratică, trebuie să asigure egalitatea șanselor pentru toți membrii săi, plecând de la diversitatea și diferențele existente în orice societate.

Competențe specifice vizate:

1.1 Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte / evenimente / procese din societatea contemporană.
2.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

Documente cu linkuri:

- Constituția României;
- Declarația Universală UNESCO asupra Diversității Culturale (2001);
- Legea nr. 202 din 19 aprilie 2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați;
- Hotărârea nr. 484 din 23 mai 2007 privind aprobarea Statutului Agenției Naționale pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați;
- O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată în Monitorul Oficial nr. 166 din 7 martie 2014.

Lecția 1 - Diversitatea culturală - o caracteristică a societății contemporane

Ce este cultura?

Cuvântul „cultură” provine din latinescul *colere* „a construi; a avea grijă de; a planta sau a cultiva”. De regulă, termenul se referă la ceva creat prin intervenția omului sau care rezultă din activitatea umană. Cultura constă dintr-un *ansamblu de tipare valorice și atitudinale esențiale* care fundamentează comportamentele sociale și care este *transmis de la o generație la alta*. Cultura e întotdeauna un fenomen colectiv, deoarece este împărtășită de oameni care trăiesc sau au trăit în același mediu social, sau în locul în care a fost creată.

Cultura se învață, nu este înnăscută. Cultura este un sistem fundamental ce înglobează *viziunea asupra lumii* în care trăim, *valorile și normele* conform cărora acționăm, *limba* pe care o vorbim, *modul în care ne îmbrăcăm, ce și cum mâncăm, comunicăm și relaționăm cu alți indivizi, tradițiile*... – un întreg program care stabilește comportamentul nostru de zi cu zi. Prin urmare, trebuie să vorbim despre culturi și nu despre o cultură unică. Ea poate fi comparată cu un aisberg, incluzând elemente ușor vizibile (limba, tradițiile, muzica, îmbrăcămintea, arhitectura etc.), dar și alte caracteristici, mai numeroase, ce se disting mult mai greu (valorile, organizarea timpului etc.).

Dicționar

atitudine = fel de a se purta.
cultură = totalitatea valorilor materiale și spirituale create de omenire în decursul timpului.
valoare = calitate, însușire, apreciere pe care o manifestăm față de un obiect în funcție de nevoile și aspirațiile noastre (binele, adevărul, frumosul etc.).

Știați că ...

În anul 2007 orașul Sibiu a fost Capitală Culturală Europeană?

Aplicăm

1. Realizați o scurtă compunere plecând de la una dintre situațiile următoare:
- locuiți, timp de o zi, într-o comunitate care aparține unei culturi diferite de a voastră;
- mergeți, timp de o zi, la o școală într-o comunitate care aparține unei culturi diferite.

2. CVINTETUL - Scrie un cvintet despre *cultură*, cu următoarea structură:

Primul vers: cuvântul prin care precizezi subiectul (de obicei, un substantiv);

Al doilea vers: două cuvinte care descriu subiectul (de obicei, adjective);

Al treilea vers: trei cuvinte care exprimă acțiuni (de obicei, verbe la modul gerunziu);

Al patrulea vers: o propoziție formată din patru cuvinte care exprimă o idee, o definiție sau sentimente legate de subiectul ales;

Al cincilea vers este format dintr-un cuvânt ce exprimă esența subiectului.

3. Prezentați tradițiile de sărbătorire a Crăciunului, Paștelui, Zilei Recoltei ș.a. în diverse țări sau în diferite zone ale țării. Care sunt valorile de la baza acestor tradiții?

4. Sub lupă...
Ce atitudine aveți față de colegii de clasă, care aparțin unei culturi diferite de a voastră?

5. Portofoliu
Realizați o selecție a unor imagini (de exemplu, fotografii, postere, desene) în care se pot identifica vizual atât elemente specifice culturii românești, cât și elemente specifice altor culturi din Europa și din lume. Includeți imaginile selectate într-un portofoliu tematic, în format letric sau electronic.

Diversitatea culturală - o caracteristică a societății contemporane

Diversitatea înseamnă a fi diferit. Cu toții suntem diferiți încă din momentul în care ne naștem. Acolo unde avem două sau mai multe persoane, avem diversitate, avem culturi diferite. Diferențele dintre noi ne oferă avantaje și caracteristici unice precum și o perspectivă distinctă asupra vieții. La fel se întâmplă și în cazul culturii, unde putem vorbi despre *beneficiile diversității*, o cultură nefiind superioară alteia.

Conceptul de *diversitate culturală* se bazează pe schimburi și pe fluxuri de oameni, de idei și de bunuri și servicii culturale. Diferențele culturale se manifestă în diferite moduri, prin:

- simboluri: cuvinte, gesturi, imagini sau obiecte care au un anumit înțeles ce nu poate fi recunoscut ca atare decât de cei care împărtășesc acea cultură;
- eroi: oameni reali sau imaginari, înzestrați cu însușiri prețuite de o cultură și, prin urmare, servesc drept modele de comportament pentru contemporani;
- ritualuri: activități colective, care chiar dacă nu ajută practic la realizarea scopurilor dorite, au un rol esențial, în cadrul unei culturi;
- valori ce sunt însușite începând cu primii ani de viață și care reprezintă „nucleul culturii".

Dicționar

diversitatea culturală = vizează diferențele culturale existente între oameni, precum și cele dintre grupuri diverse, ca identități multiple: tradiții, obiceiuri, modul de abordare a educației și a societății din perspectivă interculturală;

ritual = ceremonial, desfășurat după reguli tradiționale, cu prilejul nașterii, căsătoriei, morții, semănatului sau al culesului etc.

servicii culturale = includ spectacole, arte plastice, creații culturale etc.

Știați că ...

21 mai este *ziua mondială pentru diversitate culturală, dialog și dezvoltare. Inițiativa a aparținut, în 2002, UNESCO?*

Aplicăm

1. Selectați din presă un articol care face referiri la o cultură diferită de a voastră. Citiți cu atenție articolul și analizați referirile culturale diferite de propria cultură.
2. Formați grupe de 4-6 elevi. Realizați un film de 3-5 minute, în care să evidențiați elemente de diversitate în localitatea în care trăiți.
3. Formați grupe de 4-6 elevi. Concepeți un pliant informativ pentru elevii din școală pe tema „Unitate în diversitate".
4. **Jurnaliștii de serviciu**

Monitorizați timp de patru zile un post de televiziune, radio sau un ziar.

Identificați mesajele care promovează diversitatea culturală.

Comparați mesajele în care este promovată diversitatea culturală și egalitatea de șanse.

5. **Completează pe caiet:**

1. Inițiativa sărbătoririi zilei mondiale pentru diversitate culturală, dialog și dezvoltare a aparținut...
2. Diferențele dintre noi ne dau avantaje și caracteristici...
3. Binele, adevărul, frumosul reprezintă...
4. Ceremonial, desfășurat după reguli tradiționale, cu ocazia unor evenimente importante...
5. Cuvinte, gesturi, imagini sau obiecte care au un anumit înțeles ce nu poate fi recunoscut ca atare decât de cei care împărtășesc acea cultură adică...
6. Oameni reali sau imaginari, înzestrați cu însușiri prețuite de o cultură și care servesc drept modele de comportament, adică...
7. Obiceiuri sau...

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

Repetăm! **Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare**

1. Studiu de caz

Formați grupe de 4-6 elevi. Imaginați-vă că aveți 18 ani și mergeți la clubul vostru preferat și ascultați până la închiderea programului muzica preferată. Dar imaginați-vă că, de acum înainte, veți face acest lucru, în fiecare zi din viața voastră (veți merge în același club, cu aceiași oameni și veți asculta aceeași melodie). Până la urmă, oare nu v-ar deranja acest lucru?

Analizați cazul prezentat și comentați ideea conform căreia avem nevoie de diversitate într-o societate, pornind de la nevoile și dorințele umane.

Prezentați alte exemple cotidiene în care avem nevoie de diversitate într-o societate.

2. Metoda cadranelor

Formați patru grupe. Fiecare grupă va rezolva o cerință înscrisă în cadran:

Grupa 1 Diferențele sunt... (De exemplu – normale - firești...)	Grupa 2 Atitudinea față de ceilalți, diferiți sau nu de noi, este de... (De exemplu – acceptare, înțelegere...)
Grupa 3 Legătura între ceea ce am aflat și experiența de fiecare zi este... (De exemplu – nu trebuie să ne respingem dacă suntem diferiți...)	Grupa 4 Lecția învățată este... (De exemplu – utilă, deoarece...)

3. Identificați asemănări și deosebiri culturale, pornind de la vizitarea unor muzee/spații expoziționale, care reflectă patrimoniul cultural/moștenirea culturală, tradițiile și obiceiurile diferitelor comunități/culturi.

4. Joc de rol pe tema: „Să ne prezentăm specificul cultural și să cunoaștem alte culturi!”.

1. Precizează dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false:

a. Cultura nu joacă niciun rol în viața omului.

b. Avem nevoie de diversitate atât în viața noastră, cât și în viața societății.

c. Există o singură cultură.

d. O cultură este superioară alteia întrucât este diferită de alta.

2 puncte

2. Ce înțelegi prin mottoul Uniunii Europene, „Uniți în diversitate”, stabilit în 4 mai 2000, după ce a fost organizat un concurs numit „O deviză pentru Europa”?

2 puncte

3. Redactează un text de 5-10 rânduri care să includă argumente simple referitoare la rolul pozitiv al diversității culturale.

2 puncte

4. Analizează următoarea imagine și identifică criteriile în baza cărora se produce diversitatea:

3 puncte

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

1 Unitatea de învățare 1 - Caracteristici ale societății contemporane

Identitatea înseamnă atât recunoașterea individualității unei persoane așa cum ea se prezintă altora sau cum este percepută de alții, cât și apartenența unui individ la un grup, societate sau comunitate creată de limbă, rudenie, stil de viață, credințe sau alte legături comune. Fiecare om este diferit de ceilalți; cu toate acestea multe elemente ne aseamănă pe unii dintre noi: vorbim aceeași limbă, avem aceleași tradiții, valori, credințe, comportamente etc. Astfel, putem vorbi despre **identitate personală**, dar și despre **identitate culturală**. **Identitățile se pot schimba** în cursul vieții unui om, însă cultura, în calitate de factor de dezvoltare durabilă (alături de economie, domeniul social și problematica de mediu) reafirmă importanța identității și a specificității locale și regionale, care implică nevoia de protejare a patrimoniului cultural și de conștientizare a valorii acestuia de către comunitate.

Competențe specifice vizate:

1.1.Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte/evenimente/procese din societatea contemporană.

1.2. Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate.

3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite

Documente cu linkuri:

- Constituția României
- Legea nr. 202 din 19 aprilie 2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați
- Hotărârea nr. 484 din 23 mai 2007 privind aprobarea Statutului Agenției Naționale pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați
- O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată în Monitorul Oficial nr. 166 din 7 martie 2014

Ce este identitatea personală?

Așa cum știm, fiecare om este unic, neexistând doi oameni identici. Termenul de ***identitate*** reprezintă elementul central al personalității, și reflectă ceea ce o caracterizează și o diferențiază de alți oameni.

Cuvântul *EU* indică importanța pe care o atribuim propriei persoane. Răspunsul la întrebarea fundamentală „Cine sunt eu?" depinde, pe de o parte, de trăsăturile individuale și, pe de altă parte, de contextele sociale și istorice în care trăim și ne dezvoltăm. Când analizăm **aspectele identitare ale unei persoane**, ne referim la:

- **rolurile din viață** (fiu/fiică, mamă/tată, elev/ă, avocat/ă, profesor/oară, prieten/ă, membru/ă al unui partid politic, amator/oare de un anumit tip de muzică etc.);
- **locul nașterii și domiciliul** (țara, regiunea, orașul etc.);
- **apartenența la o anumită rasă, naționalitate și religie**;
- **trăsăturile fizice** (culoarea părului și a ochilor, înălțimea, etc.);
- **sexul și orientarea sexuală**;
- **apartenența la un grup majoritar sau minoritar**.

Dicționar

grup minoritar = populație de naționalitate diferită și în număr mai mic față de națiunea de bază a unui stat.

grup majoritar = populație ce formează națiunea de bază a unui stat.

Știați că...

Parlamentul a aprobat, ca în ziua de 18 decembrie, să fie sărbătorită Ziua Minorităților Naționale din România?

Aplicăm

1. Imaginați-vă că locuiți, timp de o zi, într-o comunitate care reprezintă un grup minoritar din țara noastră. Realizați o scurtă compunere plecând de la această situație.

2. Jurnalul intercultural al elevului

Lada mea cu valori, calități și aptitudini

În jurnalul intercultural poți nota, cu regularitate, experiențe, sentimente, opinii, gânduri, informații noi despre anumite subiecte studiate. Ca să vă cunoașteți mai bine, precizați cel puțin câte 5 valori, calități și aptitudini care sunt importante pentru voi și vă caracterizează.

3. Sub lupă...

Ce semnificație are pentru voi imaginea de mai jos? De ce?

4. Identificați diferite grupuri minoritare care trăiesc în comunitatea voastră și comparați-le cu grupul majoritar.

5. Portofoliu

Realizați o selecție a unor imagini (de exemplu, fotografii, postere, desene) în care se pot identifica vizual atât elemente specifice culturii românești, cât și elemente specifice altor culturi din țara noastră. Includeți imaginile selectate într-un portofoliu tematic, în format letric sau electronic.

Ce este identitatea culturală?

Există diversitate între state, în interiorul acestora și între cetățeni și de aceea se poate discuta despre identitatea culturală și nu numai despre identitatea personală. Se pot identifica două dimensiuni ale identității și anume: **dimensiunea personală** și **dimensiunea socială**.

Apartenența la un anumit grup social ne influențează cu siguranță existența. Din sentimentul de apartenență la o anumită familie, țară, popor, etnie, ideologie, grup profesional etc. rezultă mai multe forme de identitate: națională, etnică, de grup sau identitatea culturală etc.

Identitatea culturală se referă la *modul de viață al unui grup, la limbă, la valorile, credințele, obiceiurile, tradițiile comune etc., moștenite și transmise din generație în generație*. În consecință, nu vorbim despre o identitate culturală unică, ci despre **identități culturale multiple**, fiecare valoroasă în sine.

Dicționar

identitate culturală = identitate de grup.

tradiție = moștenire de obiceiuri, credințe, valori, datini etc. care se transmit prin viu grai, mai rar prin scris, din generație în generație, constituind o trăsătură specifică a unui popor sau a unui grup social.

sit = peisaj pitoresc; configurația unui loc ocupat de un oraș.

sit arheologic = șantier unde au loc cercetări și săpături arheologice.

Știați că...

UNESCO a stabilit ca pe 18 aprilie să se sărbătorească Ziua Internațională a Monumentelor și Siturilor?

Aplicăm

1. Selectați din presă un articol care face referiri la o cultură diferită de a voastră. Citiți cu atenție articolul și analizați elementele care vizează identitatea culturală a persoanei/grupului menționat.

2. Formați grupe de 4-6 elevi. Realizați un film de 3-5 minute, în care să evidențiați elemente de identitate culturală a comunității în care trăiți.

3. Formați grupe de 4-6 elevi. Concepeți un pliant informativ pentru elevii din școală pe tema „Identitatea culturală a elevilor din școala...".

4. Formați grupe de 4-6 elevi. Răspundeți la următoarele întrebări:

- Ați gustat bucate din alte țări? Ce ați gustat? V-a plăcut?
- Purtați haine sau bijuterii specifice altor culturi? Descrieți-le - materialul, culorile etc.
- Ce sărbători internaționale cunoașteți? Descrieți una dintre acestea.

5. Jurnaliștii de serviciu...

Monitorizați timp de patru zile un post de televiziune, radio sau un ziar.

Identificați mesaje care promovează identitatea culturală.

Comparați mesajele în care este promovată identitatea culturală și egalitatea de șanse.

6. Ce s-ar întâmpla dacă...?

Sunteți prinși într-o furtună și ați naufragia pe o insulă pustie împreună cu alți 25 de necunoscuți. Proveniți din zone diferite ale lumii, nu aveți aceeași limbă și aceleași obiceiuri cu ceilalți pasageri. Ce ați face?

7. Sub lupă...

Ce atitudine aveți față de colegii de clasă, care aparțin unui grup etnic diferit de cel din care proveniți voi?

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

Repetăm!

1. Studiază imaginile de mai jos și precizează ce *elemente* țin de identitatea și de diversitatea culturală. Compară propria listă cu cea a colegului de bancă și discutați diferențele.

2. Analizează următoarea imagine și răspunde la următoarele întrebări:

- Ce obicei reflectă?
- Cu ce sunt îmbrăcați oamenii?
- Cunoașteți alte obiceiuri asemănătoare?

3. Metoda cadranelor

Formați patru grupe. Fiecare grupă va rezolva o cerință înscrisă în cadran:

Grupa 1 Identitatea personală se referă la...	Grupa 2 Identitatea culturală se referă la...
Grupa 3 Atitudinea noastră față de cei care au valori, tradiții, obiceiuri diferite, trebuie să fie...	Grupa 4 Atitudinea noastră față de cei care au o cultură diferită trebuie să fie...

4. Dezbatere

Formulați argumente pro sau contra, plecând de la una dintre afirmațiile:

„Oamenii de diferite religii și culturi trăiesc unul lângă celălalt în aproape orice parte a lumii, și cei mai mulți dintre noi au identități suprapuse care ne unesc cu grupuri foarte diferite. Putem să iubim ceea ce suntem fără să urâm ceea ce - și cine - nu suntem." Kofi Annan (fost secretar general ONU: 1997- 2006).

„Nicio cultură nu poate trăi dacă încearcă să fie exclusivistă." Mahatma Ghandi (1869 - 1948): părintele independenței Indiei, inițiatorul revoltei nonviolente.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

1. Precizează dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false:

a) În cazul fiecărui om, se poate vorbi despre o singură identitate.

b) Identitatea are trei dimensiuni: personală, socială și culturală.

c) Identitatea culturală se referă la modul de viață al unui grup, la limbă, la valorile, credințele, obiceiurile, tradițiile comune etc., transmise din generație în generație.

d) Identitatea personală nu vizează trăsăturile fizice ale persoanei și nici apartenența la o anumită rasă, naționalitate sau religie.

e) Există culturi care nu sunt valoroase.

f) Există o singură identitate culturală.

g) Toate culturile trebuie prețuite, nu doar cultura națională.

h) Tradițiile trebuie prețuite și transmise generațiilor viitoare.

3 puncte

2. Ce înțelegi prin faptul că identitatea culturală se bazează pe moștenirea comună a unui grup?

3 puncte

3. Redactează un text de 5-10 rânduri care să includă argumente simple referitoare la faptul că nu există o identitate culturală unică, ci numeroase identități, fiecare valoroasă în sine.

3 puncte

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

1 Unitatea de învățare 1 - Caracteristici ale societății contemporane

Fiecare om este diferit de ceilalți însă, cu toate acestea, multe elemente ne fac să fim asemănători: vorbim aceeași limbă, aceleași tradiții, valori, credințe, comportamente etc. Astfel, putem vorbi despre identitatea personală, dar și despre identitatea culturală. Identitățile se pot schimba în cursul vieții unui om, însă cultura, în calitate de factor de dezvoltare durabilă (alături de economie, domeniul social și problematica de mediu) reafirmă importanța identității și a specificității locale și regionale, care implică nevoia de protejare a patrimoniului cultural și de conștientizare a valorii acestuia de către comunitate.

Competențe specifice vizate:

1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte/evenimente/procese din societatea contemporană.
1.2. Identificarea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate.
3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

Documente cu linkuri:

- Constituția României
- Hotărârea nr. 593/2011 privind organizarea și funcționarea Institutului Național al Patrimoniului. Text publicat în Monitorul Oficial al României în vigoare de la 20 iunie 2011
- Lege privind protejarea patrimoniului cultural imaterial, lege nr. 26/2008. Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 168 din 05/03/2008
- Convenția privind protecția patrimoniul mondial, cultural și natural din 23.11.1972

Ce este patrimoniul cultural?

Patrimoniul cultural constituie dovada și expresia valorilor, credințelor, cunoștințelor și tradițiilor care au rezultat de-a lungul timpului din interacțiunea factorilor umani cu cei naturali. Aflat într-o continuă evoluție, patrimoniul cultural contribuie la creșterea calității vieții colective. Așadar, este o comoară care trebuie protejată și transmisă generațiilor viitoare. **Patrimoniul cultural** cuprinde:

a) **patrimoniul material (tangibil)** ce include **patrimoniul mobil** (bunuri cu valoare istorică și culturală de pot fi mișcate dintr-un loc în altul, precum: cărțile, tablourile, icoanele, costumele naționale etc.) și **patrimoniul imobil** (bunuri ce nu pot fi mișcate dintr-un loc în altul, precum: monumente istorice, cetăți, mănăstiri, părți din unele localități etc.);

b) **patrimoniul imaterial (intangibil)** ce include obiceiuri, tradiții, meșteșuguri, folclorul, limba națională și dialectele sale, credința, muzica populară etc.

În țara noastră, Institutul Național al Patrimoniului administrează, în numele Ministerului Culturii și Patrimoniului Național, monumentele istorice intrate cu orice titlu în proprietatea statului, altele decât cele administrate de alte instituții publice.

Dicționar

dialect = variantă teritorială a unei limbi, cuprinzând adesea mai multe graiuri.

patrimoniu cultural = moștenire culturală; ansamblul de creații umane, materiale sau imateriale, care prin valoarea lor constituie identitatea culturală națională.

tangibil = care se poate percepe prin atingere, care are un aspect concret.

Știați că...

2018 este ***Anul European al Patrimoniului Cultural,*** în care toată Europa sărbătorește diversitatea patrimoniului cultural al fiecărei țări europene?

Aplicăm

1. Realizați o scurtă compunere plecând de la una dintre situațiile următoare:

- locuiți, timp de o zi, într-o comunitate în care se găsesc bunuri ce aparțin patrimoniului material imobil;
- mergeți, timp de o zi, la o școală într-o comunitate a cărei limbă nu o cunoașteți.

2. CVINTETUL - Scrie o strofă în cinci versuri, pentru termenul „patrimoniu", cu următoarea structură:

Primul vers: cuvântul prin care precizezi subiectul (de obicei, un substantiv);

Al doilea vers: două cuvinte care descriu subiectul (de obicei,adjective);

Al treilea vers: trei cuvinte care exprimă acțiuni (de obicei, verbe la modul gerunziu);

Al patrulea vers: o propoziție, formată din patru cuvinte care exprimă o idee, o definiție sau sentimente legate de subiectul ales;

Al cincilea vers este format dintr-un cuvânt ce exprimă esența subiectului

3. Descrieți costumul popular/costumele populare specifice zonei în care trăiți.

4. Sub lupă...

Ce atitudine aveți față de persoanele care au tradiții diferite de tradițiile voastre?

5. Portofoliu

Realizați o selecție a unor imagini (de exemplu, fotografii, postere, desene) în care se pot identifica vizual atât elemente specifice patrimoniului material, cât și ale celui imaterial din țara noastră, din Europa și din lume. Includeți imaginile selectate într-un portofoliu tematic, în format letric sau electronic.

Patrimoniul cultural imaterial al umanității

În funcție de importanța sau de semnificația lor istorică, arheologică, documentară, etnografică, artistică, științifică și tehnică, literară, cinematografică, numismatică, filatelică, heraldică, bibliofilă, cartografică și epigrafică, de vechimea, unicitatea sau raritatea lor, bunurile culturale ale patrimoniului cultural național mobil fac parte din:

- **tezaurul** patrimoniului cultural național mobil alcătuit din bunuri culturale de valoare excepțională pentru umanitate;
- **fondul** patrimoniului cultural național mobil alcătuit din bunuri culturale cu valoare deosebită pentru România.

În anul 2008 a fost creată oficial **lista Patrimoniului imaterial al umanității UNESCO**, România având incluse următoarele comori: **Călușul oltenesc** (2008), **Doina** (2009), **tehnicile de prelucrare a ceramicii din zona Horezu** (2012), **colindatul în ceată bărbătească** (2013), **jocul fecioresc** (2015), **tehnicile tradiționale de realizare a scoarței** (2016), **Mărțișorul și practicile culturale asociate zilei de 1 Martie** (2017).

Dicționar

epigrafie = disciplină care se ocupă cu descifrarea și interpretarea inscripțiilor vechi, făcute de obicei pe piatră, metal, lemn etc.
numismatică = disciplină care se ocupă cu istoricul monedelor, al medaliilor vechi etc.
heraldică = știință care se ocupă cu studiul blazoanelor.
bibliofil = iubitor (și colecționar) de cărți rare și prețioase.

Știați că...

instituția care se ocupă de patrimoniul cultural din întreaga lume este *Organizația Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură (UNESCO)*?

Aplicăm

1. Selectați din presă un articol care face referiri la patrimoniul cultural. Citiți cu atenție articolul și analizați dacă bunurile culturale fac parte din patrimoniul material sau imaterial, iar dacă este vorba despre bunuri materiale, dacă acestea fac parte din tezaurul sau fondul patrimoniului cultural național mobil.

2. Formați grupe de 4-6 elevi. Realizați un film de 3-5 minute, în care să prezentați elemente ale patrimoniului material sau imaterial și să evidențiați modul în care acestea pot fi promovate.

3. Formați grupe de 4-5 elevi. Redactați un pliant informativ pentru elevii din școală pe tema „Obiective culturale din localitatea...".

4. Jurnaliștii de serviciu...
Monitorizați timp de patru zile un post de televiziune, radio sau un ziar sau vizitați muzee/ spații expoziționale care reflectă patrimoniul cultural/moștenirea culturală, tradițiile și obiceiurile diferitelor comunități/ minorități/culturi. Identificați mesaje care promovează patrimoniul cultural național sau bunuri care aparțin patrimoniului cultural, care reflectă tradițiile și obiceiurile diferitelor comunități.

Comparați mesajele/tradițiile și obiceiurile diferitelor comunități evidențiind asemănări și deosebiri.

5. Ce s-ar întâmpla dacă...?
Oamenii nu ar manifesta respect față de moștenirea culturală, fie că este materială, fie că este imaterială?

6. Alegeți o minoritate etnică din țara noastră. Informați-vă despre contribuția sa la patrimoniul local sau național, ținând cont de eforturile pentru conservarea limbii, tradițiilor și obiceiurilor.

7. Sub lupă...
Ce comori românești ar mai trebui incluse pe lista Patrimoniului imaterial al umanității UNESCO? De ce?

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

Repetăm!

1. Răspundeți la următoarele întrebări:

1) Cunoașteți cântece din altă țară? Ce fel de muzică din altă țară vă place? Fac parte aceste cântece din patrimoniul imaterial al țării respective?

2) Cunoașteți tradiții specifice din alte culturi? Descrieți-le. Există tradiții asemănătoare în țara noastră? În cazul unui răspuns afirmativ, comparați-le.

3) Ce atitudine trebuie să manifestem față de tradițiile și obiceiurile altor popoare? Dar față de propriile tradiții?

2. Studiu de caz

Articolul 167 din tratatul privind funcționarea Uniunii Europene definește rolul Uniunii Europene (UE) în domeniul culturii: aceasta susține, coordonează sau suplimentează acțiunile statelor membre și încearcă să aducă în prim-plan patrimoniul cultural comun al Europei. UE susține acțiuni care au drept scop conservarea patrimoniului cultural, promovarea cooperării și a schimburilor transnaționale dintre instituțiile culturale din statele membre. În perioada 2014-2020 se va derula un nou program de finanțare „Europa creativă". Printre alte inițiative se numără Zilele europene ale patrimoniului (inițiative locale care permit accesul în locuri ce nu sunt deschise publicului în mod normal) și Capitalele europene ale culturii, ambele lansate în 1985. U.E. colaborează și cu alte organizații internaționale pentru abordarea unor aspecte precum traficul ilicit de bunuri culturale.

Care este rolul Uniunii Europene în domeniul culturii?

3. Dezbatere

Formulați argumente pro sau contra, plecând de la una dintre afirmațiile:

Deteriorarea patrimoniului ține de multe ori de neconștientizarea importanței acestuia pentru dezvoltarea societății.

Educația interculturală vizează dezvoltarea unei educații pentru toți în spiritul recunoașterii deosebirilor ce există în sânul aceleiași societăți.

Cele mai importante obiective de patrimoniu sunt înscrise pe liste UNESCO.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

1. Precizează dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false:

a. Patrimoniul cultural imaterial al umanității este lipsit de importanță.

b. Pe lista Patrimoniului imaterial al umanității UNESCO, România are incluse doar patru comori.

c. Patrimoniul cultural reprezintă ansamblul de creații umane, materiale sau imateriale, care prin valoarea lor constituie identitatea culturală națională.

d. Tezaurul patrimoniului cultural național mobil este alcătuit din bunuri culturale de valoare excepțională pentru umanitate.

e. Jocul fecioresc urmează să fie inclus pe lista Patrimoniului imaterial al umanității UNESCO.

f. Numismatica se ocupă cu studiul blazoanelor.

3 puncte

2. Ce înțelegi prin termenul de *patrimoniu cultural*?

2 puncte

3. Redactează un text de 5-10 rânduri care să includă două argumente simple referitoare la rolul pozitiv al patrimoniului cultural pentru progresul societății.

3 puncte

4. Analizează următoarele imagini și precizează dacă vreunul dintre dansurile populare prezentate este inclus pe lista Patrimoniului imaterial al umanității UNESCO?

1 punct

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

1 Unitatea de învățare 1 - Caracteristici ale societății contemporane

Teritoriul țării noastre este bogat în valori istorice, culturale și naturale. Ne este cunoscut faptul că folclorul și tradițiile sunt de multe ori păstrate cu grijă, mai ales, în mediul rural. Un loc aparte în cultura românească îl ocupă portul popular, tradițiile, obiceiurile și meșteșugurile populare etc. De-a lungul timpului, redescoperirea tradițiilor culturale românești a determinat valorificarea și păstrarea acestora prin punerea în scenă, prin consolidarea unor monumente arhitecturale, prin păstrarea straielor populare, prin arta populară și culinară, prin promovarea acestora în mass-media etc. Identitatea națională a unui popor poate să fie menținută vie numai prin conservarea și promovarea moștenirii culturale, sarcină ce ne revine fiecăruia dintre noi, indiferent de vârsta pe care o avem.

Competențe specifice vizate:

1.2. Descoperirea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate.
2.3. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală.
3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

Documente cu linkuri:

- Constituția României
- Convenția UNESCO asupra Protecției și Promovării Diversității Expresiilor Culturale (2005)
- Hotărârea nr. 593/2011 privind organizarea și funcționarea Institutului Național al Patrimoniului Text publicat în Monitorul Oficial al României. În vigoare de la 20 iunie 2011
- Lege privind protejarea patrimoniului cultural imaterial, lege nr. 26/2008. Publicat în Monitorul Oficial, Partea I nr. 168 din 05/03/2008
- Convenția privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural din 23.11.1972

Tradițiile și obiceiurile

Moștenirea culturală a fiecărei țări este deosebită, diferențe putând să existe și în interiorul țării, între regiuni sau comunități umane. Astfel putem să vorbim despre tradiții comune, dar și despre tradiții specifice, transmise din generație în generație.

Tradițiile populare sunt izvorâte din experiența și înțelepciunea de viață a poporului, din speranțele și dorurile acestuia, din dragostea pentru frumos. Printre cele mai inestimabile comori ce definesc și individualizează un popor se numără tradițiile, obiceiurile, portul popular și folclorul.

Obiceiurile organizează viața unui popor sau comunități, prin evenimentele importante ale vieții în vederea influențării, modelării comportamentului. Obiceiurile pot fi grupate în două mari categorii:

a) **obiceiuri care marchează diferite evenimente ce se desfășoară de-a lungul anului** (sărbători religioase, cele legate de munca agricolă, de factori de mediu) ce au caracter ciclic și public;

b) **obiceiuri care marchează diferite momente importante din viața omului** (nașterea, căsătoria sau moartea), desfășurarea lor fiind legată de momente bine determinate, care nu se repetă (în realizarea lor, un rol important le revine individului și familiei).

Dicționar

ciclic = periodic, care se desfășoară la anumite intervale de timp.

tradiție = ansamblu de concepții, de obiceiuri, de datini și de credințe care se statornicesc istoricește în cadrul unor grupuri sociale sau naționale și care se transmit (prin viu grai) din generație în generație, constituind pentru fiecare grup social trăsătura lui specifică.

Știați că...

din 6 decembrie 2017 Mărțișorul și practicile asociate acestuia fac parte din Patrimoniul Cultural Imaterial al Umanității UNESCO?

Aplicăm

1. Formați grupe de 4-6 elevi. Răspundeți la următoarele întrebări:

1) Cunoașteți cântece populare din altă țară? Ce fel de muzică din altă țară vă place?

2) Cunoașteți tradiții și obiceiuri specifice din alte culturi? Descrieți-le.

3) Ați gustat mâncăruri tradiționale, din alte țări? Ce ați mâncat? Ce v-a plăcut?

4) Purtați haine sau bijuterii specifice altor culturi? Descrieți-le (materialul, culorile etc.)!

5) Ce sărbători internaționale cunoașteți? Descrieți una dintre acestea!

2. Formați grupe de 4-6 elevi. Descrieți un obicei popular specific zonei în care locuiți.

3. Formați grupe de 4-6 elevi. Realizați un pliant sau afiș care promovează o tradiție locală, națională sau din altă țară.

4. Sub lupă...

Ce atitudine aveți față de persoanele care nu prețuiesc moștenirea culturală locală sau națională?

5. Portofoliu

Realizați o selecție a unor imagini (de exemplu, fotografii, postere, desene) în care se pot identifica diferite tradiții și obiceiuri. Includeți imaginile selectate într-un portofoliu tematic, în format letric sau electronic.

Conservarea și promovarea moștenirii culturale

Fiecare element al culturii populare reprezintă o moștenire a poporului ce trebuie transmisă și generațiilor viitoare. Identitatea unui popor poate să rămână vie numai prin conservarea și promovarea moștenirii culturale. Pe lângă ***creațiile populare*** (doine, balade, basme și legende, proverbe și zicători sau poezii), cultura tradițională românească, de exemplu, mai cuprinde și **arta meșteșugărească** (ceramica, prelucrarea lemnului, țesutul, cusutul, cojocăritul, bucătăria tipic românească etc.).

Dacă pe plan internațional, instituția care se ocupă cu patrimonial cultural din întreaga lume este UNESCO, în țara noastră acest rol îi revine **Ministerului Culturii**, care desfășoară o activitate de protejare, conservare, restaurare și valorificare a patrimoniului cultural, în colaborare cu alte instituții. ***Institutul Național al Patrimoniului*** este o instituție aflată în subordinea Ministerului Culturii ce conține baze de date referitoare la patrimonial cultural național, iar **Grupurile de Acțiune Locală** (GAL) promovează tradițiile naționale din țara noastră.

Dicționar

a conserva = a păstra, a menține.
creație populară = opera artistică creată de popor.
doină = poezie lirică specifică folclorului românesc, care exprimă un sentiment de dor, de jale, de dragoste, de revoltă etc., însoțită de obicei de o melodie adecvată.
meșteșug = profesie, ocupație, îndeletnicire, pricepere, îndemânare, abilitate, talent.

Știați că...

în țara noastră, Institutul Național al Patrimoniului coordonează activitatea privind funcționarea mărcii „CeRt - artă tradițională”?

Aplicăm

1. Formați grupe de 4-6 elevi. Răspundeți la următoarele întrebări:

1) Cunoașteți creații populare românești sau specifice altor popoare? Care sunt acestea?
2) Ce meșteșuguri tradiționale se practică în zona în care locuiți? Cunoașteți persoane care practică diferite meșteșuguri tradiționale?
3) Ce tradiții și obiceiuri se practică în zona în care locuiți?
4) Tinerii pot contribui la conservarea și promovarea moștenirii culturale? Cum?
5) Ce elemente ale patrimoniului cultural al trebui să fie mai bine conservate și promovate în localitatea voastră? De ce?

2. Formați grupe de 4-6 elevi. Realizați un film de 3-5 minute, în care să promovați o tradiție specifică comunității în care trăiți.

3. Jurnaliștii de serviciu...

Monitorizați timp de patru zile un post de televiziune, radio sau un ziar.

Identificați mesaje care promovează patrimoniul cultural local sau național.

4. Ce s-ar întâmpla dacă...?

Sunteți prinși într-o furtună și ați naufragiat pe o insulă pustie împreună cu alți 25 de necunoscuți, ce ați face? Proveniți din zone diferite ale lumii, nu aveți aceeași limbă, aceleași tradiții, obiceiuri cu ceilalți pasageri.

5. Sub lupă...

Ce atitudine aveți față de colegii de clasă, care practică meșteșuguri tradiționale sau care promovează tradițiile?

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

Repetăm!

1. Studiu de caz

Formați grupe de 4-6 elevi. Organizația Copiilor Romi a venit, în școala voastră, cu propunerea, către Consiliul Școlar al Elevilor, să organizeze Săptămâna Culturii Romani. Consiliul Școlar al Elevilor a acceptat ca această organizație să promoveze cultura, limba și muzica romă.

Analizați cazul prezentat și argumentați-vă opinia de ce avem nevoie să cunoaștem tradițiile și obiceiurile altor grupuri etnice sau popoare. Ce drepturi sunt respectate în acest caz?

2. Metoda cadranelor

Formați patru grupe. Fiecare grupă va rezolva o cerință înscrisă în cadran:

Grupa 1 Moștenirea culturală națională este...	Grupa 2 Atitudinea noastră față de moștenirea culturală este...
Grupa 3 Atitudinea noastră față de cei care au tradiții și obiceiuri diferite de ale noastre trebuie să fie...	Grupa 4 Arta tradițională meșteșugărească trebuie...

3. Completați tabelul următor, cu referire la lecția parcursă (Conservarea și promovarea moștenirii culturale):

Știu	Vreau să știu	Am învățat

4. Proiect

Formați grupe de 4-6 elevi. Studiați lista Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității UNESCO (pentru România - Călușul, Doina, tehnicile de prelucrare a ceramicii din zona Horezu, Colindatul în ceată bărbătească, Jocul fecioresc, tradiția românească a țesutului covoarelor/scoarțelor și Mărțișorul) și alegeți un element specific culturii naționale sau universale pe care să-l prezentați colegilor voștri, indicând cel puțin o modalitate de conservare a acestuia.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

1. Precizează dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false:

a. Creațiile populare românești includ și doine, balade, basme și legende, proverbe și zicători sau poezii.

b. Obiceiurile organizează viața unui popor sau a unei comunități, marcând evenimentele importante ale vieții în vederea modelării comportamentului.

c. Obiceiurile legate de muncă agricolă sunt cele care marchează diferite momente importante din viața omului.

d. Arta meșteșugărească nu face parte din cultura tradițională românească.

2 puncte

2. Ce înțelegi prin faptul că moștenirea culturală a fiecărei țări este deosebită, diferențe putând să existe și în interiorul țării, între mai multe regiuni sau comunități umane?

Biserica Densuș

Turnul Cositorarilor Sighișoara

Taj Mahal

2 puncte

3. Redactează un text de 5-10 rânduri care să includă două argumente simple referitoare la necesitatea conservării moștenirii culturale.

2 puncte

4. Analizează următoarele imagini și identifică obiceiul:

3 puncte

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

1 Unitatea de învățare 1 - Caracteristici ale societății contemporane

Așa cum am aflat, oamenii nu au o identitate unică, ci identități multiple, iar pentru constituirea acestora sunt importante nu numai apartenența la o familie, etnie, comunitate, dar și la o patrie. Învățăm nu numai limba, credințele, valorile, tradițiile, obiceiurile etc., ci și să devenim cetățeni responsabili, să fim patrioți, fie că suntem români, fie că aparținem unor minorități etnice (maghiari, romi, sași, ucraineni, ruși-lipoveni, turci, polonezi, sârbi, evrei, armeni, macedoneni, ceangăi, greci, slovaci etc.).

Competențe specifice vizate:

1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte/evenimente/procese din societatea contemporană.

3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

Documente cu linkuri:

- Constituția României
- Declarația Universală UNESCO asupra Diversității Culturale (2001)
- Declarația Universală a Drepturilor Omului

Ce este patriotismul?

Oamenii au trăit împreună, încă de la începuri, și-au dezvoltat limba, au creat fapte de cultură specifice: tradiții, datini, ritualuri, credințe etc, diferențiindu-se unii de alții. Așa au apărut grupurile etnice, popoarele. Acestea, de-a lungul timpului, au trăit pe un anumit teritoriu, au întreținut relații cu vecinii, apărând, astfel, patria.

Patria este țara în care o persoană s-a născut sau unde s-a stabilit definitiv și față de care are sentimentul de apartenență și se simte foarte atașat. **A fi patriot** înseamnă a-ți iubi patria și a lupta pentru fericirea, prosperitatea acesteia.

Patriotismul, înțeles ca sentiment de dragoste și devotament față de patrie și popor, reflectă legătura de **solidaritate dintre o persoană și patria sa. Patriotismul** este o valoare morală ce cuprinde mai multe elemente, nu doar iubirea, ci și cunoașterea propriei patrii, precum și ceea ce facem noi dincolo de declarațiile de dragoste.

Dicționar

etnie = colectivitate în interiorul unei societăți mai mari, ai cărei membri au origine comună, împărtășesc același trecut istoric, tradiții și obiceiuri comune etc.

solidaritate = sentiment care îi determină pe oameni să-și acorde ajutor reciproc; unitate.

Știați că...

pe 25 octombrie se sărbătorește Ziua Armatei Române?

Aplicăm

1. Organizați-vă în grupuri de patru elevi. Dezbateți în cadrul fiecărui grup cea mai bună completare a propoziției „România merită să fie iubită deoarece...". Prezentați-le colegilor modul în care ați completat propoziția și motivele care v-au determinat.

2. Formați grupe de 4-6 elevi și răspundeți la următoarele întrebări:

a) Ce activități putem realiza ca să ne cunoaștem cât mai bine patria?

b) Există vreo legătură între activitatea voastră școlară și drepturile și îndatoririle față de țară?

c) Cum s-a manifestat patriotismul în trecut?

d) Există diferențe între modul de manifestare a dragostei de țară în trecut față de prezent? Exemplificați.

e) Există vreo legătură între Ziua Națională a României (1 Decembrie) și patriotism? Ce activități specifice puteți să organizați, la nivelul clasei/școlii, pentru celebrarea „Zilei Naționale"?

3. Organizați o dezbatere plecând de la următoarea afirmație: „Un om are o singură patrie, restul sunt

4. Joc de rol

Imaginează-ți că ești reporter. realizează mini-interviuri cu personalități locale, inclusiv cu personalități ale minorităților naționale, care ilustrează modele locale de succes.

5. Sub lupă...

Ce atitudine aveți față de colegii de clasă care aparțin unui grup etnic diferit de al vostru?

6. Portofoliu

Realizați o selecție a unor imagini (de exemplu, fotografii, postere, desene etc.) în care se pot identifica elemente specifice patriotismului cu referire la evenimente trecute sau prezente din țara noastră sau din alte țări. Includeți imaginile selectate într-un portofoliu tematic, în format letric sau electronic.

Cum se manifestă patriotismul?

Patriotismul reprezintă o valoare morală care se manifestă nu doar prin iubirea și atașamentul față de țară, ci și prin cunoașterea propriei patrii, cât și prin acțiunile noastre concrete, dincolo de afirmațiile ce vizează dragostea de țară. În loc ca doar să spunem că ne iubim țara și că ne-am da viața pentru ea, ar trebui să ne facem datoria la locul de muncă, să contribuim nu numai la bunăstarea noastră (prin crearea de bunuri și valori, prin conservarea și promovarea moștenirii culturale etc.), ci și a țării, să fim corecți și solidari cu semenii noștri, să luăm atitudine în privința nedreptății, a corupției, a minciunii etc.

Formele concrete de manifestare a patriotismului sunt: munca, îndeplinirea îndatoririlor față de țară, „strângerea rândurilor în caz de primejdie" și apărarea țării, chiar cu prețul vieții, la nevoie.

Potrivit Constituției României, **îndatoririle fundamentale ale cetățenilor** sunt: fidelitatea față de țară; apărarea țării; contribuții financiare, cetățenii având obligația să contribuie, prin taxe și impozite la cheltuielile publice și exercitarea drepturilor și libertăților constituționale, cu bună-credință.

Dicționar

constituție = lege fundamentală a unui stat.
corupție = abatere de la moralitate, de la cinste, de la datorie.
fidelitate = statornicie în convingeri, atitudini etc.; devotement, credință.
impozit = dare; plată obligatorie stabilită prin lege, pe care cetățenii, instituțiile etc. o varsă din venitul lor în bugetul statului.

Știați că...

patriotismul americanilor se manifestă și prin importanța acordată Zilei Independenței, când a fost semnată Declarația de Independență (4 iulie 1776)?

Aplicăm

1. Joc de rol
Imaginează-ți că ești reporter. Realizează interviuri cu personalități din alte țări despre contribuția românilor la menținerea păcii și a prieteniei între popoare.

2. Formați grupe de 4-6 elevi. Realizați un film de 3-5 minute, în care să evidențiați modul în care se manifestă patriotismul în școală sau în localitatea în care trăiți.

3. Desenează o floare cu cinci petale, atât de mare încât să poți scrie în centru „Românii sunt renumiți prin/pentru...", iar pe fiecare petală, colorată diferit, să poți nota o expresie adecvată (de exemplu: tradiții). Ți-a rămas vreo petală necompletată? De ce?

4. Organizați o dezbatere plecând de la următoarea afirmație: „Mi-am slujit patria cu armele mele: pana, vioara și bagheta." (George Enescu)

5. Completează pe caiet:
Descoperă denumirea sentimentului de dragoste, de atașament față de țară, completând rebusul următor:
1. Țară sau...
2. Steag, stindard sau...
3. Devotament, credință sau...
4. Totalitatea populației de pe teritoriul unui stat sau toți cetățenii unei țări...
5. Țara noastră se numește...
6. Tradiții sau...
7. Persoana care își iubește patria se numește...
8. Deșteaptă-te, române! este un...
9. Lege fundamentală a unui stat sau...
10. Moștenire culturală sau...

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

Repetăm!

1. Studiu de caz

„Copii, ce e patria, ce e patriotismul? Ce este acest sentiment care răscolește toate puterile din om și, ... îl ridică mai presus de existența lui și îl face să moară de bunăvoie pentru liniștea și mărirea unor urmași pe care nu-i va cunoaște? Patria este înlăuntrul nostru, și o ducem cu noi peste țări și peste mări și, numai când suntem departe și în singurătate, ne trec fiori amintindu-ne de unde ne-am rupt. Patria nu e pământul pe care trăim din întâmplare, ci e pământul plămădit cu sângele și întărit cu oasele înaintașilor noștri. Părinții, moșii și strămoșii ne sunt patria noastră! Ei au avut aceeași limbă, același dor, aceleași suferințe... Cum furnicile și albinele adună din toate părțile pentru îmbelșugarea comunității, așa și oamenii strâng, îmbogățind PATRIA." (Barbu Ștefănescu Delavrancea, Patria și patriotismul)

«Într-o țară așa de frumoasă, c-un trecut așa de glorios, în mijlocul unui popor atât de deștept, cum să nu fie o adevărată religie iubirea de patrie, și cum să nu-ți ridici fruntea, ca falnicii strămoși de odinioară, mândru că poți spune: „Sunt român!"». (Alexandru Vlahuță, România pitorească)

Plecând de la cele două texte, răspundeți la următoarele întrebări:

a) Ce este patriotismul?

b) Considerați că dragostea de țară este îndatorirea fiecărui cetățean? Argumentați răspunsul!

c) De ce patriotismul se manifestă cu o intensitate mai mare la persoanele care sunt departe de țară?

2. Explozia stelară

Formați 5 grupe. Fiecare grupă va răspunde la una dintre cele cinci întrebări legate de patriotism: Ce este patriotismul?, Cine este patriot?, Unde se manifestă patriotismul?, De ce trebuie să fim patrioți? și Când se manifestă patriotsmul?

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

1. Precizează dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false:

a. Patriotismul se manifestă doar prin iubirea și atașamentul față de țară.

b. A fi patriot înseamnă a avea numai îndatoriri.

c. Patriotismul reprezintă o valoare morală.

d. România este renumită și prin tradițiile sale (vopsitul sau încondeiatul ouălor, colindele de Crăciun etc.).

3 puncte

2. Redactează un text de 5-10 rânduri care să includă două argumente simple referitoare la faptul că patriotismul înseamnă și raportarea critică la evenimentele sociale.

3 puncte

3. A fi un bun patriot înseamnă:

a. nașterea pe teritoriul României;

b. cunoașterea limbii și a literaturii române;

c. cunoașterea și practicarea tradițiilor și obiceiurilor românești sau ale grupului etnic căruia îi aparții;

d. cunoașterea istoriei și a geografiei României;

e. îndeplinirea îndatoririlor cetățenești.

f. afirmarea în știință, artă sau cultură;

Alege varianta/variantele corecte!

3 puncte

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

1 Unitatea de învățare 1 - Caracteristici ale societății contemporane

Cine sunt eu? Cine este celălalt? Îl putem înțelege cu adevărat pe celălalt? Acestea sunt numai câteva întrebări pe care le punem astăzi când lumea prezentului a devenit una a diversității culturale, când nu se poate vorbi despre omogenitate identitară, când trebuie să ne orientăm eforturile pentru cunoașterea influențelor culturale asupra comportamentelor, atitudinilor, și valorilor oamenilor. În contextul globalizării actuale este ușor să preluăm obiceiuri și moduri de viață noi, dar protejarea culturii proprii rămâne primordială pentru identitatea culturală a popoarelor. Se vorbește despre societăți multiculturale și interculturale. În societatea multiculturală are loc recunoașterea simbolică în legislație a anumitor comunități etnoculturale sau se utilizează mai multe limbi în spațiul public și în diferite instituții, inclusiv școli, însă este vorba despre simpla coexistență a diferitelor grupuri, fără a se acorda importanță contactelor și schimburilor culturale. În societatea interculturală se acordă o importanță egală atât posibilităților oferite fiecărui grup cultural de a-și menține, dezvolta și afirma public propria identitate culturală, cât și comunicării, contactelor și schimburilor culturale, ce presupun cunoașterea, înțelegerea și respectarea reciprocă a persoanelor cu apartenențe culturale diferite.

Competențe specifice vizate:

1.1 Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte / evenimente / procese din societatea contemporană.
1.2. Indentificarea propriilor repere de identitatea culturală, prin raportare la sisteme de referință culturală variate.
3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

Documente cu linkuri:

- Constituția României
- O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată în Monitorul Oficial nr. 166 din 7 martie 2014

Ce este societatea multiculturală?

Țările, dar și continentele au o înfățișare nouă datorată diversității, dezvoltării și schimbării. O diversitate ce își are rădăcinile în istorie. În zilele noastre mulți oameni călătoresc de pe un continent pe altul, o parte ca turiști, dar majoritatea ca migranți/refugiați forțați de diferite împrejurări din propriile țări. Este normal, astăzi, pentru africani să locuiască alături de francezi, germani sau indieni etc. Niciun continent sau nicio țară nu ar fi așa cum este astăzi fără bogăția adusă de varietatea oamenilor și culturilor ce conviețuiesc.

Dacă privim în trecut, constatăm că nu a fost niciodată ușor, și încă nu este ușor să se găsească modalități ca să acceptăm diferențele și să trăim cu ele în pace, în armonie. Avem de a face cu **societăți multiculturale** în care diferite culturi, grupuri naționale sau etnice trăiesc împreună, **fără un contact constructiv și real al unora cu ceilalți**. În interiorul unor astfel de societăți, diversitatea este văzută ca o amenințare și, de obicei, ca generatoare de prejudecăți, rasism și alte forme de discriminare. În asemenea societăți, minoritățile sunt **tolerate** în mod pasiv și chiar dacă nu există conflicte, **nu există relații reale de interacțiune și comunicare**.

Dicționar

discriminare = comportament negativ față de membrii unui alt grup față de care avem prejudecăți.
migrant = persoană care se deplasează dintr-un loc în altul, dintr-o țară în alta.
refugiat = persoană care fuge dintr-un teritoriu ocupat, care fuge din fața unui pericol, căutând sprijin sau ocrotire.

Știați că...

în 1995, UNESCO a proclamat ziua de 16 noiembrie drept *Ziua Internațională a Toleranței*?

Aplicăm

1. Imaginați-vă că mergeți la școală, timp de o zi, într-o comunitate care aparține unei alte culturi și în care au loc conflicte militare. Scrieți o scurtă compunere plecând de la această situație.

2. Harta comunității locale
Formați grupe de 4-6 elevi. Desenați o hartă a localității voastre, suficient de mare ca să puteți marca comunitățile etnice care locuiesc într-o anumită zonă și, apoi, discutați în ce măsură se poate vorbi despre omogenitate sau diversitate culturală în localitatea voastră.

3. Realizați, pe grupe, un afiș, caricatură sau o bandă desenată în care să prezentați o situație în care nu este respectat dreptul unui copil la identitate culturală și modul în care se poate acționa pentru respectarea acestuia.

4. Sub lupă...
Ce semnificație are pentru voi imaginea de mai jos? De ce?

5. Joc de rol
Formați grupe de 4-6 elevi. Porniți de la trăsăturile societății multiculturale și ilustrați raportul „eu-ceilalți" sau „noi-ceilalți" în cadrul unei asemenea societăți.

6. Portofoliu
Caută în cărți, ziare și reviste, texte, articole sau ilustrații despre identitatea culturală și adaugă-le la portofoliul tău.

Ce este societatea interculturală?

Astăzi se vorbește tot mai mult despre societăți de tip mozaic, despre necesitatea trecerii de la societatea multiculturală la societatea interculturală, educației interculturale revenindu-i un rol important în acest sens. Ce este, deci, societatea interculturală?

Societate interculturală este acea societate în care conviețuiesc mai multe grupuri etnoculturale, între care există frecvente interacțiuni, mecanisme de dialog și colaborare, interferențe și activități comune. Ea este o societate în care diversitatea este văzută ca un bun pozitiv pentru dezvoltarea socială, politică și economică. O societate în care au loc **multiple și complexe interacțiuni sociale, schimburi și respect reciproc pentru valori, tradiții și norme**.

Educația interculturală vizează dezvoltarea unei educații pentru toți în spiritul recunoașterii deosebirilor ce există în sânul aceleiași societăți, ne învață cum să îi percepem pe ceilalți care sunt în special diferiți de noi, este despre noi, despre prietenii noștri și despre cum lucrăm împreună pentru a construi o societate care promovează egalitatea, solidaritatea, respectul și șansele egale pentru toți.

Dicționar

educația interculturală = vizează dezvoltarea competențelor necesare vieții într-o societate caracterizată prin diversitate culturală și interacțiuni între persoane cu apartenențe culturale diferite.

egalitate de șanse = toate ființele umane sunt libere să-și dezvolte capacitățile personale și să aleagă fără limitări impuse de roluri stricte, fără deosebire de origine etnică, sex, religie, vârstă, dizabilități sau orientare sexuală.

etnocultură = cultură populară tradițională.

Știați că...

O.N.U. a stabilit, în anul 1996, ca pe **21 martie** să se sărbătorească *Ziua Internațională a Eliminării Discriminării Rasiale*?

Aplicăm

1. Selectați din presă un articol care menționează referiri la o cultură diferită de a voastră. Citiți cu atenție articolul și analizați elementele care vizează traiul într-o societate interculturală sau multiculturală.

2. Formați grupe de 4-6 elevi. Realizați un film de 3-5 minute, în care să evidențiați specificul traiului într-o societate interculturală.

3. Formați grupe de 4-6 elevi. Răspundeți la următoarele întrebări:

- Ce grupuri etnice trăiesc în localitatea voastră? Ați avut posibilitatea să interacționați? V-a plăcut?
- Ce sărbători specifice acestor grupuri cunoașteți? Descrieți una dintre acestea.
- Considerați că educația interculturală poate contribui la realizarea unei societăți mai bune, care asigură egalitatea de șanse pentru toți cetățenii ei?

4. Sub lupă...

Ce semnificație are pentru voi imaginea următoare? De ce?

5. Joc de rol

Formați grupe de 4-6 elevi. Plecând de la trăsăturile societății interculturale, ilustrați raportul „eu-ceilalți" sau „noi-ceilalți" în cadrul unei asemenea societăți.

6. Comentați următoarea caricatură referindu-vă la egalitatea de șanse.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

Repetăm!

1. Citește cu atenție textele și verifică dacă este descrisă o societate multiculturală sau interculturală:

a. Societatea în care conviețuiesc mai multe grupuri etnoculturale, între care există frecvente interacțiuni, mecanisme de dialog și colaborare, interferențe și activități comune este una...

b. Societatea în care are loc recunoașterea simbolică a anumitor comunități etnoculturale, unde se vorbesc mai multe limbi în spațiul public și în diferite instituții, în care grupurile coexistă fără a se acorda importanță contactelor și schimburilor culturale este una...

2. Analizează următorul afiș și stabilește dacă sunt incluse elemente referitoare la traiul dintr-o societate multiculturală sau interculturală. Argumentează răspunsul!

3. Metoda cadranelor

Grupa 1 Societatea multiculturală se referă la...	Grupa 2 Societatea interculturală se referă la...
Grupa 3 Atitudinea noastră față de ceilalți în societatea multiculturală...	Grupa 4 Atitudinea noastră față de ceilalți în societatea interculturală...

4. Realizează un glosar ilustrat cu termeni specifici educației interculturale.

5. Dezbatere

Formulați argumente pro sau contra trecerii de la societatea multiculturală la societatea interculturală.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

1. Precizează dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false:

a) În societatea multiculturală raportul „eu-ceilalți", „tu-ceilalți" are la bază tolerarea pasivă.

b) În societatea interculturală raportul „eu-ceilalți", „tu-ceilalți" are la bază cooperarea, respectul, dialogul, solidaritatea etc.

c) În țara noastră există o singură cultură populară tradițională.

d) Toate societățile contemporane sunt societăți interculturale.

e) Diversitatea culturală, în societatea interculturală este văzută ca o sursă de amenințare.

f) Societatea în care trăim este una de tip mozaic, caracterizată prin diversitate.

3 puncte

2. Scrie un text scurt în care să utilizezi următorii termeni: *refugiat, discriminare, toleranță, egalitate de șanse*.

3 puncte

3. Redactează un text de 5-10 rânduri care să includă două argumente simple referitoare la rolul educației interculturale în educația tinerilor.

3 puncte

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

Recapitulare/(Auto)Evaluare sumativă

Recapitulăm!

1. Cubul

Împărțiți clasa în 6 grupe. Fiecare grupă va avea de realizat una dintre sarcinile de mai jos:

1. Compară societatea multiculturală cu cea interculturală, evidențiind trei asemănări și trei deosebiri!

2. Descrie specificul societății interculturale!

3. Asociază diferite tipuri de comportamente cu tipul de societate multiculturală sau interculturală, în care se manifestă!

4. Argumentează pro sau contra societății interculturale!

5. Aplică! Propune soluții pentru realizarea unei societăți mai bune, care asigură egalitatea de șanse pentru toți oamenii.

6. Analizează cauzele care generează diversitatea culturală!

2. Dezbatere

Porniți de la semnificația termenilor de *multiculturalism* și *interculturalism* ca să argumentați în favoarea uneia dintre abordările teoretice.

Multiculturalismul este o abordare teoretică ce consideră că stabilitatea și justiția socială pot fi asigurate doar prin susținerea de către stat a dreptului fiecărei comunități de a-și gestiona autonom viața socială și culturală, fără să se dea importanță interacțiunilor dintre comunități.

Interculturalismul este o abordare teoretică ce consideră că este posibilă și dezirabilă promovarea unor relații de comunicare deschisă, de colaborare și dialog între persoane cu apartenențe etnoculturale diferite. El stimulează participarea activă și echilibrată, de pe poziții egale, la viața publică, și susține totodată demersurile ce vizează dezvoltarea identităților culturale specifice ale fiecărui grup.

3. Completează pe caiet:

1. O altă dimensiune a identității, alături de cea personală, este identitatea...
2. Moștenirea de obiceiuri, credințe, valori, datini etc. care se transmite prin viu grai, mai rar prin scris, din generație în generație, constituind o trăsătură specifică a unui popor sau a unui grup social este...
3. Ziua Minorităților Naționale din România se sărbătorește în luna...
4. Alături de grupul majoritar, într-o țară, conviețuiesc și alte grupuri...
5. Ceremonialul, desfășurat după reguli tradiționale, cu prilejul nașterii, căsătoriei, morții, semănatului sau al culesului etc este...
6. Întrucât există mai multe culturi se vorbește despre ... culturală.
7. Identitate de grup sau identitate...
8. Apreciere pe care o manifestăm față de un obiect în funcție de nevoile și aspirațiile noastre (binele, adevărul, frumosul etc.) sau...
9. Fel de a se purta sau...

Autoevaluare/Evaluare sumativă

1. Precizează dacă următoarele enunțuri sunt adevărate sau false:

a) În cazul fiecărui om, se poate vorbi despre o singură identitate.
b) Avem nevoie de diversitate atât în viața noastră, cât și în viața societății.
c) Tradițiile trebuie prețuite și transmise generațiilor viitoare.
d) În societatea multiculturală raportul „eu - ceilalți", „tu - ceilalți" are la bază tolerarea pasivă.
e) Patriotismul se manifestă doar prin iubirea și atașamentul față de țară.

2. Asociază tipul de societate din coloana A cu trăsăturile specifice, menționate în coloana B.

Punctaj: 2,5 puncte (0,50p x 5)

Coloana A	Coloana B
1. Societatea multiculturală **2. Societatea interculturală**	**a.** este societatea în care conviețuiesc mai multe grupuri etnoculturale, între care există frecvente interacțiuni, mecanisme de dialog și colaborare, interferențe și activități comune. **b.** este societatea în care diferite culturi, grupuri naționale sau etnice trăiesc împreună, dar fără un contact constructiv și real unele cu altele. **c.** este societatea în care diversitatea este văzută ca o amenințare. **d.** este societatea în care diversitatea este văzută ca un bun pozitiv pentru dezvoltarea socială, politică și economică.

Punctaj: 2 puncte (0,50p x 4)

3. Privește cu atenție următoarele imagini și precizează dacă ele aparțin patrimoniului material (tangibil) sau patrimoniului imaterial (intangibil):

Punctaj 3 puncte (0,50p x 6)

4. Completați enunțurile următoare cu cuvintele/expresiile alăturate potrivite:

Munca patrimoniul material învață

a. Cultura nu este înnăscută, ci se...
b. ... reprezintă o formă concretă de manifestare a patriotismului.
c. Patrimoniul mobil și patrimoniul imobil formează...

Punctaj 1,5 puncte (0,50p x 3)

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

2 Unitatea de învățare 2 - Valori și principii ale societății interculturale

Multă vreme, conceptele de *multiculturalism* și *interculturalitate*, de *educație multiculturală* și *educație interculturală* au fost considerate sinonime, însă, în realitate, așa cum am văzut, cele două concepte sunt distincte. Întrucât trăim în societăți de tip mozaic, în societăți caracterizate prin diversitate, educației interculturale îi revine un rol important. Întâlnirea cu celălalt, diferit de noi, presupune valori și principii, precum toleranța, flexibilitatea, corectitudinea, empatia, respectul, solidaritatea, acceptarea diversității, dialogul intercultural etc.

Competențe specifice vizate:

1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale.
2.3. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală.
3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

Documente cu linkuri:

- Constituția României
- Declarația Universală UNESCO asupra Diversității Culturale (2001)
- Declarația Universală a Drepturilor Omului
- Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității de expresie culturală (2005)

Educația interculturală

Societatea în care trăim devine pe zi ce trece tot mai complexă, se confruntă cu diverse provocări (terorismul, sărăcia, migrația etc.). Multiculturalismul reprezintă o bogăție potențială cu condiția să nu contribuie la diminuarea sau la anularea identității culturale și să se poată converti în interculturalism, cu ajutorul educației interculturale.

Educația interculturală vizează modelarea personalității umane în sensul înțelegerii, acceptării și valorizării personale a diferențelor culturale, etnice, religioase sau rasiale și în același timp, formarea și dezvoltarea ***competenței sociale interculturale***, înțeleasă drept capacitatea de a interacționa adecvat cu persoanele aparținând altor culturi, etnii, rase sau religii. În anul 2006, UNESCO a stabilit trei principii de bază ale educației interculturale și anume:

I. Educația interculturală respectă identitatea culturală a celui care învață;

II. Educația interculturală îi oferă fiecărui elev cunoștințele, atitudinile și abilitățile culturale necesare pentru participarea activă la viața societății;

III. Educația interculturală îi oferă fiecărui elev cunoștințele, atitudinile și abilitățile culturale care îi vor permite să dovedească respect, înțelegere, și solidaritate față de indivizi, grupuri etnice, sociale, culturale și religioase sau față de alte națiuni.

Dicționar

a converti = a transforma, a schimba.

principiu = element fundamental, idee, lege de bază pe care se întemeiază o teorie științifică, un sistem politic, juridic, o normă de conduită etc.; regulă sau normă de acțiune, de comportare, de apreciere etc., căreia trebuie să i se conforme un individ sau un grup social.

a valoriza = a valorifica.

Știați că...

O.N.U. a stabilit ca pe **2 octombrie** să se sărbătorească *Ziua Internațională a non-violenței*?

Aplicăm

1. Organizați-vă în grupuri de patru elevi. Dezbateți în cadrul fiecărui grup cea mai bună completare a propoziției „Educația interculturală contribuie la...”. Prezentați-le colegilor modul în care ați completat propoziția și motivele care v-au determinat să o completați așa.

2. Alegeți unul dintre cuvintele *cultură, respect, înțelegere* și *valorizare* și descrieți individual cum îl înțelegeți, utilizând întrebările de mai jos:
- În ce context ai auzit acest cuvânt?
- Ce înseamnă el pentru tine?
- Care esre cuvântul opus și ce semnificație are?

3. Ce activități specifice puteți să organizați, la nivelul clasei/școlii pentru celebrarea „Zilei Internaționale a non-violenței”?

4. Joc de rol
Organizați-vă în echipe. Fiecare echipă va încerca să sensibilizeze autoritățile, dar și publicul larg față de nevoia de a proteja moștenirea culturală tangibilă și intangibilă față de noile amenințări. Discutați în ce măsură soluțiile propuse sunt realiste și pot fi aplicate în practică.

5. Portofoliu
Realizați o selecție a unor imagini (fotografii, postere, desene etc.) în care se pot identifica elemente specifice educației interculturale. Includeți imaginile selectate într-un portofoliu tematic, în format letric sau electronic.

Principiile și valorile unei societăți interculturale

Societatea este constituită pe baza unui set de principii și valori specifice care ne conferă o identitate proprie. **Valorile** constituie elemente definitorii pentru viața socială, observabile prin manifestările lor, identificate atât prin comportamente, cât mai ales prin atitudini, acestea din urmă fiind expresia directă a valorilor. Principiile etice sunt deduse din valori și, ca atare, sunt în concordanță cu acestea. **Principiile interculturale** se concentrează pe deschiderea către ceilalți, respectul activ pentru diferență, înțelegere mutuală, toleranță activă, diversitate culturală, asigurarea egalității oportunităților/șanselor, combaterea discriminării, promovarea incluziunii sociale, a dialogului intercultural, a solidarității.

Conceptul de *diversitate culturală* admite existența unei varietăți de culturi diferite care nu sunt, nici pe departe, izolate, ci interacționează și se intersectează în permanență, motiv pentru care se impun dialogul intercultural de pe poziții de egalitate, înțelegerea, respectul, solidaritatea față de ceilalți semeni care aparțin unor culturi diferite de a noastră.

Dicționar

incluziune socială = ansamblul de măsuri și acțiuni din domeniile protecției sociale, educației, sănătății, culturii etc., destinate combaterii excluziunii sociale și asigurării participării active a persoanelor la toate aspectele vieții în societate.

mutual = care se face în mod reciproc și simultan.

Știați că...

O.N.U. a stabilit ca pe **10 decembrie** să se sărbătorească *Ziua Drepturilor Omului, pentru a onora adoptarea Declarației Universale a Drepturilor Omului, în anul 1948?*

Aplicăm

1. Joc de rol

Imaginează-ți că ești reporter. Realizează interviuri cu personalități din alte țări despre contribuția românilor la progresul omenirii.

2. Formați grupe de 4-6 elevi. Realizați un film de 3-5 minute, în care să evidențiați modul în care se poate manifesta respectul activ față de diferență, față de diversitatea culturală.

3. Desenează o floare cu cinci petale, atât de mare încât să poți scrie în centru *„Valori și principii ale societății interculturale”*, iar pe fiecare petală, colorată diferit, să poți nota o valoare sau un principiu al societății interculturale (de exemplu: toleranța). Ți-au fost de ajuns petalele? De ce?

4. Organizați o dezbatere plecând de la următoarea întrebare: „De ce avem nevoie de valori și de principii acasă, la școală, în societate?”

5. Completează pe caiet:

Descoperă denumirea pentru calitate, însușire, apreciere precum binele, adevărul, frumosul etc.

1. A valorifica sau a...
2. Un principiu al societății interculturale vizează asigurarea egalității de oportunități sau de...
3. Pe 10 decembrie se sărbătorește Ziua Drepturilor...
4. Patrimoniu sau...
5. Sentiment care îi determină pe oameni să-și acorde ajutor reciproc sau...
6. Persoană care se deplasează dintr-un loc în altul, dintr-o țară în alta sau...
7. Tradiție sau...

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

Repetăm!

1. Studiu de caz

Pictorul Yang Liu a trăit, până la vârsta de 14 ani, în China, după care, a emigrat în Germania împreună cu familia. Yang Liu a realizat o serie de colaje, prin care încearcă să exemplifice diferențele culturale între Europa și Asia. Imaginile albastre reprezintă obiceiurile locuitorilor Europei, iar imaginile roșii - pe ale celor din Asia.

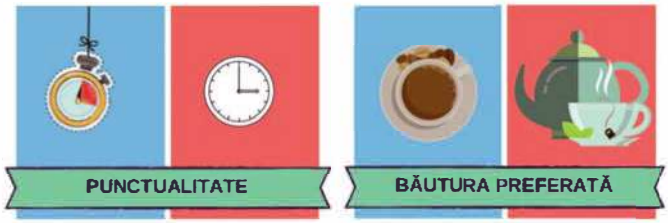

După ce analizați colajul, răspundeți la următoarele întrebări:

- Ce alte diferențe culturale mai există între locuitorii Europei și ai Asiei?
- Considerați că se poate vorbi despre superioritatea unei culturi asupra alteia? De ce?
- Cum trebuie să ne raportăm la o cultură diferită de a noastră?

2. Ești reporter la revista școlii. Imaginează-ți că iei un interviu unei personalități care militează pentru respectarea valorilor și principiilor societății interculturale. Elaborează un ghid de interviu, utilizând întrebări de genul Ce?, Cine?, Unde?, De ce? și Când?

3. CVINTETUL - Scrie un cvintet despre *educație* cu următoarea structură:

Primul vers: cuvântul prin care precizezi subiectul (de obicei, un substantiv);

Al doilea vers: două cuvinte care descriu subiectul (de obicei, adjective);

Al treilea vers: trei cuvinte care exprimă acțiuni (de obicei, verbe la modul gerunziu);

Al patrulea vers: o propoziție, formată din patru cuvinte care exprimă o idee, o definiție sau sentimente legate de subiectul ales;

Al cincilea vers este format dintr-un cuvânt ce exprimă esența subiectului.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

1. Precizează dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false:

a. Principiile nu au la bază valori.

b. Educația interculturală contribuie la modelarea personalității în sensul înțelegerii, acceptării și valorizării personale a diferitelor tipuri de diferențe.

c. Dialogul intercultural este un principiu specific societății interculturale.

d. Dialogul intercultural trebuie realizat de pe poziții diferite, specifice culturii de apartenență.

3 puncte

2. Redactează un text de 5-10 rânduri care să includă două argumente simple referitoare la rolul educației interculturale în formarea personalității tinerilor.

3 puncte

3. Citește cu atenție textul următor:

Articolul 1. Semnificația toleranței

1.1. Toleranța este respectul, acceptarea și aprecierea bogăției și diversității culturilor lumii noastre, a felurilor noastre de expresie și a manierelor de exprimare a calității noastre de ființe umane. [...] Toleranța este armonia în diferențe. [...] Toleranța e o virtute care face ca pacea să fie posibilă și care contribuie la înlocuirea culturii războiului cu o cultură a păcii. (Declarația statelor membre ale ONU pentru Educație, Știință și Cultură).

Cerințe:

Identifică principalele cuvinte care descriu ce înseamnă toleranța.

Te consideri tolerant? Scrie câte un exemplu de situație în care te-ai dovedit tolerant și intolerant.

3 puncte

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

2 Unitatea de învățare 2 - Valori și principii ale societății interculturale

Afirmarea propriei identități etno-culturale și naționale, fără a le nega pe cele ale celorlalți, respectul pentru pluralitate și diversitate etno-culturală, respectul față de alte credințe religioase și dialogul cu oameni aparținând altor confesiuni sunt principalele repere ale educației interculturale. Ne propunem să dezvoltăm înțelegerea unor asemenea concepte și, în același timp, să argumentăm importanța asumării acestor repere ale vieții cetățenești. Considerăm că educația interculturală poate contribui la făurirea unei societăți în care există un echilibru dinamic între afirmarea identităților și promovarea dialogului, o societate ce recunoaște conflictele și caută permanent mecanisme de gestionare constructivă a acestora.

Competențe specifice vizate:

1.1. Utilizarea corectă a termenilor specifici educației interculturale cu referire la fapte / evenimente / procese din societatea contemporană.
1.2. Stabilirea propriilor repere de identitate culturală, prin raportare la sisteme de referință culturale variate.
3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

Documente cu linkuri:

- Constituția României
- Legea nr. 448/2006, privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap
- O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată în Monitorul Oficial nr. 166 din 7 martie 2014
- Strategia națională privind incluziunea socială și reducerea sărăciei 2015-2020
- Declarația Universală a Drepturilor Omului
- Declarația privind promovarea cetățeniei și a valorilor comune ale libertății, toleranței și nediscriminării prin educație (Declarația de la Paris, 2015)

Tratamentul egal al persoanelor și solidaritatea

Trăim în societăți de tip mozaic, în care elementele culturii autohtone se îmbină subtil cu aspecte ale culturii altor grupuri. Devenim conștienți de faptul că suntem produsul unor societăți mixte, în care trebuie să învățăm să promovăm valorile și principiile societății interculturale. **Nu este suficient să afirmăm valorile și principiile societății interculturale dacă nu le aplicăm în practică.**

Din perspectivă interculturală, cultura nu este doar un bogat și un impresionant „tezaur" de valori spirituale și materiale, ci este și un proces ce implică și responsabilizează indivizii și grupurile. Cultura trebuie înțeleasă ca fiind reprezentată de valori în continuă schimbare, de tradiții, relații sociale și politici, create pretutindeni, proprii unui grup de persoane. În contact cu aceste realități culturale și sociale, cei care se educă își formează reprezentări despre mediul lor, învață roluri, își însușesc strategii de acțiune și de gândire etc. Influențele formative și informative depind de caracteristicile contextului cultural și de cel social, de valorile promovate. Este vorba despre dezvoltarea identității culturale proprii, despre acceptarea și respectarea diversității, valorizarea pozitivă a diferențelor, tratamentul egal al persoanelor, solidaritate, promovarea incluziunii sociale, a dialogului intercultural.

Dicționar

societăți de tip mozaic = societăți caracterizate prin eterogenitate, prin diversitate; societăți mixte.

tezaur = obiecte de preț; bogăție; patrimoniu spiritual al unei societăți, al unei epoci.

Știați că ...

UNESCO a proclamat ziua de **21 martie** *Ziua Internațională pentru Eliminarea Discriminării Rasiale*?

Aplicăm

1. Alcătuiți o listă de termeni ce pot fi corelați cu termenul de *solidaritate* (de exemplu, ajutor, milă, legătură, înțelegere etc.).

2. Dezbatem

Organizați o dezbatere plecând de la afirmația lui Pablo Picasso, potrivit căreia „Implicarea este cheia fundamentală a succesului".

3. Realizați, pe grupe, un afiș, caricatură sau o bandă desenată în care să prezentați o situație în care unui copil refugiat i se refuză dreptul la educație și modul în care se poate acționa pentru respectarea acestui drept.

4. Joc de rol

Susțineți în fața colegilor un monolog despre o temă la alegere:

Să tolerăm...;

Să nu tolerăm... .

5. Sub lupă...

Priviți cu atenție imaginea de alături timp de un minut.

- Ce semnificație are imaginea?
- Scrie cuvinte (nu propoziții) care să reflecte acest lucru. Compară lista ta cu cea a colegului de bancă!
- Care sunt avantajele diversității? Dar dezavantajele? Oferiți exemple din istoria recentă.

6. Portofoliu

Caută în cărți, ziare și reviste, texte, articole sau ilustrații despre tratamentul egal al persoanelor care aparțin unor culturi diferite sau unor grupuri dezavantajate și adaugă-le la portofoliul tău.

Promovarea incluziunii sociale, a dialogului intercultural

Toți oamenii se nasc egali și trebuie să se bucure de aceleași drepturi, niciun om netrebuind să fie izolat, exclus sau discriminat în funcție de originea etnică, gen, religie sau un alt criteriu. Este important ca, fiecare dintre noi, să cunoaștem contribuția pe care fiecare civilizație a adus-o gândirii umane, să acceptăm diversitatea, iar examinarea valorilor, a raportului identitate națională - identitate europeană trebuie să reprezinte, pentru noi, punctul de plecare al dialogului intercultural.

Sărăcia, catastrofele naturale, războaiele, epidemiile etc. reprezintă numai câteva probleme cu care se confruntă oamenii, grupurile, comunitățile. Oamenii sunt vulnerabili în fața naturii, a bolilor, dar și în fața unor suferințe ce sunt generate de către alți semeni. Stă în puterea autorităților, dar și a noastră, să fim solidari, să îi ajutăm, să-i susținem pe cei care au nevoie, care se confruntă cu diferite probleme sau dificultăți, dar și pentru contracararea cauzelor care generează sau perpetuează diferite inegalități sau lipsuri. Numai dialogând de pe poziții de egalitate putem contribui la realizarea incluziunii sociale.

Dicționar

civilizație = nivel de dezvoltare materială și spirituală a societății dintr-o epocă dată, a unui popor, a unui stat etc.; cultură.

epidemie = extindere a unei boli contagioase într-un timp scurt, prin contaminare, la un număr mare de persoane dintr-o localitate, regiune etc.; molimă.

integrare socială = proces de interacțiune dintre individ sau grup și mediul social, prin intermediul căruia se realizează un echilibru funcțional al părților.

vulnerabil = care poate fi (ușor) rănit, atacabil, neconvingător, slab.

Știați că ...

O.N.U. a stabilit, ca pe 28 septembrie să se sărbătorească *Ziua Internațională a Accesului Universal la Informație*?

Aplicăm

1. Formați grupe de 4-6 elevi. Elaborați un cod de conduită tolerantă la nivelul clasei/școlii.

2. Formați grupe de 4-6 elevi. Realizați un film de 3-5 minute, în care să evidențiați rolul tratamentului egal în școala/localitatea/comunitatea voastră.

3. Ești reporter la revista școlii. Imaginează-ți că iei interviu unei persoane/personalități care militează pentru rezolvarea unor probleme cu care unii membri ai societății se confruntă. Construiește un ghid de interviu, utilizând întrebări de tipul: Ce?, Cine?, De ce?, Unde?, Când?, Cum?.

4. Jurnaliștii de serviciu

a) Urmăriți timp de o săptămână știrile din mass-media și țineți o evidență a celor în care este promovată toleranța Sau, dimpotrivă, intoleranța.

b) Elaborați în baza informației acumulate un poster prin care să susțineți necesitatea toleranței și afișați-l în clasă sau în holul școlii.

5. Realizați un glosar ilustrat cu referire la termenii: *solidaritate, toleranță, dialog intercultural, acceptare* și *respect*.

Sub lupă...

Ce semnificație au pentru voi imaginile de mai jos? De ce?

6. Joc de rol

Formați grupe de 4-6 elevi. Imaginați-vă că aparțineți unui grup vulnerabil, care se confruntă cu diferite dificultăți.

Ilustrați modul în care problema poate fi rezolvată sau redusă, realizându-se integrarea socială.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

Repetăm!

1. „Ziariștii [...] au stabilit următoarele recomandări pentru presă: 1. Respectă-ți semenii, indiferent de gen, nivel de educație, vârstă, apartenență etnică, religioasă, orientare sexuală sau politică. 2. Menționează nivelul de educație, vârsta sau apartenența etnică, religioasă, sexuală sau politică a persoanelor despre care relatezi numai când acest lucru este relevant în context. 3. Întreabă-i pe cei implicați cum doresc să fie identificați și folosește această denumire în relatarea ta. (...)
4. Nu amesteca experiențe personale în relatările de presă despre o minoritate, deoarece sunt irelevante. 5. Acordă în mod egal atenție tuturor părților implicate în subiectul despre care relatezi. (...) 6. Fii conștient că între tine și minoritățile despre care relatezi pot exista diferențe culturale care blochează accesul la informații. (*Program de sensibilizare a jurnaliștilor la problemele minorităților*, Centrul pentru Jurnalism Independent, 2001-2002)
Formați grupe de 4-6 elevi și răspundeți la următoarele cerințe:
- Ce reguli ar trebui să respecte jurnaliștii, în opinia voastră?
- Dacă ar trebui să scrieți un articol despre o minoritate etnică, ce reguli ar trebui respectate?

2. Cadranul solidarității
Împarte foaia de caiet în patru cadrane. Completează fiecare cadran conform indicațiilor. Discutați, la nivelul clasei răspunsurile formulate.

I. Prezintă o faptă/acțiune prin care se manifestă solidaritatea.	**II.** Exprimă-ți opinia în legătură cu fapta/acțiunea prezentată.
III. De ce avem nevoie de solidaritate?	**IV.** Realizează un colaj/poster care să ilustreze efectele negative ale lipsei de solidaritate sau efectele pozitive ale solidarității.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

1. Precizează dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false:
a) Dialogul cultural nu este posibil astăzi întrucât vorbim despre culturi diferite.
b) Toți oamenii se nasc egali în demnitate și în drepturi.
c) Diversitatea culturală generează întotdeauna conflicte.
d) Întotdeauna, copiii nu pot să înțeleagă problemele cu care se confruntă oamenii/grupurile/țările.
e) Este suficient să vorbim despre valori și principii, dar să nu le aplicăm în practică întrucât suntem copii.
f) Societatea în care trăim este una omogenă, în care nu există diversitate.

3 puncte

2. Scrie un scurt text în care să utilizezi următorii termeni: *solidaritate, respect, sărăcie, drept* și *egalitate de șanse*.

3 puncte

3. Completați tabelul de mai jos cu trei situații în care se poate manifesta solidaritatea și cu acțiuni de manifestare a acesteia.

Situații	Manifestări ale solidarității
Situația persoanelor cu nevoi speciale	Constituirea unui grup de sprijin. Organizarea de activități de socializare și de timp liber etc.

3 puncte

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

2 Unitatea de învățare 2 - Valori și principii ale societății interculturale

Ce se întâmplă când nu sunt respectate valorile și principiile unei societăți interculturale?

Atunci când nu sunt respectate valorile și principiile societățiile interculturale, **toleranța este înlocuită de intoleranță**. Din păcate, astăzi nici prejudecățile și nici discriminările nu au dispărut, intoleranța făcând încă victime în diferite zone ale globului. Intoleranța generează **lipsa de solidaritate**, și se manifestă frecvent sub forma **discriminării, rasismului, segregării și a xenofobiei**. Se poate constata o schimbare a formelor de intoleranță de-a lungul timpului, ele făcând rău atât celor împotriva cărora sunt îndreptate, cât și celor care le practică.

Competențe specifice vizate:

1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale.
2.2. Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural.
3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.

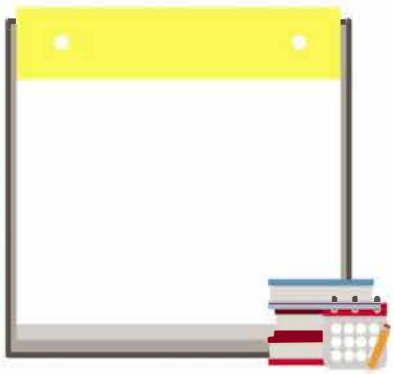

Documente cu linkuri:

- Constituția României
- O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată în Monitorul Oficial nr. 166 din 7 martie 2014
- ORDIN nr. 6.134 din 21 decembrie 2016 privind interzicerea segregării școlare în unitățile de învățământ preuniversitar
- Convenția ONU cu privire la drepturile omului
- Declarația Universală a Drepturilor Omului
- Declarația privind promovarea cetățeniei și a valorilor comune ale libertății, toleranței, și nediscriminării prin educație (Declarația de la Paris, 2015)

Ce este intoleranța și cum se manifestă ea?

Opusul toleranței este **intoleranța**, care poate merge până la **fanatism**. Ca răspuns la aceste provocări a apărut necesitatea **discriminării pozitive**, de **toleranță** în societatea contemporană, care solicită respectul, acceptarea și aprecierea bogăției și diversității culturilor, a felurilor noastre de expresie și a manierelor de exprimare a calității noastre de ființe umane. Toleranța este încurajată prin cunoaștere, comunicare și libertatea gândirii, conștiinței și credinței.

Principalele **forme de intoleranță** sunt **discriminarea, segregarea, rasismul, xenofobia.**

Intoleranța înseamnă lipsa de respect pentru diferență. Aceasta include experiențele și principiile, convingerea sau concepția despre viață a altora.

Acolo unde există un nivel ridicat de intoleranță, cei din culturile minoritare nu sunt tratați egal cu cei din majoritate pur și simplu pe baza fondului lor de credințe religioase, sexualitate și etnicitate sau sub-cultură. Aceasta este linia de bază a **rasismului**, **xenofobiei**, **segregării** și a **discriminării**.

Dicționaar

discriminare pozitivă = măsuri cu durată limitată, prin acordarea de avantaje suplimentare și care urmăresc eliminarea și prevenirea discriminării sau compensarea dezavantajelor rezultate din atitudini, comportamente și structuri existente.

fanatism = atașament excesiv pentru o convingere, de obicei religioasă, intoleranță față de convingerile altora.

Știați că ...

8 aprilie este *Ziua Internațională a Romilor*?

Aplicăm

1. Explozia stelară: Ce? Cine? Unde? De ce? Când? Organizați-vă în cinci grupe astfel încât fiecare dintre grupe să-și asume una dintre cele cinci întrebări cu referire la intoleranță. Formulați, în cadrul fiecărei grupe, cât mai multe întrebări din categoria aleasă și răspunsuri corespunzătoare.

2. Alegeți unul din cuvintele *intoleranță* și *fanatism* și descrieți individual cum îl înțelegeți, utilizând întrebările de mai jos:

- În ce context ai auzit acest cuvânt?
- Ce înseamnă el pentru tine?
- Care este cuvântul opus și ce semnificație are?

3. Jurnaliștii de serviciu

Monitorizați timp de patru zile un post de televiziune, radio sau un ziar.

Identificați mesaje care promovează toleranța sau intoleranța.

Comparați mesajele în care sunt prezente toleranța și intoleranța.

4. Joc de rol

Exemplificați următoarele situații:

Ești mamă necăsătorită și șomeră.

Ești fiul unui emigrant chinez care are o afacere profitabilă în domeniul fast-food-ului.

Ești o tânără de 14 ani, de etnie romă, care nu a terminat școala primară.

Ești un imigrant ilegal din Siria.

Ești o persoană care nu are unde locui.

5. Elaborați un cod de conduită tolerantă, nediscriminatorie la nivelul clasei/școlii.

6. Formați grupe de 4-6 elevi. Identificați consecințele discriminării la nivel individual, la nivelul grupului și al comunității.

7. Portofoliu

Realizați o selecție a unor imagini (fotografii, postere, desene etc.) în care se pot identifica elemente specifice toleranței/intoleranței. Includeți imaginile selectate într-un portofoliu tematic, în format letric sau electronic.

Ce este discriminarea?

De-a lungul vieții, orice persoană se poate confrunta cu situații de discriminare. **Discriminarea** se poate manifesta în diferite medii și contexte: la școală, la locul de muncă, la spital, la restaurant etc. **În cazul anumitor persoane, riscul de a fi discriminate este mai ridicat**, pentru că fac parte din grupuri vulnerabile. Cel mai probabil, ai auzit de discriminarea femeilor, a romilor, a persoanelor cu handicap, însă aceste persoane nu sunt singurele care pot fi afectate de discriminare.

Este important să cunoaștem acest fenomen, pentru că oricare dintre noi poate fi pus în situația de a fi discriminat sau în situația de a fi martorul unei situații de discriminare. În oricare dintre cele două variante, trebuie, în primul rând, să recunoaștem fapta de discriminare, și apoi **să cunoaștem ce măsuri putem lua pentru a aborda problema**. Să discriminezi nu este doar un lucru lipsit de bun simț, dar este și interzis prin lege, în toate țările europene.

Dicționar

handicap = deficiență senzorială, motorie, mintală sau orice altă infirmitate a unei persoane.
naționalism = doctrină politică bazată pe apărarea (uneori exagerată) a drepturilor și aspirațiilor naționale.
xenofobie = teamă sau ură față de străini (sau alte popoare).

Știați că ...

Legea internațională garantează drepturile omului pentru toată lumea, indiferent de rasă, culoare, gen, religie, opinie politică sau de alt fel, origine socială, orientare sexuală, status etc.

Aplicăm

1. Explozia stelară: : Ce? Cine? Unde? De ce? Când? Organizați-vă în cinci grupe astfel încât fiecare dintre grupe să-și asume una dintre cele cinci întrebări cu referire la discriminare. Formulați, în cadrul fiecărei grupe, cât mai multe întrebări din categoria aleasă și dați-le răspuns.

2. Selectați din presă un articol care menționează un grup etnic din țara noastră. Citiți cu atenție articolul și arătați dacă se regăsesc elemente referitoare la discriminare. În cazul unui răspuns afirmativ, arătați cum pot fi soluționate problemele cu care el se confruntă, în cadrul unui proiect educațional.

3. Identificați din experiența personală situații în care s-au manifestat prejudecăți la adresa grupurilor etnice care trăiesc în țara noastră.

4. Formați grupe de 4-6 elevi. Realizați un film de 3-5 minute, în care să evidențiați modul în care poate fi eliminată/redusă discriminarea în școală.

5. Informează-te cu ajutorul internetului și află multe informații despre atribuțiile Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării.

6. Reflectați: Completează!

Activitățile desfășurate m-au ajutat:
- să înțeleg ...;
- să cunosc ...;
- să iau atitudine ...;
- să am un comportament ... .

7. Studiu de caz

Maria este un copil de etnie romă și este în clasa a VI-a. Îi place mult să cânte la vioară, dar la limba engleză întâmpină dificultăți. Alexandra, colega ei, a invitat-o pe Maria acasă ca să învețe împreună la limba engleză.

Mama a certat-o pe Alexandra și i-a spus că nu primește în casă persoane de etnie romă.

Lucrând în grupuri mici analizați cazul și apoi discutați la nivelul clasei.

Formele discriminării

Discriminarea directă constă în excluderea unei persoane sau categorii de persoane de la beneficiul unui anumit drept din cauza unei caracteristici a acelei persoane sau categorii de persoane.

Discriminare indirectă constă în excluderea unei persoane sau categorii de persoane de la beneficiul unui anumit drept prin folosirea unor criterii aparent neutre. Practic, i se produce un dezavantaj unei persoane sau unui grup de persoane.

Hărțuirea constă în crearea unui cadru intimidant, ostil sau degradant îndreptat împotriva unei persoane sau categorii de persoane din cauza unei caracteristici a acelei persoane sau a grupului de persoane. Hărțuirea presupune un comportament cu caracter repetitiv din partea autorului discriminării.

Victimizarea reprezintă un tratament advers venit ca o reacție la o inițiativă a persoanei de a-și valorifica pe cale legală dreptul de a nu fi supus discriminării. Ești victimizat atunci când iei măsuri pentru că ai fost discriminat, iar instituția/persoana care care te-a discriminat continuă să îți provoace probleme, răzbunându-se pentru că ai reclamat fapta de discriminare.

Discriminarea multiplă presupune că o persoană este discriminată pe baza mai multor criterii.

Dicționar

discriminare = orice deosebire, excludere, restricție sau preferință pe baza criteriilor prevăzute de legislația în vigoare. Legislația românească prevede criteriile: rasa, naționalitatea, etnia, limba, religia, categoria socială, convingerile, genul, orientarea sexuală, vârsta, handicapul, boala cronică necontagioasă, infectarea HIV, apartenența la o categorie defavorizată, alt criteriu care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării drepturilor recunoscute de lege în condiții de egalitate.

Știați că ...

în România funcționează Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării care acordă asistență de specialitate persoanelor discriminate?

Aplicăm

1. Cum recunoști dacă o situație poate fi considerată „discriminare” și nu altceva (de exemplu, o nedreptate)?

2. Citește cu atenție enunțurile următoare și precizează, în fiecare caz, dacă este vorba despre discriminare directă sau indirectă, despre hărțuire sau victimizare.

a) Înainte de angajarea unui funcționar public, se specifică faptul că angajatul va urma un curs de formare, cu excepția celor care au satisfăcut serviciul militar.

b) O persoană depune o plângere împotriva angajatorului, susținând că a fost discriminată la locul de muncă. Acesta concediază persoana, pentru că a înaintat acea plângere.

c) Un angajator are un comportament jignitor repetat la adresa unui angajat care aparține unei minorități etnice (legat de anumite presupuse caracteristici sau defecte ale minorității respective).

d) Angajăm barmani, persoane de sex masculin.

3. Realizați o caricatură a unui personaj cu un comportament discriminatoriu.

4. Sub lupă...

Ce atitudine aveți față de colegii de clasă, față de vecini, față de femeia de serviciu, față de persoanele cu dizabilități? S-au manifestat în comportamentul vostru diferite forme de discriminare?

5. Analizați următoarele imagini și identificați criteriul în baza căruia se produce discriminarea:

Xenofobia, rasismul și segregarea – forme de intoleranță

Atunci când nu sunt respectate valorile și principiile societății interculturale se ajunge la intoleranță, xenofobia, rasismul și segregarea fiind principalele forme de manifestare. **Xenofobia** sau teama față de străini se manifestă în grupuri diferite de popoare. Cea mai acută teamă, în prezent, este teama față de emigranți. Xenofobia poate îmbrăca forma extremismului de dreapta, ceea ce înseamnă că se consideră, în mod incorect, că străinii sunt inferiori din punct de vedere intelectual și moral, că reprezintă un pericol etc.

Deși suntem tentați să credem că nu mai există **rasism și segregare**, cu toate acestea, ele sunt fenomene prezente în viața societății. Cele mai importante forme de manifestare sunt: **segregarea socio-economică** (separarea populației în funcție de venituri), **segregarea etnică** (separarea populației în funcție de originea etnică), **cea rasială** (separarea populației în funcție de origine sau rasă), **segregarea confesională** (separarea populației în funcție de religia pe care o practică) și **segregare educațională** (criteriul etnic, al dizabilității sau al cerințelor educaționale speciale, pe criteriul statutului socio-economic al familiilor, al mediului de rezidență și al performanțelor școlare).

Dicționar

apartheid *= sistem social, politic și economic rasist impus de guvernele minorității albe din Africa de Sud ce prevedea segregarea raselor, iar majorității negre i se interzicea, printre altele, dreptul la vot și libera circulație.*

rasism *= credință conștientă sau inconștientă în superioritatea unei rase față de alta/altele și astfel în dreptul acelei rase de a domina.*

segregare *= a separa, a izola; situația în care unui grup etnocultural i se impune, direct sau indirect, menținerea la distanță față de restul societății și dezvoltarea unei vieți socio-culturale limitate la interiorul grupului.*

Știați că ...

în anul 1993 Nelson Mandela, lider al mișcării antiapartheid din Africa de Sud a obținut Premiul Nobel pentru Pace?

Aplicăm

1. Răspundeți la următoarele întrebări:
- Din ce motive emigrează oamenii?
- În țările din Uniunea Europeană există emigranți?
- Ce atitudine trebuie să avem față de ei?

2. Căutați în ziare sau la televizor acțiuni xenofobe și acțiunile de combatere a acestora și comentați-le în clasă.

3. Cunoașteți ce naționalități trăiesc în țara noastră? În clasa voastră există elevi care aparțin altei naționalități? Ce știți despre cultura, religia, tradițiile lor?

4. Dați exemple de emigranți români care au devenit celebri în țările în care au emigrat (exemplu: inginerul și inventatorul român, academicianul Henri Coandă a fost directorul tehnic al Uzinelor Britanice de aviație din Bristol între 1911-1914).

5. Desenează o hartă a localității/a zonei în care trăiești din perspectiva unei dimensiuni a segregării.

6. Realizați un text de aproximativ o sută de cuvinte, plecând de la următorii termeni: *discriminare, xenofobie, rasism, efecte negative și măsuri de protecție.*

7. Redactează un text care să includă argumente simple referitoare la necesitatea reducerii sau eliminării rasismului.

8. **Sub lupă...**
Ce atitudine aveți față de colegii de clasă, față de ceilalți elevi din școală? În școala voastră se manifestă diferite forme de discriminare, de segregare în funcție de un anumit criteriu? În cazul unui răspuns afirmativ, realizați un proiect care să-și propună reducerea sau eliminarea fenomenului identificat.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

Repetăm!

1. Formulați argumente pro sau contra plecând de la următoarele afirmații:

Rasismul este o consecință în plus a ignoranței. (Marcio Barrios)

Nimic nu este alb sau negru. (Nelson Mandela)

Nimeni nu se naște urând o altă persoană pentru culoarea pielii sale, mediul în care trăiește sau religia sa. Ca să urăști trebuie să înveți să urăști, iar dacă ura se poate învăța, atunci și iubirea se poate învăța. Pentru că iubirea se apropie mult mai repede de inima omului decât ura. (Nelson Mandela).

2. Exprimă-ți acordul/dezacordul în legătură cu afirmațiile din următoarele afișe. Argumentează fiecare răspuns.

Spectacol interzis copiilor de culoare!
Invităm să participe, la competiție, toți copiii!
Nu primim refugiați de culoare!

3. Alegeți una dintre formele segregării școlare și realizați un plan de acțiune care să contribuie la reducerea acesteia.

4. Realizați o caricatură a unui personaj cu un comportament rasist.

5. Ce atitudine aveți față de persoanele ce aparțin unor grupuri etnice minoritare? S-a manifestat în comportamentul vostru diferite forme de intoleranță? De ce?

6. Căutați în ziare sau la televizor acțiuni xenofobe și acțiunile de combatere a acestora și comentați-le în clasă.

7. Joc de rol

Exemplificați situații reale sau imaginare de manifestare a rasismului, a segregării și xenofobiei identificând și modalități concrete de combatere a acestora.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

1. Precizează dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false:

a) Segregarea se manifestă, într-o măsură mai mare sau mai mică și astăzi.
b) Nu există legi pentru combaterea segregării.
c) Segregarea etnică poate contribui la rezolvarea conflictelor dintre populația majoritară și cea minoritară.
d) Segregarea confesională reprezintă separarea populației în concordanță cu criteriul etnic.

3 puncte

2. Redactează un text 5-10 rânduri care să includă două argumente simple referitoare la necesitatea reducerii sau eliminării discriminării.

3 puncte

3. Asociază formele de intoleranță din coloana A cu descrierea corespunzătoare, din coloana B:

Coloana A	Coloana B
1. Rasismul 2. Xenofobia 3. Segregarea	a. este situația în care unui grup etnocultural i se impune menținerea la distanță față de restul societății și dezvoltarea unei vieți socio-culturale limitate la interiorul grupului. b. reprezintă frica față de străini c. consideră că o rasă este superioară alteia. d. atașament excesiv pentru o convingere, de obicei religioasă, intoleranță față de convingerile altora.

3 puncte

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

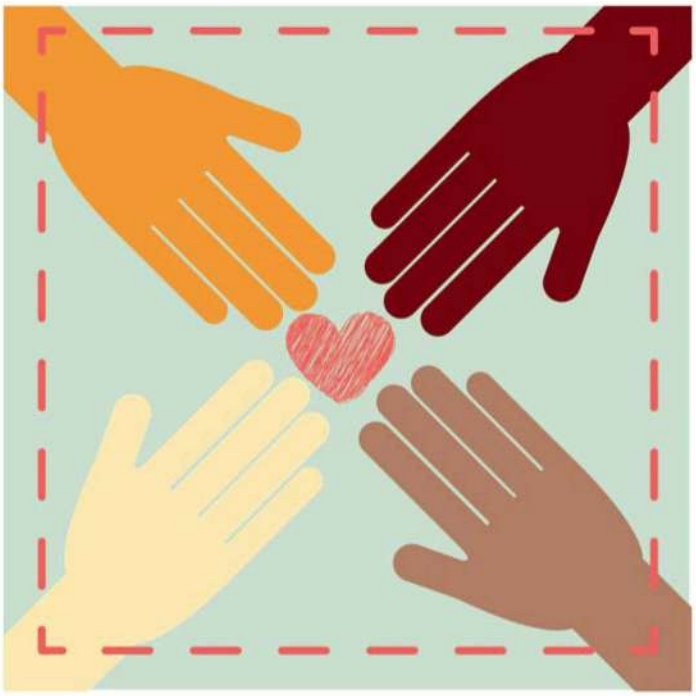

Ce se întâmplă când în societatea nu se manifestă solidaritatea?

Toleranța este una dintre condițiile obligatorii ale participării sociale, când „celălalt" este acceptat ca un interlocutor, ca partener egal. Din păcate, intoleranța continuă să se manifeste și astăzi, iar solidaritatea devine lipsă de solidaritate, situație în care grupurile minoritare sunt marginalizate, excluse, izolate. Împreună putem milita pentru integrarea grupurilor vulnerabile în societate, pentru reducerea riscului de marginalizare, de excludere sau de izolare.

Competențe specifice vizate:

1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale.
2.3. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală.
3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite

Documente cu linkuri:

- Constituția României
- O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată în Monitorul Oficial nr. 166 din 7 martie 2014
- Legea nr. 116/2002, legea privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale
- Convenția ONU cu privire la drepturile copilului
- Declarația Universală a Drepturilor Omului

Manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate

Discriminarea, excluderea socială, marginalizarea, izolarea și sărăcia domină încă viețile multor oameni, din care mulți sunt copii și tineri. În aceste condiții ne întrebăm ce este de făcut căci ne dorim să trăim într-o societate armonioasă, în care membrii săi să acționeze și să se dezvolte împreună, în care diferențele nu dezbină, ci sunt valorificate pentru a reduce inegalitățile, în care diferențele trebuie abordate dincolo de conceptul de toleranță, care presupune acceptarea și respectul.

Știm că **solidaritatea** vizează legătura cu cineva sau ceva, pe baza unei responsabilități și a unor interese comune. Manifestăm lipsă de solidaritate atunci când considerăm că alții trebuie să acționeze, să facă ceva, că statul și instituțiile sale trebuie să adopte **politici** pentru **reducerea efectelor discriminării, excluderii sociale, marginalizării, izolării** sau **sărăciei**, că suntem prea mici sau suntem prea puțini ca să facem ceva, însă trebuie să înțelegem că **educația, dialogul intercultural și participarea activă** la problemele comunității, fie că este vorba despre probleme culturale, sociale sau de altă natură reprezintă soluții posibile. Toți oamenii, fără nicio deosebire, trebuie să aibă șanse egale, să fie apreciați și să trăiască în demnitate.

Dicționar

acceptare = consimțire, primire, admitere.

politici = știința și practica de guvernare a unui stat; activitate a puterii de stat în domeniul conducerii treburilor publice interne și externe.

Știați că ...

Termenul de *Tokenism* desemnează o practică sau politică ce constă în includerea intenționată a unor reprezentanți ai unor grupuri minoritare și/sau dezavantajate în structuri sau echipe dominate de majoritari.

Aplicăm

1. **Explozia stelară:** Ce? Cine? Unde? De ce? Când? Organizați-vă în cinci grupe, astfel încât fiecare dintre grupe să-și asume una dintre cele cinci întrebări cu referire la participarea activă. Formulați, în cadrul fiecărei grupe, cât mai multe întrebări din categoria aleasă. Găsiți cât mai multe răspunsuri.

2. Alegeți unul dintre cuvintele *sărăcie* și *izolare* și descrieți individual cum îl înțelegeți, utilizând întrebările de mai jos:

- În ce context ai auzit acest cuvânt?
- Ce înseamnă el pentru tine?
- Care este cuvântul opus și ce semnificație are?

3. **Jurnaliști de serviciu**

Monitorizați timp de patru zile un post de televiziune, radio sau un ziar.

Identificați mesaje care promovează solidaritatea sau lipsa de solidaritate.

Comparați mesajele în care este promovată solidaritatea cu cele în care este promovată lipsa de solidaritate.

4. **Joc de rol**

Exemplificați următoarele situații:

Ești refugiat din Siria și familia ta se confruntă cu sărăcia.

Ești un copil care din cauza sărăciei nu merge la școală.

Ai o familie căreia i-a fost distrusă locuința în urma unui incendiu.

5. Realizați un glosar cu termeni cheie ce au referire la acceptare, respect și toleranță.

6. **Formați grupe de 4-6 elevi.** Identificați consecințele lipsei de solidaritate la nivel individual, la nivelul grupului și al comunității.

7. **Portofoliu**

Realizați o selecție a unor imagini (fotografii, postere, desene etc.) în care se pot identifica elemente specifice solidarității/lipsei de solidaritate. Includeți imaginile selectate în cadrul unui portofoliu tematic, în format letric sau electronic.

Marginalizarea

Știm că una dintre problemele cu care se confruntă societatea contemporană este migrația, deplasarea unor mase mari de oameni în interiorul unei țări sau dintr-o țară în alta. Acest fenomen poate să genereze fie fenomene de asimilare, de marginalizare sau de izolare. Astfel, dacă un grup minoritar situat într-o societate majoritară își pierde identitatea proprie și se deschide spre comunicare cu restul societății, avem o situație de **asimilare**.

Dacă **grupul minoritar își pierde identitatea culturală și se izolează față de restul societății**, atunci avem situația de **marginalizare**. **Marginalizarea socială**, în sensul legii 116/2002, se definește prin poziția socială periferică, de izolare a indivizilor sau grupurilor cu acces limitat la resursele economice, politice, educaționale și comunicaționale ale colectivității; ea se manifestă prin absența unui minimum de condiții sociale de viață. Pentru reducerea marginalizării sociale, statul, prin instituțiile sale, trebuie să asigure informarea completă și accesul real la drepturile fundamentale ale cetățenilor (acces la un loc de muncă, acces la o locuință, acces la asistența de sănătate, acces la educație).

Dicționar

marginalizare = situația unui grup minoritar la care pierderea identității culturale specifice este asociată cu izolare față de restul societății. Această situație este frecvent însoțită de excluziunea socială a membrilor grupului în cauză.

sindicat = organizație a salariaților dintr-o întreprindere, care apără interesele membrilor ei.

Știați că ...

în Constituția României este prevăzut că statul este obligat să ia măsuri care să asigure cetățenilor săi un nivel de trai decent?

Aplicăm

1. **Explozia stelară:** Ce? Cine? Unde? De ce? Când? Organizați-vă în cinci grupe, astfel încât fiecare dintre grupe să-și asume una dintre cele cinci întrebări cu referire la marginalizarea socială. Formulați, în cadrul fiecărei grupe, cât mai multe întrebări din categoria aleasă. Găsiți cât mai multe răspunsuri.

2. Selectați din presă un articol care menționează un grup etnic ce trăiește în țara noastră. Citiți cu atenție articolul și arătați dacă se regăsesc elemente referitoare la marginalizarea socială. În cazul unui răspuns afirmativ, arătați cum poate fi prevenită și combătută marginalizarea socială.

3. Identificați, în experiența personală, situații în care v-ați simțit marginalizați sau respinși de ceilalți semeni. Cum ar fi trebuit procedat pentru ca marginalizarea socială să nu se manifeste?

4. Formați grupe de 4-6 elevi. Elaborați un film de 3-5 minute, în care să evidențiați modul în care poate fi prevenită și redusă marginalizarea socială din comunitatea/localitatea în care trăiți.

5. Informează-te cu ajutorul internetului și află cum pot colabora instituțiile publice, cu reprezentanții organizațiilor patronale și sindicale și cu reprezentanții societății civile pentru prevenirea marginalizării sociale.

6. Exprimă-ți opinia în legătură cu una dintre afirmațiile:

   Nicio persoană nu ar trebui marginalizată.

   Lipsa de solidaritate are efecte negative pentru întreaga societate.

   Educația poate contribui la reducerea fenomenului de marginalizarea socială.

7. Ești reporter la revista școlii. Imaginează-ți că iei un interviu unei persoane/personalități care militează împotriva marginalizării sociale. Construiește un ghid de interviu.

8. **Reflectați:** Completează!

Activitățile desfășurate m-au ajutat:

– să înțeleg ...; – să iau atitudine ...;
– să cunosc ...; – să am un comportament ....

Excluderea

În căutarea unei vieți mai bune, ce poate să presupună căutarea unui loc de muncă sau fuga din fața unei primejdii, a unei neplăceri, oameni cu origine etnică diferită ajung să trăiască împreună, în societăți caracterizate de diversitate, de diferențe.

Dacă grupul **își menține și dezvoltă o identitate culturală proprie** stabilă și puternică, **dar nu promovează relații de comunicare cu restul societății**, avem o situație de **separare**, de excludere, iar dacă aceasta este impusă de majoritate, vorbim despre **segregare**. Este de dorit situația de **integrare**, în care grupul majoritar și grupurile minoritare își păstrează și își dezvoltă propriile identități culturale, angajându-se totodată în procese de dialog intercultural.

Excluderea socială presupune împingerea indivizilor la marginea societății și împiedicarea lor să participe la viața socială, ca urmare a sărăciei, a lipsei de competențe și cunoștințe sau ca rezultat al discriminării lor.

Dicționa

exclude = a înlătura, a elimina, a îndepărta, a nu admite.

integrare = a (se) include, a (se) îngloba, a (se) încorpora, a (se) armoniza într-un tot.

resortisant = persoană fizică sau juridică aparținând unui stat, unui teritoriu aflat sub administrația altui stat.

Știați că ...

proiectul „Bun venit în România!" vizează îmbunătățirea cunoștințelor resortisanților țărilor terțe cu privire la drepturile, obligațiile, precum și posibilitățile de integrare în societatea românească.

Aplicăm

1. Cum recunoști dacă o situație poate fi considerată „excludere" și nu „marginalizare"?

2. Ce? Cine? Unde? De ce? Când? Organizați-vă în cinci grupe, astfel încât fiecare dintre grupe să-și asume una dintre cele cinci întrebări cu referire la excludere. Formulați, în cadrul fiecărei grupe, cât mai multe întrebări din categoria aleasă. Găsiți cât mai multe răspunsuri.

3. Studiu de caz

Ioana s-a mutat de puțin timp în cartierul nostru. Ea provine dintr-o familie săracă, motiv pentru care copiii evită să se joace cu ea. Daria se gândește cum să o ajute să fie acceptată în grupul de joacă.

Care este motivul pentru care este exclusă Ioana din grupul de joacă?

Pune-ți și tu întrebarea pe care și-a pus-o Daria și oferă cât mai multe răspunsuri.

Ce întrebări ar mai trebui puse pentru a soluționa problema Ioanei? Cui ai mai adresa întrebări pentru a soluționa problema cu care se confruntă Ioana?

4. Transcrie și completează enunțurile (spațiile punctate):

a) Separarea se produce atunci când grupul își menține și dezvoltă o identitate culturală puternică, dar nu... .

b) Excluderea socială îi împiedică pe indivizi să participe la ... .

c) Marginalizarea și excluderea sunt efecte ale lipsei de ... .

5. Sub lupă...

În comunitatea în care locuiți se manifestă diferite forme de excludere sau de marginalizare? În cazul unui răspuns afirmativ, realizați un proiect care să-și propună reducerea sau eliminarea fenomenului identificat.

6. Jurnaliști de serviciu

Monitorizați timp de patru zile un post de televiziune, radio sau un ziar.

Identificați mesaje care tratează manifestări și efecte ale lipsei de solidaritate (marginalizare, excludere).

Propuneți măsuri pentru reducerea/eliminarea fenomenului identificat.

Studiu: Țările în care copiii imigranților se simt cel mai excluși sunt Franța și Belgia.

Izolarea

Oamenii trăiesc într-un climat social ce poate să fie favorabil participării sociale sau, dimpotrivă, să fie unul fragmentat, unul ce favorizează marginalizarea, excluderea socială, izolarea și, uneori, chiar conflictul. Oamenii pot să fie mulțumiți sau nemulțumiți de modul în care se desfășoară traiul lor, de modul în care acționează instituțiile statului. Nemulțumirea poate să fie asociată cu refuzul de a participa la viața socială, cu autoizolarea, însă unii dintre ei se confruntă cu marginalizarea socială.

Un **grup este izolat** dacă evită sau reduce la minimum contactele sociale și culturale cu celelalte grupuri, dacă anumite condiții nu facilitează astfel de contacte sau dacă celelalte grupuri îl marginalizează.

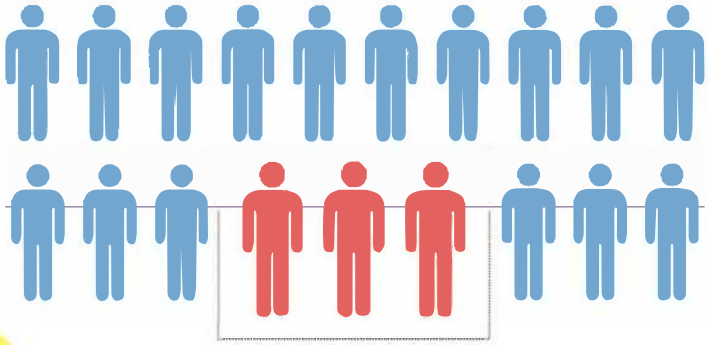

Dicționar

izolare socială = separare parțială sau totală a indivizilor sau grupurilor sociale unul de altul, în termenii comunicării, interacțiunii cooperative, implicării sociale reciproce. Izolarea socială a individului provine din restrângerea contactelor sociale cu membrii grupului sau din respingerea acestuia de către grup.

Știați că ...

O.N.U. a stabilit ca, pe **20 februarie**, să se sărbătorească *Ziua Mondială a Justiției Sociale?*

Aplicăm

1. Răspundeți la următoarele întrebări:

- Din ce motive se autoizolează oamenii?
- În țările din Uniunea Europeană se manifestă fenomenul de izolare a unor grupuri minoritare?
- Ce am putea face în legătură cu acest fenomen?

2. Căutați în ziare sau la televizor referiri la acțiuni de marginalizare și de izolare și comentați-le în clasă.

3. Cunoașteți ce naționalități trăiesc în localitatea voastră? Și-au păstrat cultura, religia, tradițiile lor?

4. Dezbatem!

„Avem nevoie de solidaritate în societate?"

5. Joc de rol

Fii avocatul unui singur cuvânt: *solidaritate*!

6. Dați exemple, reale sau imaginare, în care v-ați simțit izolați de restul membrilor grupului căruia îi aparțineți.

7. Realizați un text de aproximativ o sută de cuvinte, plecând de la următorii termeni: *marginalizare*, *izolare* și *efecte negative pentru întreaga societate*.

8. Ce s-ar întâmpla dacă ...

Oamenii aparținând unor culturi diferite, dar care trăiesc pe teritoriul aceleași țări, s-ar autoizola?

9. Alcătuiți o listă de termeni ce pot fi corelați cu termenul de *izolare* (de exemplu, intoleranță, excludere, lipsă de solidaritate, discriminare etc.).

10. Sub lupă...

Ce atitudine aveți față de colegii de clasă, față de ceilalți elevi din școală? În școala voastră se manifestă diferite forme de excludere, de segregare în funcție de un anumit criteriu? În cazul unui răspuns afirmativ, realizați un proiect care să-și propună reducerea sau eliminarea fenomenului identificat.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

Repetăm!

1. Pornind de la textul legii nr. 116/2002, privind prevenirea și combaterea marginalizării sociale, interpretați roluri diferite, potrivit „Pălăriilor gânditoare”:

Pălăria albă	Faptele sunt următoarele...
Pălăria roșie	Îmi place că...
Pălăria verde	Ce ar fi dacă...?
Pălăria galbenă	Beneficiile sunt următoarele...
Pălăria neagră	Nu este bine din cauză că efectele aplicării...
Pălăria albastră	De ce suntem aici? (la începutul sesiunii); Ce am realizat? (la finalul sesiunii)

2. Analizați comunitatea sau comunitățile/grupurile etnice din localitatea voastră, precizând pentru fiecare grup identificat dacă este vorba de integrare, asimilare, marginalizare, excludere sau izolare.

3. Completați tabelul următor, cu referire la lecția parcursă:

Știu	Vreau să știu	Am învățat
...	...	...

4. Realizați, în scris, un mic dicționar care să includă termenii: *solidaritate*, *marginalizare*, *excludere* și *izolare*.

5. Activitate în grupuri mici.

Alegeți una dintre consecințele marginalizării sociale și realizați un plan de acțiune care să contribuie la reducerea acesteia.

6. Ești reporter la revista școlii. Imaginează-ți că iei un interviu unei persoane/personalități care militează împotriva lipsei de solidaritate. Construiește un ghid de interviu, utilizând întrebări de tipul: Ce?, Cine?, Unde?, De ce?, Când?, Cum?.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

1. Precizează dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false:

a) Marginalizarea socială se manifestă, într-o măsură mai mare sau mai mică și astăzi.

b) Nu există legi pentru combaterea marginalizării sociale.

c) Excluderea socială poate contribui la rezolvarea conflictelor dintre populația majoritară și cea minoritară.

d) Un grup este izolat dacă evită sau restrânge la minimum contactele sociale și culturale cu celelalte grupuri sau dacă celelalte grupuri îl marginalizează.

3 puncte

2. Redactează un text 5-10 rânduri care să includă două argumente simple referitoare la necesitatea reducerii sau eliminării marginalizării sociale.

3 puncte

3. Transcrie și completează enunțurile (spațiile punctate):

a) Când grupul minoritar își pierde identitatea culturală și se izolează față de restul societății, atunci avem situația de marginalizare.... .

b) Dacă grupul își menține și dezvoltă o identitate culturală proprie stabilă și puternică, dar nu promovează relații de comunicare cu restul societății, avem o situație de separare, de excludere ... .

c) Dacă grupul evită sau reduce la minimum contactele sociale și culturale cu celelalte grupuri, atunci avem de a face cu ... .

d) Marginalizarea, excluderea și izolarea sunt efecte ale lipsei de ... .

3 puncte

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

Recapitulare/(Auto)Evaluare sumativă

Recapitulăm!

1 Cubul

Împărțiți clasa în 6 grupe. Fiecare grupă va avea de realizat una dintre sarcinile de mai jos:

1. **Compară** segregarea cu marginalizarea!
2. **Descrie** formele discriminării!
3. **Asociază**: la ce te face absența solidarității să te gândești?
4. **Argumentează** pro sau contra societății interculturale!
5. **Aplică!** Propune soluții pentru realizarea unei societății mai bune, care își propune să combată și să prevină marginalizarea socială.
6. **Analizează** efectele negative ale discriminării!

2 Citiți cu atenție textul următor și, apoi, rezolvați următoarele cerințe:

- Definiți termenul de *excluziune culturală*.
- Identificați formele de discriminare la care face referire textul.
- Ce efecte are lipsa de preocupare pentru diversitatea lingvistică a lumii?

„Peste 518 milioane de persoane (reprezentând 129 de comunități etnoculturale) sunt expuse formelor de excluziune culturală, suferind discriminare cu caracter religios și/sau lingvistic, formele de manifestare ale particularităților acestora nefiind acceptate în sfera publică. Peste 750 milioane de persoane (189 de comunități) suferă din cauza discriminării cu caracter economic. Peste 832 milioane de persoane (191 de comunități) trăiesc în condiții de discriminare cu caracter politic, exercitarea drepturilor și accesul la poziții oficiale în instituțiile statului fiind limitate prin legi sau politici de stat. [...] Lipsa de preocupare pentru diversitatea lingvistică a lumii are ca efect dispariția a cel puțin două limbi în fiecare zi. Formele variate de excluziune și de favorizare a culturilor dominante în stat sunt rezultatul unor practici larg răspândite în statele naționale...” (Raport al UNDP, 2004, apud Levente Salat, Statul-națiune și provocările diversității, http://hiphi.ubbcluj.ro/JSRI/)

3 Joc de rol

Organizați-vă în patru echipe pentru a juca unul din următoarele roluri: ***conservatorul*** (se pronunță pentru păstrarea soluțiilor vechi, fără a exclude posibilitatea unor eventuale îmbunătățiri), ***exuberantul*** (formulează idei aparent imposibil de aplicat în practică, stimulându-i pe ceilalți participanți să privească altfel lucrurile), **pesimistul** (cenzurează ideile și soluțiile propuse, reliefând aspectele negative ale oricăror îmbunătățiri) și ***optimistul*** (combate ideile enunțate de către pesimist și-i încurajează pe participanți să vadă lucrurile dintr-o perspectivă reală, concretă și posibil de realizat și-i stimulează pe participanți să gândească pozitiv).

Jocul de rol presupune să alegeți o problemă cu care se confruntă unii colegi din școala voastră sau unii membri ai comunității în care trăiți ca urmare a abaterii de la valorile și principiile societății interculturale și să propuneți soluții pentru rezolvarea acesteia interpretând unul dintre rolurile menționate. La final, realizați o discuție despre caracterul realist și aplicabil al soluției alese.

Autoevaluare/Evaluare sumativă

1 Precizează dacă următoarele enunțuri sunt adevărate sau false:

a) Acceptarea și respectarea diversității reprezintă valori promovate în cadrul societății interculturale.

b) Solidaritatea reprezintă un sentiment care îi determină pe oameni să-și acorde ajutor reciproc.

c) A fi tolerant înseamnă a renunța la propriile opinii, convingeri etc.

d) Diversitatea trebuie să fie însoțită de respect, acceptare și înțelegerea oricărei diferențe.

e) Rasismul reprezintă frica față de străini.

f) Dacă grupul minoritar își pierde identitatea culturală și se izolează față de restul societății, atunci avem situația de marginalizare.

Punctaj:
3 puncte
(0,50p x 6)

2 Transcrie și completează enunțurile (spațiile punctate):

a) Frica față de străini se numește ... .

b) Opusul toleranței este ... .

c) Marginalizarea, excluderea și izolarea sunt efecte ale lipsei de ... .

d) Discriminarea, segregarea, rasismul și xenofobia sunt forme de ... .

Punctaj:
2 puncte
(0,50p x 4)

3 Privește cu atenție următoarele imagini și precizează dacă ele reflectă fenomene de marginalizare/excludere sau de integrare a unor persoane aparținând unor grupuri etnice minoritare:

Punctaj:
2 puncte
(0,50p x 4)

4 Scrie un scurt text în care în care să utilizezi următorii termeni: *migrant, rasism, toleranță* și *tratament egal*.

Punctaj:
2 puncte
(0,50p x 4)

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

3 Unitatea de învățare 3 – Persoana în societatea interculturală

Cultura este o construcție socială, ce se construiește cu fiecare generație, ca urmare a schimburilor și creațiilor culturale ce au loc. La fel, identitatea culturală nu este un proces static, ci un proces continuu ce are loc ca urmare a multiplicării și diversificării contactelor între persoane aparținând unor culturi diferite. Schimburile culturale, dispariția sau asimilarea unor culturi sunt fenomene reale și atunci ne putem întreba, cum ne putem păstra identitatea culturală? Nu există un singur răspuns, dar considerăm că educația interculturală, formarea competențelor interculturale, respectarea drepturilor omului și existența unor politici coerente, reprezintă pași concreți în acest sens.

Competențe specifice vizate:

1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale.
2.3. Rezolvarea în perechi/echipă a unor sarcini de lucru referitoare la viața într-o societate interculturală.
3.1. Manifestarea unei atitudini pozitive față de sine și față de ceilalți, față de identitatea culturală proprie și față de identitatea celor care aparțin unor culturi diferite.

Calendar intercultural

Luna martie:

Sârbii

Documente cu linkuri:

- Constituția României
- Declarația Universală UNESCO asupra Diversității Culturale (2001)
- Declarația Universală a Drepturilor Omului
- Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității de expresie culturală (2005)

Persoana și drepturile culturale

Astăzi, când relațiile dintre țări și culturi se dezvoltă și se diversifică fără încetare, identitatea în raport cu cultura se construiește continuu nefiind un proces încheiat, ea evoluând în funcție de interacțiunile cu ceilalți și cu mediul. Dacă **multiculturalismul** presupune respectarea identităților culturale ale indivizilor care trăiesc în același spațiu social, **interculturalismul** presupune trecerea de la simpla coexistență, la o societate în care oamenii trăiesc împreună într-un spațiu caracterizat prin respect, acceptare, interacțiune, comunicare și relații autentice. Trecerea de la societatea multiculturală la cea interculturală presupune respectarea tuturor categoriilor de drepturi ale omului, a ***drepturilor civile și politice generale***, a ***drepturilor popoarelor și solidarității***, *a* ***drepturilor persoanelor vulnerabile*** și nu în ultimul rând a ***drepturilor economice, sociale și culturale*** (dreptul la bunăstare, la educație, la muncă, la cultură, dreptul la sănătate fizică și mentală).

Drepturile omului au **caracter universal**, ceea ce înseamnă că se adresează tuturor oamenilor, fără nicio deosebire, întrucât sunt ființe umane și le garantează demnitatea.

Dicționar

audit = control, dare de seamă; examinare profesională a unor informații cu scopul de a exprima o opinie responsabilă și independentă în raport cu un anumit standard.

drepturi ale omului = norme juridice naționale și internaționale; condiții care permit fiecărei persoane să-și dezvolte și să-și valorifice cât mai eficient calitățile sale.

Știați că ...

Adunarea Generală a O.N.U. a adoptat pe **10 decembrie 1948** *Declarația Universală a Drepturilor Omului*?

Aplicăm

1. Auditul drepturilor

Organizați-vă în grupuri de 4-6 elevi. Realizați o listă care să conțină cel puțin 10 drepturi ale omului, inclusiv drepturi culturale și așezați-le în ordinea importanței pentru grupa voastră. Prezentați clasei rezultatul obținut și dezbateți asemănările și diferențele constatate.

2. Alegeți unul din cuvintele *cultură, persoane vulnerabile, drepturi culturale* și *demnitate* și descrieți individual cum îl înțelegeți, utilizând întrebările de mai jos:

- În ce context ai auzit acest cuvânt?
- Ce înseamnă el pentru tine?
- Care este cuvântul opus și ce semnificație are?

3. Ce activități specifice puteți să organizați, la nivelul clasei/școlii, pentru celebrarea „Zilei Internaționale a Drepturilor Omului”?

4. Joc de rol

Organizați-vă în echipe. Fiecare echipă va încerca să sensibilizeze autoritățile, dar și publicul larg față de nevoia de a respecta drepturile culturale ale omului. Discutați în ce măsură soluțiile propuse sunt realiste și pot fi aplicate în practică.

5. Dezbatem în grupuri mici

„Avem nevoie de drepturi culturale astăzi?”
„Diversitatea este un rău sau un bine?”

6. Aplicăm

La nivelul clasei/al școlii, inițiați acțiuni de tipul „Eu și tu, diferiți dar egali!”.

7. Portofoliu

Realizați o selecție a unor imagini (fotografii, postere, desene etc.) în care se pot identifica elemente ce reflectă respectarea/încălcarea drepturilor culturale ale omului. Includeți imaginile selectate în cadrul unui portofoliu tematic, în format letric sau electronic.

Trăsături ale persoanei în societatea interculturală

Diversitatea culturală este o trăsătură specifică societății contemporane ce nu mai poate fi negată. La baza atitudinilor rasiste, xenofobe și discriminatorii se află ignorarea principiilor drepturilor omului, a drepturilor omului, dar și a grupurilor și a culturilor diferite de cea proprie, motiv pentru care **educația interculturală** își propune să formeze oameni capabili să se adapteze unei lumi în continuă schimbare, să transmită norme sociale și reguli explicite sau implicite ale culturii naționale, în cadrul procesului de **socializare**.

Astăzi, orice persoană ar trebui să aibă **cunoștințe** despre drepturile omului, despre stereotipuri și prejudecăți, despre istorie, cultură și politică, să manifeste **empatie**, **gândire critică**, **toleranță**, **solidaritate**, **respect** pentru sine și pentru ceilalți, pentru diversitate, **curiozitate**, **flexibilitate**, **abilități** de interpretare, relaționare și comunicare, **orientare spre acțiune**, trăsături ce pot fi realizate cu ajutorul educației interculturale.

Dicționar

empatie = capacitatea de a înțelege perspectivele celorlalți, valorile, sentimentele persoanelor care aparțin unor culturi diferite și de a ține cont de ele.

flexibilitate = elasticitate, suplețe; proprietatea de a se adapta la împrejurări.

socializare = proces de învățare a normelor și valorilor necesare traiului în societate.

Știați că ...

„Pentru diversitate. Împotriva discriminării" este o campanie inițiată de U.E., ce vizează conștientizarea drepturilor și responsabilităților?

Aplicăm

1. Joc de rol

Imaginează-ți că ești reporter. Tocmai ai aflat de încălcarea drepturilor culturale ale unei minorități etnice. Cum vei proceda? Ce calități personale te vor ajuta în acest sens?

2. Desenează o floare cu cinci petale, atât de mare încât să poți scrie în centru „numele tău", iar pe fiecare petală, colorată diferit, să poți nota o calitate personală (de exemplu: tolerant/ă). Ți-a rămas vreo petală necompletată? Mai aveai nevoie de alte petale? De ce?

3. Dezbatem în grupuri mici

Cine a exercitat un rol important în procesul vostru de socializare?

Ce rol a avut, în procesul de socializare, cunoașterea propriei culturi?

4. Sub lupă...

Identificați cazuri de încălcare a drepturilor culturale ale unor persoane/grupuri în țara noastră sau în alte țări.

5. Activitate în grupuri mici

Propuneți cinci reguli pentru respectarea drepturilor culturale ale omului.

6. Transcrie și completează enunțurile (spațiile punctate):

Descoperă denumirea pentru o trăsătură a omului care presupune capacitatea de a înțelege perspectivele celorlalți, valorile, sentimentele persoanelor care aparțin unor culturi diferite și de a ține cont de ele:

1. Elasticitate, suplețe sau ...
2. Persoană este doar ...
3. Atitudine sau sentiment de stimă, de considerație sau de prețuire deosebită față de cineva sau de ceva...
4. Atitudine care admite la celălalt o manieră de gândire și de acțiune diferită de a ta sau...
5. Sentiment care îi determină pe oameni să-și acorde ajutor reciproc sau...
6. Dorință de cunoaștere sau...
7. Proces de învățare a normelor și valorilor necesare traiului în societate sau de ...

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

Repetăm!

1. Studiu de caz

a) Ionuț are 11 ani și nu este lăsat să vină la școală de către părinți, pentru că începe munca de toamnă și este nevoit să-i ajute la culesul strugurilor, al porumbului etc.

b) Ana are 11 ani și-și ajută părinții, la diferite sarcini în gospodărie, fără să lipsească de la școală (hrănirea peștilor, udatul florilor, pregătirea micului dejun etc.).

Discutați dacă cele două cazuri prezintă situații în care sunt respectate sau încălcate drepturile copilului. Sunt activitățile dăunătoare dezvoltării personalității copiilor. De ce? Cum ar trebui procedat în cazul încălcării drepturilor copiilor?

2. Plecând de analiza desenului de mai jos, răspundeți la următoarele întrebări:

- Ce îți sugerează imaginea?
- Există diferențe între persoanele prezentate? Dar asemănări? De ce?
- Ce trăsături considerați că au aceste persoane?

3. Ești reporter la revista școlii. Imaginează-ți că iei un interviu unei personalități care militează pentru respectarea drepturilor omului în cadrul societății interculturale. Elaborează un ghid de interviu, utilizând întrebări de genul Ce?, Cine?, Unde?, De ce? și Când?

4. Turul galeriei

Împărțiți-vă în 5 grupe și fiecare echipă va scrie pe o foaie de hârtie una din cele cinci întrebări cu privire la drepturile culturale (Cine?, Pentru cine?, De ce?, Care?, Cum?). Așezați foile în clasă sub forma unei galerii de artă, fiecare echipă va scrie un răspuns la întrebările formulate de celelalte grupe. La final, fișele vor fi examinate de către toți elevii, care fac un tur al galeriei.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

1. Precizează dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false:

a. O persoană dacă nu trăiește într-o societate interculturală nu trebuie să beneficieze de drepturi.

b. Educația interculturală transmite norme sociale și reguli explicite sau implicite ale culturii naționale, în cadrul procesului de socializare.

c. Declarația Universală a Drepturilor Omului a fost adoptată pe 10 decembrie 1989.

d. Drepturile omului nu au caracter universal, deoarece nu vizează copiii.

3 puncte

2. Redactează un text 5-10 rânduri care să includă două argumente simple referitoare la necesitatea respectării drepturilor tuturor oamenilor.

3 puncte

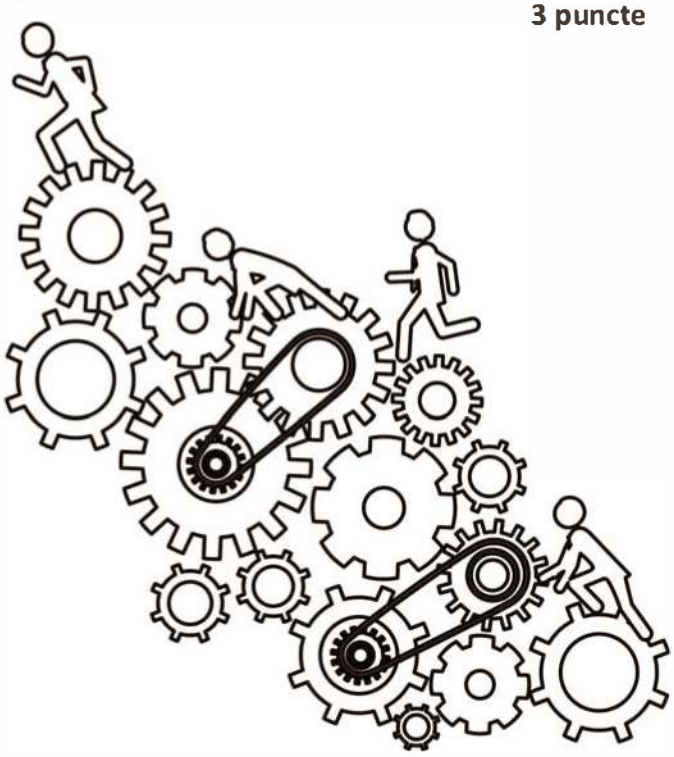

3. Enumeră șase calități pe care trebuie să le aibă o persoană care trăiește într-o societate interculturală

3 puncte

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

3 Unitatea de învățare 3 – Persoana în societatea interculturală

Expresia *comunicare interculturală* este una lansată relativ recent. Firește că, în toate timpurile și în toate societățile, oamenii aparținând unor culturi diferite au comunicat între ei. Această interacțiune avea caracter limitat, însă astăzi comunicarea interculturală reprezintă o experiență familiară fiecăruia dintre noi, fie că suntem persoane cărora ne place să ne deplasăm în alte țări, fie că nu călătorim, dar urmărim emisiuni la radio și televiziune, că navigăm pe internet sau nu, căci comunicarea interculturală poate avea loc și în cadrul unei națiuni, între reprezentanții diferitelor grupuri etnice.

Competențe specifice vizate:

1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale.
2.2. Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural.
3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.

Documente cu linkuri:

- Constituția României
- Declarația Universală UNESCO asupra Diversității Culturale (2001)
- Declarația Universală a Drepturilor Omului
- Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității de expresie culturală (2005)

Specificul comunicării interculturale

Când comunicarea se realizează între persoane ce aparțin unor culturi diferite, avem de a face cu **comunicare interculturală**. Sistemul clasic de comunicare presupune existența următoarelor componente esențiale: **emițătorul**, persoana care generează **mesajul** (conținutul informațional); **receptorul** – persoana care recepționează mesajul; **codul** – sistemul de semne cu ajutorul cărora emițătorul cifrează informația, iar receptorul o descifrează; **canalul** prin care este transmis și recepționat mesajul.

Comunicarea interculturală, ca orice formă de comunicare utilizează mai multe canale de comunicare, astfel: **limbajul verbal** – graiul articulat și înțelesurile transmise cu ajutorul cuvintelor specifice unei limbi; **limbajul paraverbal** – înțelesurile de dincolo de cuvinte, totalitatea stimulilor și a semnalelor transmise prin tonul, volumul și ritmul vocii; **limbajul trupului/nonverbal** – întregul complex de stimuli și semnale transmise prin postură, fizionomie, mimică, gestică, privire și distanțe. **Principalii factori care influențează comunicarea interculturală** sunt: **sistemele de valori**, **limba**, **religia** (percepția sacrului, sărbătorile religioase, influența religiei asupra bucătăriei, practicilor zilnice etc.), **percepția asupra timpului** (punctualitatea), **stilul de comunicare** (există culturi în care gesturile care însoțesc comunicarea reprezintă cheia decodificării mesajului verbal).

Dicționar

comunicare = formă de comportament uman, care apare din nevoia de a relaționa și a interacționa; schimb de informații.

comunicare interculturală = schimb de informații între oameni de diferite culturi; ea implică nu numai înțelegerea normelor unui grup, ci și acceptarea, respectul și tolerarea diferențelor.

sacru = cu caracter religios; privitor la religie, care aparține religiei; sfânt.

Știați că ...

termenul științific de „comunicare interculturală” a fost lansat de către E. T. Hall, în lucrarea „The Silent Language”, apărută în 1959?

Aplicăm

1. Auditul comunicării

Organizați-vă în grupuri de 4-6 elevi și răspundeți la următoarele întrebări:

Ați comunicat cu reprezentați ai altor culturi? Cum a fost acea experiență?

Ce canale de comunicare ați utilizat? La care dintre ele apelați mai des?

Ce factori v-au influențat comunicarea?

2. Alegeți unul dintre termenii *comunicare* și *comunicare interculturală* și descrieți individual cum îl înțelegeți, utilizând întrebările de mai jos:

- În ce context ai auzit acest termen?
- Ce înseamnă el pentru tine?
- Care este termenul opus și ce semnificație are?

3. Comunicăm nonverbal

Aliniați-vă, în funcție de data nașterii, fără a comunica verbal. Timpul avut la dispoziție este de 3 minute.

4. Dezbatem în grupuri mici

„Cel mai bun vorbitor este un bun ascultător.” (*Larry King*)

„Comunicarea înseamnă putere. Cei care îi stăpânesc modul de utilizare pot schimba modul în care percep lumea și modul în care sunt ei înșiși percepuți de lume.” (Anthoni Robbins)

5. Aplicăm

La nivelul clasei/școlii, inițiați acțiuni de tipul „Comunicăm împreună, pentru o lume mai bună!”.

6. Portofoliu

Realizați o selecție a unor imagini (fotografii, postere, desene etc.) în care se pot identifica elemente ce reflectă comunicarea interculturală.

Bariere în comunicare interculturală

Comunicarea realizată între persoane care aparțin aceleiași culturi nu este lipsită de dificultăți. Acestea apar și atunci când comunicarea are loc între persoane care au origini culturale diferite. Aceste dificultăți apărute în comunicarea interculturală sunt numite **obstacole sau bariere în comunicare**. Acestea pot fi legate de **neînțelegerea limbii**, de **diferențele de percepție**, de **credința în superioritatea propriei culturi** și de **disprețul față de alte culturi**, de **capacitatea redusă de ascultare**, de **lipsa de interes, sinceritate și de respect** etc. Este știut faptul că oamenii au diverse reprezentări despre alte culturi și popoare, „imagini simplificate", pe baza cărora își formează o anumită imagine. Aceste reprezentări sunt cunoscute sub numele de ***stereotipuri*** și adesea sunt simple clișee formate fără un temei real. ***Prejudecățile*** sunt tipuri specifice de atitudini, caracterizate printr-o poziționare relativ permanentă, subiectivă (pozitivă sau negativă) față de indivizi, grupuri, naționalități, instituții.

Șocul cultural reprezintă o barieră importantă în comunicarea interculturală, atunci când o persoană dorește să se adapteze unei culturi și societăți diferite. El reprezintă incapacitatea de a înțelege sau accepta persoane cu seturi de valori, standarde și stiluri de viață diferite de ale noastre.

Dicționar

prejudecată = idee, atitudine preconcepută bazată pe o generalizare rigidă și greșită, ce duce la inocularea unor sentimente negative sau pozitive față de indivizi, grupuri, instituții, naționalități.

stereotip = idee, atitudine preconcepută bazată pe o generalizare rigidă și superficială cu privire la un individ grup sau situație (pot fi profesionale, etnice, sexuale, naționale, religioase, legate de vârstă etc.).

șoc cultural = neacceptare, lipsă de recunoaștere și de apreciere a ceea ce indivizi aparținând unei alte culturi consideră ca fiind important.

Știați că ...

dacă s-ar înregistra toate cuvintele rostite de un om în cursul vieții lui, s-ar obține 1000 de volume a câte 400 de pagini fiecare?

Aplicăm

1. Joc de rol

Organizați-vă în grupe de 4-6 elevi. Concepeți și realizați jocuri de rol, scenete, scurte filme care ilustrează diferite bariere ale comunicării interculturale, iar atunci când este posibil propuneți strategii de depășire a acestora.

2. Organizați-vă în 5 grupe de 4-6 elevi. Alegeți una din afirmațiile de mai jos și formulați argumente pro sau contra pe care să le prezentați colegilor voștri.

„Prejudecățile sunt măsele stricate; ele trebuie înlăturate, oricât de dureroasă ar fi operația." (V. Bogrea).

„Prejudecată este doar un alt cuvânt pentru ignoranță.!" (Thomas A. D. Weston)

„Prejudecata este părere fără judecată." (Voltaire)

„Prejudecata – o părere vagabondă fără niciun mijloc vizibil de întreținere." (Ambrose Bierce)

„Prejudecata e un adevăr uzat." (Andre Suares)

3. Activitate în grupuri mici

Propuneți cinci reguli, principii pentru reducerea și prevenirea stereotipurilor și a prejudecăților, plecând de la faptul că acestea nu sunt înnăscute, ci învățate.

4. Simulăm

Organizați-vă în grupe de 4-6 elevi. Fiecare grupă simulează o situație în care apar bariere în comunicarea interculturală între copiii care provin din grupuri etnice, culturale, sociale diferite sau care au nevoi speciale și propune strategii de depășire a acestora.

5. Listați, în paralel, principalele stereotipuri referitoare la un grup etnic din România și la un grup social ce nu este definit pe criterii etnice și analizați diferențele. Realizați o paralelă între caracteristicile asociate stereotipului și situația economică a celor trei grupuri.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

Repetăm!

1. Cadranul comunicării interculturale

Împarte foia de caiet în patru cadrane. Completează fiecare cadran conform indicațiilor. Discutați, la nivelul clasei răspunsurile formulate.

I. Prezintă o situație în care apar bariere în comunicarea interculturală.	II. Exprimă-ți opinia în legătură cu situația prezentată.
III. Propune trei modalități de depășire a barierelor identificate în comunicarea interculturală.	IV. Realizează un colaj/poster prin care să ilustrezi efectele pozitive ale comunicării interculturale.

2. Scrie un text de aproximativ 10-15 rânduri în care să argumentezi necesitatea eliminării stereotipurilor și prejudecăților ca modalitate de reducere a barierelor ce apar în comunicarea interculturală.

3. Plecând de la analiza desenului de mai jos, răspundeți la următoarele întrebări:

- Ce îți sugerează imaginea?
- Comunică persoanele din imagine? Există diferențe între persoanele prezentate? Dar asemănări? De ce?
- Putem identifica existența unor bariere în comunicare?

4. Ești reporter la revista școlii. Imaginează-ți că iei un interviu unei personalități care militează pentru reducerea sau prevenirea apariției unor bariere în comunicarea interculturală. Elaborează un ghid de interviu, utilizând întrebări de genul Ce?, Cine?, Unde?, De ce? și Când?

5. Scrieți un articol pentru revista școlii având ca punct de plecare, în documentarea voastră, trei întrebări referitoare la prejudecățile existente în societatea noastră față de copii sau față de alte persoane sau grupuri sociale.

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

1. Precizează dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false:

a. Când comunicarea se realizează între persoane ce aparțin aceleiași culturi, avem de a face cu comunicare interculturală.

b. Religia este un factor ce poate influența comunicarea interculturală.

c. Șocul cultural reprezintă o importantă barieră în comunicarea interculturală.

d. Stereotipurile și prejudecățile sunt forme ale comunicării interculturale.

3 puncte

2. Stabilește dacă enunțurile următoare sunt stereotipuri sau prejudecăți:

a. Oamenii săraci sunt leneși și lipsiți de mândrie.

b. Copiii unui infractor vor ajunge tot infractori.

c. Toți adolescenții nu respectă persoanele în vârstă.

3 puncte

3. Completează spațiile punctate cu cuvinte/expresii potrivite:

a. Neînțelegerea limbii reprezintă o ...

b. Comunicare între persoane ce aparțin unor culturi diferite se numește comunicare...

c. Sistemul clasic al comunicării include emițătorul, receptorul, mesajul, canalul comunicării și ...

3 puncte

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

3 Unitatea de învățare 3 – Persoana în societatea interculturală

Suntem diferiți, trăim în societăți de tip mozaic, interacționăm cu persoane aparținând unor culturi diferite și trebuie să dobândim deprinderea de a trăi împreună cu ceilalți semeni, prin cunoașterea acestora, a istoriei și a tradițiilor lor. Interacțiunea și deschiderea către ceilalți sunt extrem de importante pentru a-i cunoaște pe semenii noștri prin prisma valorilor lor, prin intermediul unui **dialog desfășurat de pe poziții de egalitate**. În aceste condiții, este important ca generațiile aflate în procesul socializării să deprindă abilități, deprinderi de bază care să permită o **conviețuire pașnică** cu grupuri care reclamă diferența, fie ea etnică, identitară, culturală sau de interese. Astfel, plecând de la valori culturale devenite principii de viață, este necesară formarea unor atitudini pozitive care să fie aplicate în cadrul unei societăți plurale.

Competențe specifice vizate:

1.3. Analizarea unor situații în acord/dezacord cu valorile și principiile societății interculturale.
2.2. Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural.
3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.

Documente cu linkuri:

- Constituția României
- Declarația Universală UNESCO asupra Diversității Culturale (2001)
- Declarația Universală a Drepturilor Omului
- Convenția UNESCO privind protecția și promovarea diversității de expresie culturală (2005)
- Cartea albă privind dialogul intercultural, Trăind împreună egali în demnitate, adoptată de Consiliul Europei (Strasbourg, 2008)

Dialogul intercultural

Diversitatea este considerată un fapt pozitiv pentru dezvoltarea socială, politică și economică, într-o societate interculturală. Interculturalitatea implică înțelegerea, aprecierea, acceptarea și valorizarea culturii proprii, precum și respectul bazat pe o informare autentică și pe interes activ față de cultura celorlalte grupuri etnice, fapt ce contribuie la prețuirea altor culturi, la înțelegerea faptului că o anumită cultură poate fi izvor de valori pentru membrii ei, dar și pentru reprezentanții altor grupuri culturale.

Sintagma ***dialog intercultural*** este o expresie utilizată relativ recent, chiar dacă, în toate perioadele istorice, oamenii aparținând unor culturi diferite au comunicat între ei, dar această relaționare avea caracter limitat. ***Dialogul intercultural*** presupune interacțiunea directă dintre oameni de diferite culturi și presupune nu numai înțelegerea normelor unui grup, ci acceptarea și tolerarea diferențelor, interacțiune, schimb, deschidere, reciprocitate, solidaritate. Procesul de dezvoltare a dialogului intercultural presupune intensificarea interacțiunilor dintre persoane ce aparțin unor culturi diferite sau popoare în baza unor principii universal valabile, precum toleranța, respectul și colaborarea, prin creativitate, inovație, dezvoltare personală, dar și comunitară.

Dicționar

dialog = convorbire între două sau mai multe persoane în care se schimbă alternativ rolul de emițător și de receptor.
sintagmă = ansamblu liniar de elemente ale limbii, aparținând unor clase diferite, care, în actul vorbirii, se îmbină unul cu altul.

Știați că ...

la inițiativa lui **Atanase Perifan**, fiu al unui emigrant român refugiat în Franța în 1948, la **19 mai** se marchează **Ziua Europeană a Vecinilor**, care promovează înțelegerea și respectul între membrii comunității?

Aplicăm

1. Organizați-vă în grupuri de 4-6 elevi. Realizați o listă care să conțină cel puțin 10 valori și principii ce trebuie să stea la baza dialogului intercultural și așezați-le în ordinea importanței pentru grupa voastră. Prezentați clasei rezultatul obținut și dezbateți asemănările și diferențele constatate.

2. Determinați cu ajutorul Graficului T argumentele pro și contra dialogului intercultural în societatea contemporană.

Dialogul intercultural

Argumente pro	Argumente contra

3. Ce activități specifice puteți să organizați, la nivelul clasei/școlii/comunității pentru celebrarea „Zilei Europene a Vecinului”?

4. Joc de rol

Organizați-vă în echipe. Fiecare echipă va încerca să identifice un conflict intercultural ce urmează să fie rezolvat prin intermediul dialogului realizat de pe poziții de egalitate.

5. Dezbatem în grupuri mici

„Avem nevoie de dialog intercultural astăzi?”

„Dialogul cultural trebuie desfășurat de pe poziții egalitate?”

6. Aplicăm

Identificați, în școală sau în comunitate, o persoană de altă cultură/etnie/religie etc. cu care ați putea întreține un dialog intercultural, elaborați un posibil plan al dialogului, ținând cont de achizițiile dobândite în cadrul orelor de Educație interculturală, și transpuneți-l în practică.

7. Portofoliu

Realizați o selecție a unor imagini (fotografii, postere, desene etc.) în care se pot identifica elemente ce reflectă dialogul intercultural. Includeți imaginile selectate într-un portofoliu.

Reguli și principii pentru facilitarea comunicării interculturale

Trăim într-o societate caracterizată prin diversitate ce se manifestă în diferite planuri, inclusiv în ceea ce privește atitudinea noastră față de persoanele ce aparțin unor culturi diferite. **Etnocentrismul** definește concepția conform căreia viziunea asupra lumii specifică propriei culturi este centrul oricărei realități, concepție ce trebuie abandonată, în timp ce **etnorelativismul**, în contrast, presupune că înțelegerea culturilor nu se poate face decât relativ unele la altele și că înțelegerea comportamentului nu se poate face decât într-un anumit context.

O comunicare eficientă presupune respectarea următoarelor **principii**: comunicarea nu poate fi eliminată, căci este imposibil să nu comunici; emițătorul este întotdeauna răspunzător de efectele pe care le are mesajul asupra receptorului; ceea ce înțelege receptorul este mai important decât ceea ce a spus emițătorul; modul în care spunem ceva poate fi mai important decât conținutul mesajului.

Pentru a evita neînțelegerile sau conflictele, **comunicarea interculturală ne provoacă la anumite exigențe**: să manifestăm o atitudine de învățare și acceptare a diversității; respect pentru partenerii culturali; ascultare activă; să eliminăm discriminările și prejudecățile; competențe lingvistice astfel încât să putem comunica în alte limbi; abilități de adaptare la situații noi.

Dicționar

ascultare activă = abilitate care implică atât ascultarea vorbitorului, cât și oferirea de răspunsuri scurte spuselor acestuia, cu scopul de a-i comunica faptul că auzim și înțelegem ceea ce el ne transmite.

etnocentrim = tendință de a considera valorile și modelele culturale ale propriului grup ca fiind superioare celor ale altor grupuri.

etnorelativism = susține caracterul distinct al fiecărei culturi; ***relativism cultural***. O anumită conduită culturală nu trebuie judecată după criteriile altei culturi, ci trebuie analizată prin prisma propriului sistem evaluativ.

facil = care se face ușor, cu puțin efort.

Știați că ...

pe **26 septembrie** se sărbătorește *Ziua Europeană a Limbilor Străine*?

Aplicăm

1. Diagrama VENN

Informează-te mai mult și, apoi, compară etnocentrismul cu etnorelativismul.

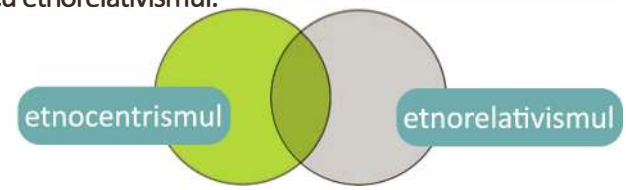

2. Ce activități specifice puteți să organizați, la nivelul clasei/școlii, pentru celebrarea *„Zilei Europene a Limbilor Străine”*?

3. Sub lupă...

V-ați gândit vreodată la propriile stereotipuri? De ce sunt legate ele? Ce prejudecăți aveți față de un anumit grup/grupuri?

Care dintre recomandările de eliminare a stereotipurilor și prejudecăților ar trebui să și le însușească colegii voștri? De ce? Dar voi? De ce? Ce rol revine comunicării în acest caz?

4. Organizați-vă în grupe de 4-6 elevi. Realizați un colaj/poster care ilustrează diferite situații de comunicare interculturală adecvată, de dialog intercultural.

5. Activitate în grupuri mici

Propuneți trei reguli noi pentru facilitarea comunicării interculturale.

6. Există în orice țară legi nescrise sau legi „ale bunului simț”. Acestea sunt diferite de la o cultură la alta și numai cunoașterea lor ne poate feri de frustrare sau de stări conflictuale. Citiți/recitiți D-l Goe de I. L. Caragiale și discutați ce gesturi sau atitudini nu respectă regulile de bun simț din cultura voastră. Sunt ele permise sau tolerate de către români? Dar de alte popoare?

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

Repetăm!

1. *Arborele lui Sapiro*

·Organizați-vă în grupe de 4-6 elevi și alegeți un tip de conflict, respectând indicațiile de mai jos.

Conflictul în viziunea lui Daniel Sapiro este asociat cu un arbore. Fiecare parte a lui reprezintă o parte componentă a conflictului:

- **Rădăcina** - cauza conflictului (puneți atâtea rădăcini câte cauze identificați); răspunde la întrebarea **De ce?**;
- **Solul** – mediile în care apare conflictul (familie, școală, comunitate etc.); răspunde la întrebările **Unde?, Când?**;
- **Tulpina** – părți implicate în conflict (copii, părinți, profesori etc.); răspunde la întrebarea **Cine?**;
- **Scorbura** – problema clar definită a conflictului; răspunde la întrebarea **Ce?**;
- **Ramurile** – efectele pentru cei implicați; răspunde la întrebarea **Ce simt ei?**;
- **Frunzele** – acțiuni concrete pe care le fac cei implicați în problemă (se ceartă, sunt pedepsiți, sunt lipsiți de anumite drepturi etc.); răspunde la întrebarea **Ce face fiecare?**;
- **Fructele** – soluții pentru rezolvarea conflictului.

2. Analizați următoarea caricatură:

Autoevaluare/Interevaluare/Evaluare

1. Precizează dacă următoarele afirmații sunt adevărate sau false:

a. Dialogul intercultural presupune interacțiunea directă dintre oameni de diferite culturi și acceptarea și tolerarea diferențelor, interacțiune, schimb, deschidere, reciprocitate, solidaritate.

b. Comunicarea eficientă generează conflicte.

c. O persoană etnocentrică consideră propriile valorilor superioare valorilor altor culturi.

d. Conflictele sunt o realitate a vieții cotidiene.

3 puncte

2. Scrie un text de aproximativ 15 rânduri în care să argumentezi necesitatea utilizării dialogului de pe poziții de egalitate pentru rezolvarea conflictelor interculturale.

3 puncte

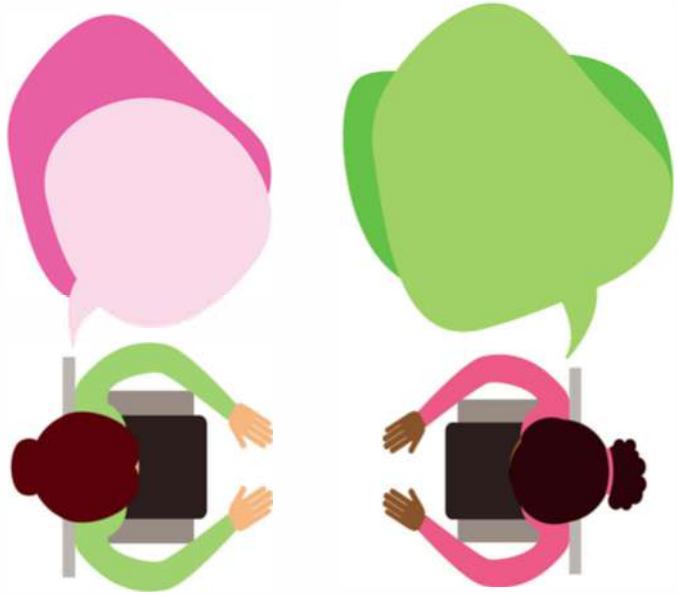

3. Enumeră trei reguli sau principii care pot contribui la facilitarea comunicării interculturale.

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

Recapitulare/(Auto)Evaluare sumativă

Recapitulăm!

1 Turul galeriei

Formați grupuri de 4-6 elevi. Fiecare grup trebuie să facă o listă cu atitudini de urmat în comunicarea cu colegii de clasă. Așezați foile în clasă sub forma unei galerii de artă pentru a fi examinate de către toți elevii, care fac un tur al galeriei. Realizați un ghid de bune practici pe care îl puteți afișa, făcându-l cunoscut și elevilor din alte clase.

2 Dezbatem în grupuri mici

Ce rol are comunicarea în procesul de socializare?

Cum putem să prevenim utilizarea prejudecăților și stereotipurilor în comunicare?

3 Rebus

(Vertical) Forma de comportament uman care apare din nevoia de a relaționa și a interacționa se numește ...

1. Obiceiurile, tradițiile, limba națională sau cea maternă etc. formează ... .
2. Suma calităților care dau preț unui lucru sau unei persoane reprezintă o... .
3. Prejudecată care afirmă superioritatea unei rase în raport cu alta, cu consecințe deosebit de negative, adică ... .
4. Tipul specific de atitudine, caracterizată printr-o poziționare subiectivă (pozitivă sau negativă) față de anumite grupuri, naționalități, instituții etc. se numește ... .
5. Obicei păstrat din vechime, consacrat prin tradiție, caracteristic pentru o colectivitate reprezintă ... .
6. Convorbire între două sau mai multe persoane sau ... .
7. Neînțelegere, ciocnire de interese, dezacord; antagonism; ceartă, diferend sau ... .
8. Blocaj în comunicare sau ... .
9. Idee, atitudine preconcepută bazată pe o generalizare rigidă și superficială cu privire la un individ grup sau situație sau ... .
10. Atitudine sau sentiment de stimă, de considerație sau de prețuire deosebită față de cineva sau de ceva sau ... .

4 Joc de rol

Organizați-vă în patru echipe pentru a juca unul din următoarele roluri: ***conservatorul*** (se pronunță pentru păstrarea soluțiilor vechi, fără a exclude posibilitatea unor eventuale îmbunătățiri), ***exuberantul*** (formulează idei aparent imposibil de aplicat în practică, stimulându-i pe ceilalți participanți să privească altfel lucrurile), ***pesimistul*** (cenzurează ideile și soluțiile propuse, reliefând aspectele negative ale oricăror îmbunătățiri) și ***optimistul*** (combate ideile enunțate de către pesimist și-i încurajează pe participanți să vadă lucrurile dintr-o perspectivă reală, concretă și posibil de realizat și-i stimulează să gândească pozitiv).

Jocul de rol presupune să alegeți un anumit tip de conflict ca urmare a abaterii de la valorile și principiile societății interculturale și să propuneți soluții pentru rezolvarea acestuia interpretând unul dintre rolurile menționate. La final, realizați o discuție despre caracterul realist și aplicabil al soluției alese.

Autoevaluare/Evaluare sumativă

1 Precizați dacă următoarele enunțuri sunt adevărate sau false:

a) Dialogul intercultural presupune interacțiunea directă dintre oameni de diferite culturi.

b) Etnorelativismul este tendință de a considera valorile și modelele culturale ale propriului grup ca fiind superioare celor ale altor grupuri.

c) Neînțelegerile și conflictele nu pot fi soluționate prin dialog.

d) Unele bariere în comunicare sunt determinate de existența prejudecăților.

e) Un principiu al comunicării eficiente se referă la faptul că este imposibil să nu comunici, deci comunicarea nu poate fi eliminată.

f) Disprețul față de alte culturi reprezintă o barieră în comunicare.

Punctaj: 3 puncte (0,50p x 6)

2 Transcrieți și completați enunțurile (spațiile punctate):

a) Pentru facilitarea comunicării interculturale trebuie respectate anumite ... și ... .

b) Etnocentrismului i se opune ... .

c) Atitudinea preconceptă bazată pe o generalizare rigidă și superficială cu privire la un individ, grup sau situație se numește ... .

d) Forma de comportament uman, care apare din nevoia de a relaționa și a interacționa, ce presupune schimbul de informații se numește... .

Punctaj: 2 puncte (0,50p x 4)

3 Iată câteva stereotipuri ale americanilor față de diferite grupuri etnice:

Grupul etnic	Caracteristici atribuite
Americanii	Muncitori, inteligenți, materialiști
Negrii	Superstițioși, leneși, ignoranți
Italienii	Simț artistic, impulsivi, pasionați
Evreii	Vicleni, mercantili, muncitori

1. Cunoașteți stereotipuri ale românilor față de diferite grupuri etnice? Numiți două dintre acestea.

2. Cum pot fi reduse stereotipurile în general și cele de factură etnică în special? Scrieți două modalități de reducere a stereotipurilor.

Punctaj: 2 puncte (0,50p x2) (0,50p x2)

4 Scrieți un scurt text în care în care să utilizați următorii termeni: *dialog, conflict, prejudecăți* și *principii ale comunicării eficiente*.

Punctaj: 2 puncte (0,50p x 4)

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

4 Unitatea de învățare 4 – Proiectul educațional

Proiectul educațional este un mod de a învăța care presupune, de regulă, munca în echipă, implicarea efectivă a tuturor membrilor în realizarea scopului propus. Orice proiect pleacă de la o nevoie, de la o problemă existentă și-și propune rezolvarea acesteia prin identificarea de soluții. Un tip special de proiect educațional este Proiectul Cetățeanul, un proiect în beneficiul comunității ce trebuie să răspundă unor nevoi, unor probleme existente la nivelul clasei, școlii, comunității etc. ce presupun o politică publică.

Competențe specifice vizate:

2.2. Participarea, prin derularea unui proiect intercultural, la rezolvarea problemelor comunității și la promovarea dialogului intercultural.
3.2. Participarea la rezolvarea problemelor comunității, manifestând empatie culturală în relațiile cu persoane aparținând unor culturi diferite.

Documente cu linkuri:

- https://www.youtube.com/watch?v=QxocppEVoB8 - Proiectul Cetățeanul/ Project Citizen
- http://www.intercultural.ro/carti/manualul_elevului_rev.pdf - accesând această adresă veți găsi *Manualul elevului* ce vă poate ajuta în realizarea unui proiect de tip „Proiectul cetățeanul/ Project Citizen".
- http://www.intercultural.ro/carti/ghidul_profesorului_rev.pdf - accesând această adresă veți găsi *Ghidul profesorului* ce vă poate ajuta în realizarea unui proiect de tip „Proiectul cetățeanul/ Project Citizen".

Lecția 14 – Proiectul educațional

Ce este un proiect educațional?

Proiectul educațional este un mod de a învăța care presupune, de regulă, munca în echipă, **implicarea efectivă a tuturor membrilor în realizarea scopului propus.** Orice proiect pleacă de la o nevoie, de la o problemă existentă și-și propune rezolvarea acesteia prin identificarea de soluții.

Ce temă să alegem pentru proiectul educațional?

Scopul oricărui proiect educațional este de a rezolva una sau mai multe probleme cu care se confruntă unii membri ai comunității și care au efecte negative. Pentru aceasta trebuie identificată problema în cadrul unor activități de brainstorming, dezbateri, interviuri etc.

Ce trebuie făcut înainte de începerea proiectului?

Proiectul educațional reprezintă, având în vedere numărul și complexitatea activităților pe care le presupune, un efort de echipă, un efort al întregii clase de elevi. După ce se stabilește tema, se alege echipa/echipele de proiect.

Derularea proiectului

În această etapă vor fi realizate activitățile descrise în **Fișa proiectului**, cu respectarea termenelor stabilite, sub coordonarea responsabililor pentru fiecare activitate în parte.

Dacă apar obstacole neprevăzute, pot fi schimbate unele activități, dar nu trebuie modificat scopul proiectului, deoarece, acest fapt, presupune inițierea unui alt proiect și nu continuarea celui deja început.

Elaborarea fișei de proiect

Prin completarea fișei de proiect, se descrie proiectul ce urmează a fi realizat, plecând de la nevoia identificată. Astfel, trebuie să precizați:

- date generale (titlul proiectului, logo-ul proiectului, tipul, domeniul, grupul țintă, date despre echipa de proiect și despre parteneri sau colaboratori, informații despre unitatea de învățământ etc.);
- scopul proiectului, adică ceea ce urmăriți să realizați;
- activitățile prin care veți încerca să realizați scopul propus și anumite produse; ce parteneri sau colaboratori veți avea în aceste activități;
- resursele pe care le veți folosi în aceste activități;
- cine este responsabil sau coordonator pentru fiecare activitate;
- termenele de realizare ale activităților;
- ce rezultate așteptați (număr de activități, număr de materiale informative etc.)
- ceproduse vă propuneți să realizați (pliante, ghiduri de bună practică, materiale video, expoziții, spectacole etc.);
- ce criterii sau indicatori veți folosi pentru a stabili dacă ați realizat tot cea ce v-ați propus;
- ce acțiuni și instrumente veți utiliza pentru monitorizarea și evaluarea proiectului.

Pentru a **evalua proiectul**, veți aplica criteriile sau indicatorii stabiliți în Fișa proiectului, pentru a identifica:

- dacă ați realizat scopurile propuse;
- dacă au fost realizate toate activitățile, la termenele prevăzute;
- dacă ați realizat tot ceea ce v-ați propus;
- cum au colaborat membrii echipei de proiect;
- cum s-au implicat membrii echipei de proiect și partenerii;
- care au fost cele mai importante probleme, obstacole sau dificultăți în derularea proiectului etc.
- dacă ați promovat proiectul.

Lecția 15 – Proiectul Cetățeanul

Ce este un proiect educațional de tip Cetățeanul?

Proiectele *Cetățeanul* sunt ***proiecte de servicii în beneficiul comunității*** ce abordează probleme extrem de diverse, precum: ajutorarea colegilor și/sau a familiilor aflate în dificultate, derularea unor campanii anti-violență, a unor campanii de sensibilizare cu privire la degradarea mediului natural, realizarea unei campanii de sensibilizare cu privire la respectarea drepturilor copilului, monitorizarea modului în care sunt soluționate unele probleme ale comunității locale (de exemplu, existența și amenajarea locurilor de joacă pentru copii, a spațiilor verzi din localitate sau a terenurilor de sport) etc.

Proiectul *Cetățeanul*, pe care urmează să îl realizați, implică identificarea unei **probleme** a comunității locale **ce presupune o politică publică**, propunerea unor soluții realiste pentru rezolvarea problemei, precum și interacțiunea cu reprezentanți ai unor instituții publice locale, cu funcționari publici sau aleși locali, precum și cu alte structuri publice și ale societății civile din comunitatea voastră.

1. Ce trebuie făcut înainte de începerea propriu-zisă a proiectului?

Proiectul trebuie să răspundă unor **nevoi**, unor **probleme existente** la nivelul clasei, școlii, comunității etc. **ce presupun o politică publică**, cărora să li se poată propune soluții rezonabile și care pot să fie puse în practică. Pentru **identificarea problemelor politicilor publice din comunitate**, elevii vor intervieva membri ai familiilor lor, vecini, oameni de afaceri etc., vor căuta în presa scrisă informații pentru evidențierea problemei și a persoanelor care ar trebui să se ocupe de ea în cadrul comunității, vor urmări/ asculta știrile de la TV/ radio cu privire la problema pe care o cercetează și vor împărtăși informațiile obținute colegilor lor, grupându-le în diferite categorii (de exemplu, probleme care privesc tinerii, probleme ale comunităților, probleme care privesc mediul înconjurător etc.). Pentru aceasta puteți realiza, cu ajutorul profesorului, un brainstorming, să concepeți și să aplicați chestionare, să realizați interviuri, întâlniri cu ceilalți elevi din școală, discuții cu profesorii, cu părinții etc. sau să utilizați fișa pentru identificarea și analizarea problemei, fișa pentru realizarea interviului, pentru utilizarea unor surse scrise, fișa pentru observarea emisiunilor de la radio și televiziune (accesând http://www.intercultural.ro/carti/manualul_elevului_rev.pdf).

2. Ce problemă o să studiem?

Este foarte important să colectați cât mai multe informații, să le analizați și să **alegeți o problemă pentru studiu**, ținând cont de ceea ce ați învățat despre problemele comunității de la persoanele pe care le-ați intervievat; dacă problemele necesită o rezolvare urgentă; dacă aceste probleme pot fi rezolvate prin dezvoltarea de politici publice; de problemele care trebuie rezolvate în cadrul politicilor publice deja existente; de interesul și preocuparea voastră pentru anumite probleme ale comunității.

Așa cum s-a spus, proiectul educațional este un efort de echipă sau un efort al clasei, astfel cu toții trebuie să fiți deschiși spre colaborare și să comunicați deschis, civilizat, să acceptați și alte opinii diferite de cele ale voastre, dacă argumentele oferite sunt convingătoare.

3. Ce trebuie să facem mai departe?

După ce ați ales o problemă pentru studiu pentru întreaga clasă, trebuie să culegeți informații despre aceasta, trebuie să vă documentați utilizând diferite surse (de exemplu, vizitarea bibliotecilor, stabilirea și realizarea de întâlniri cu diferite persoane-(re)sursă etc.). Astfel, trebuie să identificați surse de informare (avocați, persoane care lucrează la un anumit departament al consiliului local, voluntari, reprezentanți ai unor ONG-uri etc.); o singură echipă de cercetare va lua interviu unei persoane (surse) utilizând formulare tipizate pentru a obține și a documenta informația (formularul pentru informații din publicații – documentare, formularul pentru informații din scrisori sau interviuri – documentare, accesând http://www.intercultural.ro/carti/manualul_elevului_rev.pdf). Fiecare echipă poate să fie însoțită de un voluntar adult care trebuie doar să îi sprijine pe elevi și nu să facă muncă acestora.

4. Realizarea unui portofoliu al clasei

Pe baza informațiilor obținute, până în acest moment, **se va realiza un portofoliu al clasei, ce poate include** cele mai bune documente pe care clasa și grupurile le-au adunat în timpul investigației, scrieri originale ale elevilor sau lucrări de artă. Informațiile culese de microechipele de cercetare pot să fie utilizate de mai multe grupe. Se vor forma **patru grupe**, fiecare grupă va avea de realizat o sarcină bine determinată, astfel:

- **grupa I** - **explicarea problemei** alese de clasă pentru studiu (de ce este problema importantă și de ce autoritățile publice ar trebui să se ocupe de ea);
- **grupa a II-a** - **evaluarea politicilor alternative sugerate pentru rezolvarea problemei** (precum și explicarea și prezentarea soluțiilor menite să rezolve problema);
- **grupa a III-a** - **dezvoltarea unei idei pe care clasa** (sau majoritatea clasei) **o va susține**;
- **grupa a IV-a** - **dezvoltarea unui plan de acțiune pentru a face autoritățile să accepte ideea clasei** (trebuie arătat în ce mod cetățenii pot influența autoritățile să adopte ideile clasei).

Munca celor patru grupe va fi integrată în portofoliul clasei ce va avea **două secțiuni**:

1. secțiunea de expunere (4 coli sau panouri, câte unul pentru fiecare grupă) ce poate să cuprindă declarații scrise, liste de surse de informare, hărți, fotografii, artă originală etc.

Această secțiune trebuie să includă: a) **o explicație și o justificare scrisă pentru soluția propusă** (în nu mai mult de 2 pagini, trebuie să descrieți: soluția care după părerea clasei va rezolva cel mai bine problema, avantajele și dezavantajele ei și de ce, în opinia clasei voastre, soluția nu încalcă prevederile legale sau constituționale), b) prezentarea grafică a soluției și c) identificarea surselor de informare;

2. secțiunea de documentare (fiecare grupă trebuie să selecteze dintre materialele strânse, pe acelea care documentează sau evidențiază cel mai bine munca lor de cercetare, iar acestea să fie puse într-un caiet mecanic, utilizându-se separatoare, chiar dacă există un cuprins pentru întreg materialul și pentru fiecare secțiune. De exemplu, puteți include ca documente tăieturi din ziare sau reviste, interviuri scrise cu persoane din comunitate, rapoarte scrise după anumite emisiuni radio și TV, informații de la public și grupuri de interes, extrase din publicații guvernamentale, formularul de verificare a constituționalității și legalității. Ultima secțiune ar putea să conțină reflecții asupra experienței de învățare, informații obținute în cadrul ultimei etape de realizare a proiectului.

5. Prezentarea portofoliului

O etapă în cadrul proiectului va consta în **prezentarea portofoliului** în fața altei clase sau în fața unui grup de adulți. Fiecare grupă își prezintă secțiunea ei din portofoliu și răspunde întrebărilor (audierea elevilor este similară cu audierile ținute de agențiile guvernamentale, astfel elevii pot învăța, în manieră directă, participarea la guvernare).

6. Reflecții asupra experienței de învățare sau evaluarea proiectului

După parcurgerea celorlalte etape, este necesar ca **elevii să reflecte asupra experienței de învățare (sau de evaluare)** ce vor fi adăugate la secțiunea de documentare a portofoliului. Astfel, elevii ar trebui să răspundă la câteva întrebări (Ce ați învățat tu și colegii tăi de clasă?, Cum ați învățat?, Ce deprinderi au dobândit toți elevii în cadrul acestui program?, Ce ați schimba dacă ar trebui să faceți un nou portofoliu? etc.).

Criteriile de evaluare a portofoliului

Este important ca portofoliul vostru să prezinte soluții creative și originale. Trebuie să fiți atenți la selectarea informațiilor pe care le veți prezenta. Dacă participați la o competiție, juriul va lua în considerare lista de control când va evalua portofoliul și va nota separat fiecare secțiune a portofoliului și apoi întregul portofoliul.

Instrucțiuni pentru realizarea portofoliului

Fiecare grup are o sarcină diferită de a celorlalte grupuri, dar este important să comunice între ele pentru a face schimb de idei și de informații. Fiecare grup trebuie să informeze întreaga clasă despre progresele făcute și să coopereze cu alte grupuri pentru ca împreună să realizeze un portofoliu cât mai bun (să stabilească împreună ce materiale vor fi incluse în secțiunile de expunere și documentare a portofoliului, pentru a se evita expunerea acelorași informații și pentru a le include pe cele mai bune).

Lista de control a criteriilor unui portofoliu

Criterii pentru fiecare secțiune a portofoliului:

- **Să fie complet** – cuprinde fiecare secțiune materialul descris în pașii I-IV pentru grupurile 1- 4? Ați inclus mai mult decât era nevoie?
- **Claritate** – este bine organizat portofoliul? Este bine scris, clar, corect din punct de vedere gramatical și cu o exprimare corecta? Punctele cele mai importante și argumentele sunt ușor de înțeles?
- **Informația** – informațiile sunt exacte? Acoperă informația fapte și concepte importante? Informația pe care ați inclus-o este importantă pentru a înțelege subiectul?
- **Argumente** – ați folosit exemple pentru a explica sau a vă susține punctele de vedere? Ați dat explicații corespunzătoare?
- **Graficele, desenele** – graficele voastre corespund conținutului secțiunii? Graficele voastre oferă informații relevante? Are fiecare grafic o legendă sau un titlu? Graficele voastre îi ajută pe ceilalți să înțeleagă mai bine expunerea portofoliului?
- **Documentarea** – ați documentat punctele principale ale secțiunilor portofoliului? Ați folosit surse sigure și variate? Dacă ați citat sau parafrazat vreo sursă de informare, ați fost de fiecare dată siguri că informațiile sunt adevărate 100%? Documentarea se leagă clar de expunere? Ați selectat doar cele mai bune și cele mai importante surse de informare?
- **Constituționalitate** – ați completat Formularul de Opinie asupra Constituționalității și Legalității? Aveți argumente de ce politica publică pe care o propuneți nu încalcă prevederile Constituției?

Criterii pentru întregul portofoliu:

- **Convingere** – evidențiază portofoliul vostru faptul că problema aleasă este cu adevărat importantă? Ideile voastre fac referire direct la problemă? Portofoliul vostru explică cum ați putea câștiga sprijinul publicului pentru a va atinge scopurile?
- **Coordonare** – se leagă fiecare secțiune a expunerii cu cealaltă fără repetarea informației? Secțiunea de documentare sprijină secțiunea de expunere a portofoliului?
- **Reflectare** – secțiunea în care ați reflectat și evaluat dezvoltarea portofoliului demonstrează faptul ca v-ați gândit atent la această experiență? Demonstrați ce ați învățat prin crearea acestui portofoliu.

Identificarea și analiza problemei

Numele membrilor grupului
Data
Problema

1. Este aceasta o problemă pe care tu și alți oameni din comunitate o considerați importantă? De ce?

2. Care autoritate publică sau departament al autorității publice răspunde pentru rezolvarea acestei probleme?

3. Ce politică, dacă este vreuna, duce autoritatea publică responsabilă pentru a rezolva această problemă?

Dacă există o politică, răspunde la următoarele întrebări:

- Care sunt avantajele și dezavantajele acesteia?
- Cum ar putea fi îmbunătățită politica?
- Ar trebui schimbată această politică? De ce?
- Ce conflicte, dacă există, sunt în comunitate legate de această politică?

4. Unde în portofoliu se găsesc mai multe detalii, informații despre această problemă și despre poziția luată de unele persoane sau unele grupuri?

5. Mai sunt și alte probleme în comunitatea voastră care credeți că sunt utile să le studiați în clasa voastră? Care sunt acestea?

Interviu

Numele tău_____
Data_____
Problema_____
_____

1. Numele persoanei intervievate_____
Rolul persoanei în comunitate_____ (ex. om de afaceri, părinte, student, voluntar, pensionar)

NOTĂ: Dacă o persoană dorește să rămână anonimă, respectați-i dorința și specificați doar rolul ei în comunitate.

2. Spune-i persoanei intervievate care este problema pe care o studiezi. Apoi pune următoarele întrebări. Înregistrează sau notează răspunsurile primite.

a. Este aceasta o problemă pe care o considerați importantă? De ce?

_____
_____
_____

b. Credeți că alți oameni din comunitate consideră această problemă ca fiind importantă? De ce?

_____
_____
_____

c. Ce politică, dacă este vreuna, duce autoritatea publică responsabilă pentru a rezolva această problemă?

_____
_____
_____

Dacă există o politică, răspundeți la următoarele întrebări:

- Care sunt avantajele și dezavantajele?

  _____
  _____
  _____

- Cum ar putea fi îmbunătățită politica?

  _____
  _____

- Ar trebui schimbată această politică? De ce?

  _____
  _____

- Ce dezacorduri există în comunitate legate de această politică?

  _____
  _____

d. De unde aș putea eu și colegii mei să aflăm mai multe despre această problemă și pozițiile luate față de aceasta de diferite persoane.

_____
_____

Surse scrise

Numele tău_____Data_____
Problema_____
_____
Numele/data publicației_____
Antetul articolului_____
1. Poziția luată în articol față de această problemă

_____
_____
_____
_____
_____

2. Punctele esențiale ale poziției?

_____
_____
_____

3. Potrivit sursei, ce politică, dacă este vreuna, duce autoritatea publică responsabilă pentru a rezolva această problemă?

_____
_____
_____
_____

§ Care sunt avantajele și dezavantajele?

_____
_____
_____
_____

§ Cum ar putea fi îmbunătățită politica?

_____
_____
_____
_____

§ Ar trebui schimbată această politică? De ce?

_____
_____
_____
_____

§ Ce dezacorduri există în comunitate legate de această politică?

_____
_____
_____
_____
_____

Fișa de observare Radio / TV

Numele tău_____ Data _____
Problema_____
1. Sursa informației (ar putea fi un program de știri radio sau TV, un documentar, un interviu sau alte programe cu această temă).

Luați în considerare următoarele întrebări în timp ce priviți și ascultați programul:
2. Este această problemă considerată a fi importantă? De ce?

3. Ce politică, dacă este vreuna, duce autoritatea publică responsabilă pentru a rezolva această problemă? _____

- Care sunt avantajele și dezavantajele?
- Cum ar putea fi îmbunătățită politica?
- Ar trebui schimbată această politică? De ce?
- Ce dezacorduri există în comunitate legate de această politică?

Formularul pentru informații din publicații – Documentare

Numele membrului (membrilor) echipei _____
Data _____
Numele bibliotecii, sediului, agenției, site-ului vizitat _____
Problema studiată _____

1. Sursa de informare
   a. Numele publicației_____
   b. Autorul (dacă este menționat)_____
   c. Data publicării_____

2. Înregistrați informații din publicație care vă ajută să răspundeți la cât mai multe din întrebările care urmează

a. Cât de serioasă este problema aceasta în comunitatea voastră?

_____
_____
_____
_____

b. Cât de răspândită este această problema în județul dumneavoastră, în țară?

_____
_____
_____
_____

c. Care dintre următoarele afirmații credeți că sunt adevărate?

- Nu există nicio politică sau lege care să se refere la această problemă. Da__Nu__
- Legea privitoare la această problema nu este adecvată. Da__ Nu__
- Legea privitoare la această problema este adecvată, dar nu este aplicată corect. Da__Nu__

d. Care autoritate publică sau ce departament administrativ (dacă există) se ocupă de această problemă? Ce măsuri se iau pentru a rezolva problema?

_____
_____
_____
_____
_____

e. Ce dezacorduri există în comunitatea voastră cu privire la această politică sau la modurile în care se ocupă oficialitățile de această problemă?

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

f. Care sunt personalitățile sau grupurile, organizațiile care își exprimă părerea despre aceste probleme?

- De ce sunt interesați de această problemă?
- Ce poziție au adoptat?
- Care sunt avantajele și dezavantajele poziției adoptate de ei?
- Cum încearcă aceste personalități, grupuri să influențeze autoritățile publice sau instituțiile responsabile să adopte poziția lor vizavi de această problemă?

g. Cum am putea afla eu și colegii mei mai multe informații despre poziția lor?

Formularul pentru informații din scrisori sau interviuri – Documentare

Numele membrului (membrilor) echipei _____
Data _____
Problema studiată _____

1. Sursa de informare (Notați numele persoanei care vă oferă informații. Dacă este cazul, scrieți titlul, precum și grupul sau organizația)

Numele _____
Funcția și organizația _____
Adresa _____
Număr de telefon _____
E-mail _____

2. Solicitați informații despre problemă. După ce v-ați prezentat în scris sau la telefon, așa cum v-a fost sugerat, căutați răspunsuri la următoarele întrebări:

a. Cât de serioasă este această problemă în comunitate?

_____
_____
_____

b. Cât de răspândită este această problema în județul vostru, în țară?

_____
_____
_____

c. De ce este o problemă de care ar trebui să se ocupe autoritățile publice? Ar trebui să-și asume altcineva responsabilitatea soluționării problemei? De ce?

_____
_____
_____

d. Care dintre următoarele afirmații credeți că sunt adevărate?

- Nu există nicio politică sau lege care să se refere la această problemă. Da__Nu__
- Legea privitoare la această problemă nu este adecvată. Da__ Nu__
- Legea privitoare la această problemă este adecvată, dar nu este aplicată corect. Da__Nu__

e. Care autoritate publică sau ce departament administrativ (dacă există) se ocupă de această problemă? Ce măsuri se iau pentru a rezolva problema?

_____
_____
_____
_____
_____

f. Ce dezacorduri există în comunitatea voastră cu privire la această politică sau la modurile în care se ocupă oficialitățile de această problemă?

g. Care sunt personalitățile sau grupurile, organizațiile care își exprimă părerea despre aceste probleme?

- De ce sunt interesați de această problemă?
- Ce poziție au adoptat?
- Care sunt avantajele și dezavantajele poziției adoptate de ei?
- Cum putem afla informații privitoare la poziția lor?
- Cum încercă să influențeze autoritățile publice adoptarea soluțiilor lor cu privire la această problemă?

h. Dacă noi dezvoltăm o politică pentru a ne ocupa de această problemă, cum am putea influența autoritățile publice responsabile să adopte politica noastră?

Formularul de verificare a constituționalității și legalității

Constituția României promovează Drepturile Universale ale Omului și aderă la toate Hotărârile și Convențiile Europene. În acest sens Guvernul și autoritățile publice subordonate dezvoltă politici pentru protecția drepturilor oamenilor și bunăstarea populației. Toate drepturile cetățenilor sunt în același timp limite ale puterii autorităților publice. Din acest motiv se spune ca puterea este limitată în statele democratice. Când sugerăm guvernului sau autorităților locale o anumită idee, să adopte o anumită politică, să emită o lege sau o hotărâre pentru rezolvarea unei probleme, este important să nu cerem acestora ceva interzis de constituție și de legile țării. Fiecare cetățean are dreptul și ar trebui să se intereseze de idei, soluții, politici și legi pentru a observa dacă nu încalcă prevederile Constituției. Acest lucru ar trebui luat în considerare de toată clasa. Rezultatele ar trebui incluse în Partea a III-a a secțiunii de expunere și de documentare a portofoliului.

Lista de control

1. Autoritățile publice nu au dreptul să intervină în opiniile oamenilor care sunt libere. Politica propusă de noi încalcă sau nu această limită de putere a autorităților publice? Explicați de ce.

_____

_____

2. Autoritățile publice nu au dreptul să limiteze exprimarea oamenilor, fie aceasta în vorbire, scriere sau altele. Politica propusă de noi încalcă sau nu aceste limite de putere a autorităților publice? Explicați de ce.

_____

_____

3. Autoritățile publice nu au în niciun caz dreptul să ia viața unei persoane, nu pot lua sau îngrădi libertatea sau proprietatea unei persoane fără a respecta legile și fără să permită acesteia o judecată dreaptă. Politica propusă de noi încalcă sau nu aceste limitele de putere ale autorităților publice? Explicați de ce.

_____

_____

4. Autoritățile publice nu au dreptul să încalce proprietatea privată, casa unei persoane fără un motiv întemeiat. Politica noastră încalcă sau nu această limită de putere ale autorităților publice? Explicați de ce.

_____

_____

Declarație rezumat

Scrieți o declarație rezumat în care să susțineți că politica clasei voastre nu încalcă Constituția.

_____

_____

Recapitulăm!

1 Explozia stelară

Ce înseamnă a fi discriminat?

A nu primi șanse egale din cauze precum cele enumerate în art. 2 al Ordonanței Guvernului nr. 137/2000 republicată.

Cine discriminează?

Discriminarea poate fi practicată de autorități, de adulți sau de copii împotriva altor copii (oricine poate discrimina).

Cine poate fi victimă a discriminării?

Oricine poate fi victimă a discriminării! Normele interne sau internaționale nu limitează sfera persoanelor vulnerabile și care pot fi supuse discriminării.

Unde se manifestă discriminarea?

Discriminarea se poate manifesta în diferite contexte: pe stradă, la școală, la locul de muncă, la restaurant etc.

De ce există discriminare?

Din cauza puterii inegale, din cauza prejudecăților, din cauza superstițiilor, din cauza fricii, din ignoranță etc.

Când se manifestă discriminarea?

Discriminarea se manifestă atunci când se aduce atingere oricărui drept recunoscut de o lege națională sau de o prevedere internațională.

2 Dezbatem

Organizați o dezbatere, având ca punct de plecare una dintre afirmații:

Diversitatea este arta de a gândi independent împreună. (Malcolm Forbes)

Frumusețea cosmosului este dată nu numai de unitatea în varietate, ci și de varietatea în unitate. (Umberto Eco)

Varietatea este condimentul vieții, care-i dă tot gustul. (William Cowper)

Varietatea este condiția armoniei. (Thomas Carlyle)

3 Cadranul comunicării interculturale

Împarte foia de caiet în patru cadrane. Completează fiecare cadran conform indicațiilor. Discutați, la nivelul clasei răspunsurile formulate.

I. Comunicarea interculturală presupune respectarea unor principii, precum ...	II. Barierele în comunicarea interculturală sunt generate de ...
III. Atunci când apare un conflict intercultural, trebuie să ...	IV. Pentru eliminarea stereotipurilor și prejudecăților ce apar în comunicarea interpersonală trebuie să ...

4 Completați enunțurile în caiet.

1. O altă dimensiune a identității alături de cea personală este identitatea ...
2. Moștenire de obiceiuri, credințe, valori, datini etc. care se transmit prin viu grai, mai rar prin scris, din generație în generație, constituind o trăsătură specifică a unui popor sau a unui grup social.
3. Ziua Minorităților Naționale din România se sărbătorește în luna...
4. Alături de grupul majoritar, într-o țară, conviețuiesc și alte grupuri...
5. Ceremonial, desfășurat după reguli tradiționale, cu prilejul nașterii, căsătoriei, morții, semănatului sau al culesului etc.
6. Întrucât există mai multe culturi se vorbește despre... culturală.
7. Identitate de grup sau identitate...
8. Apreciere pe care o manifestăm față de un obiect în funcție de nevoile și aspirațiile noastre (binele, adevărul, frumosul etc.) sau ...
9. Fel de a se purta sau ...
10. Reguli sau...

5 Priviți cu atenție caricatura de mai jos pe care trebuie să o analizați din perspectiva comunicării.

6 **Joc de rol:**

Fiecare elev scrie o scrisoare unui prieten în care descrie modul în care a fost discriminat, la școală, și îi cere ajutorul. Se schimbă scrisorile și se formulează un răspuns. Se discută despre modalitățile ce pot contribui la reducerea/eliminarea discriminării.

7 Scrieți un articol pentru revista școlii având ca punct de plecare, în documentarea voastră, trei întrebări referitoare la prejudecățile existente în societatea noastră față de copii sau față de alte persoane sau grupuri sociale.

Punctaj:
3 puncte
(0,50p x 6)

1 Precizează dacă următoarele enunțuri sunt adevărate sau false:

a) Cultura e întotdeauna un fenomen colectiv.

b) Identitatea culturală se referă la modul de viață al unui grup, la limbă, la valorile, credințele, obiceiurile, tradițiile comune etc., moștenite și transmise din generație în generație.

c) Diferențele culturale se manifestă în diferite moduri, cum ar fi prin simboluri, eroi, ritualuri, valori.

d) Credința în superioritatea propriei culturi și disprețul față de alte culturi constituie bariere în comunicare.

e) Comunicarea eficientă nu presupune respectarea niciunui principiu sau reguli.

f) Xenofobia înseamnă frica de alte grupuri etnice majoritare.

Punctaj:
2 puncte

2 Citiți textul de mai jos și specificați dacă este vorba despre toleranță sau intoleranță, motivând răspunsul.

Ah! Strigă Katitzi. Am vărsat suc, ce păcat! Alerg acum să aduc o cârpă ca să șterg masa.

—KATITZI! Ai vărsat și pe rochiță. Fuga sus și schimbă-te! se răsti domnișoara Larsson.

Se întoarse spre pastorul Pettersson, rostind:

—Numai belele am cu fata asta! Apoi coborî vocea, ca să n-o audă ceilalți copii. Cred că e vorba de ereditate aici, de asta nu știe să se poarte.

—Ce vreți să spuneți cu ereditatea?

— Mă rog, fetița face parte dintr-o familie de țigani. De asta e așa de dificilă.

(*Katitzi,* Katarina Tailon)

3 Fie următoarele valori: *solidaritate, respect, toleranță, responsabilitate, egalitate, acceptare.*

Identificați sau elaborați patru norme sau reguli care au la bază valorile de mai sus, după modelul:

Punctaj:
2 puncte
(0,50p x 4)

Oamenii trebuie să se ajute reciproc.
Fiecare om trebuie să manifeste respect față de moștenirea culturală a celorlalți.

4 Scrie un scurt text în care în care să utilizezi următorii termeni: *dialog, diversitate, moștenire culturală, identitate*.

Punctaj:
2 puncte
(0,50p x 4)

Notă: Se acordă 1 punct din oficiu.

Luna septembrie: armenii

Limba maternă	
Port popular (descriere, poză)	
Proverbe, zicători, maxime	
Personalități	
Tradiții	
Obiceiuri	
Mâncăruri tradiționale/Rețete gastronomice	
Alte informații relevante	

Luna septembrie: bulgarii

Limba maternă	
Port popular (descriere, poză)	
Proverbe, zicători, maxime	
Personalități	
Tradiții	
Obiceiuri	
Mâncăruri tradiționale/Rețete gastronomice	
Alte informații relevante	

Luna octombrie: ceangăii

Limba maternă	
Port popular (descriere, poză)	
Proverbe, zicători, maxime	
Personalități	
Tradiții	
Obiceiuri	
Mâncăruri tradiționale/Rețete gastronomice	
Alte informații relevante	

Luna octombrie: evreii

Limba maternă	
Port popular (descriere, poză)	
Proverbe, zicători, maxime	
Personalități	
Tradiții	
Obiceiuri	
Mâncăruri tradiționale/Rețete gastronomice	
Alte informații relevante	

Luna noiembrie: germanii

Limba maternă	
Port popular (descriere, poză)	
Proverbe, zicători, maxime	
Personalități	
Tradiții	
Obiceiuri	
Mâncăruri tradiționale/Rețete gastronomice	
Alte informații relevante	

Luna decembrie: maghiarii

Limba maternă	
Port popular (descriere, poză)	
Proverbe, zicători, maxime	
Personalități	
Tradiții	
Obiceiuri	
Mâncăruri tradiționale/Rețete gastronomice	
Alte informații relevante	

Luna ianuarie: polonezii

Limba maternă	
Port popular (descriere, poză)	
Proverbe, zicători, maxime	
Personalități	
Tradiții	
Obiceiuri	
Mâncăruri tradiționale/Rețete gastronomice	
Alte informații relevante	

Luna februarie: romii

Limba maternă	
Port popular (descriere, poză)	
Proverbe, zicători, maxime	
Personalități	
Tradiții	
Obiceiuri	
Mâncăruri tradiționale/Rețete gastronomice	
Alte informații relevante	

Luna martie: rușii-lipoveni

Limba maternă	
Port popular (descriere, poză)	
Proverbe, zicători, maxime	
Personalități	
Tradiții	
Obiceiuri	
Mâncăruri tradiționale/Rețete gastronomice	
Alte informații relevante	

Luna martie: sârbii

Limba maternă	
Port popular (descriere, poză)	
Proverbe, zicători, maxime	
Personalități	
Tradiții	
Obiceiuri	
Mâncăruri tradiționale/Rețete gastronomice	
Alte informații relevante	

Luna aprilie: tătarii

Limba maternă	
Port popular (descriere, poză)	
Proverbe, zicători, maxime	
Personalități	
Tradiții	
Obiceiuri	
Mâncăruri tradiționale/Rețete gastronomice	
Alte informații relevante	

Luna mai: ucrainienii

Limba maternă	
Port popular (descriere, poză)	
Proverbe, zicători, maxime	
Personalități	
Tradiții	
Obiceiuri	
Mâncăruri tradiționale/Rețete gastronomice	
Alte informații relevante	

Luna iunie: grecii

Limba maternă	
Port popular (descriere, poză)	
Proverbe, zicători, maxime	
Personalități	
Tradiții	
Obiceiuri	
Mâncăruri tradiționale/Rețete gastronomice	
Alte informații relevante	

- Bogathy, Z. (2002). Conflicte în organizații. Timișoara: Editura Eurostampa.
- Chelcea, S. (coord). (2010). Psihosociologie. Teorii, cercetări, aplicații. Iași: Editura Polirom.
- Cucoș, C. (2000). *Educația. Dimensiuni culturale și interculturale*. Iași: Editura Polirom.
- Cucoș, C. (2006). *Pedagogie*, Iași: Editura Polirom.
- Dumitrescu, D., Căpiță, C., Manea, M. (2008). *Istoria Minorităților naționale din România. Auxiliar pentru profesorii de istorie*. București: Editura Didactică și Pedagogică.
- Gavreliuc, A. (2011). *Psihologie interculturală. Repere teoretice și diagnoze românești*. Iași: Editura Polirom.
- Minkov, M., Hofstede, G. J., Hofstede, G. (2012). *Culturi și organizații. Softul mintal*. București: Editura Humanitas.

- *Repere ale Educației interculturale*.

- Valoarea obiceiurilor și tradițiilor românești. Publicația tematica 12, an II.

- Manualul elevului, PROJECT CITIZEN (Proiectul Cetățeanul). Găsit la adresa: http://www.intercultural.ro/carti/manualul_elevului_rev.pdf
- Ghidul profesorului, PROJECT CITIZEN (Proiectul Cetățeanul). Găsit la adresa: http://www.intercultural.ro/carti/ghidul_profesorului_rev.pdf

ISBN 978-606-31-0615-6
9 786063 106156